

YENİ ÇAĞ

- **L. Padilla, M. Rossi:** Halkların iradesi, halkların dâvası
- **xx:** V. İ. Lenin'in son eserlerinin çağdaş önemi
- **xx:** İkinci savaş cephesi
- **E. Primakov:** Dördüncü Arap-İsrail harbi
- **M. Doyç, L. Şeydin:** Anti-emperyalist mücadelenin yeni dönemi önünde
- **xx:** Komünist ve İşçi partileri hakkında kısa bilgiler

Ozel sayfalar

- **A. Saydan:** Türkiyedeki sınıf savaşında iktidar sorunu
- **A. S.:** Dünya ve memleket devrim hareketlerinde sapık ve yıkıcı akımlar
- **xx:** Okuyucularımızın mektuplarından

12 (114)
Aralık
1973

BARIŞ VE SOSYALİZM PROBLEMLERİ

SAYIN OKUYUCULAR

«YENİ ÇAĞ» – «BARIŞ VE SOSYALİZM PROBLEMLERİ» dergisi yeni yılınızı candan kutlar, sizlere işinizde ve savaşınızda başarılar, özel hayatınızda sağlık ve mutluluklar diler.

1974 yılında bilimsel komünizm fikirlerinin yayılması, Marksizm-Leninizm ve proletarya enternasyonalizmi temeli üzerinde dünya komünist ve işçi hareketi saflarının güçlenmesi uğrunda yeni yeni başarılarla ulaşılmasını, barış, demokrasi, ulusal bağımsızlık ve sosyalizm savaşında yeni yeni zaferler elde edilmesini diler.

Bütün ülkelerin proleterleri, birleşiniz

YENİ ÇAĞ

12(114)
Aralık
1973

Komünist ve işçi partilerinin teori ve enformasyon dergisi

Halkların iradesi, halkların dâvası

Ekim ayının son haftasında Moskova'da yapılan Dünya Barışsever Güçler Kongresi, şüphesiz ki, halkların âdil ve demokratik bir barış, güvenlik ve uluslararası işbirliği yönündeki tarihsel ilerleyişinde olağanüstü önemli bir aşamadır.

Kongreye katılanlar ve bu arada bizler («Barış ve Sosyalizm Problemleri» dergisi delegeleri), geçmişe bir göz attığımızda, insanlığın barışa ulaşma uğrunda ne muazzam bir yol geçtiğini gayet iyi anlıyorduk. Harp aleyhtarları daha geçen yüzyılda ortaya çıkmışlardı. Yirminci yüzyılda, Birinci Dünya Harbi'nden önce ve sonra, özellikle İkinci Dünya Harbi'nden sonra, barış dostları ve savunucularını bir araya getiren birçok kongre yapıldı. Fakat onların sesleri uzun süre top gümürtüleri arasında boğuluyor veya «soğuk harp» havası içinde donuyordu. Komünistler, bütün bunları hatırlamakta ve özellikle kendi devrimci öğretilerinin, yani toplumsal gelişme kanunlarını keşfeden Marksizmin, insanlığa âdil ve sürekli barışın reel yolunu gösterdiğini bilmektedirler.

Aralarında çözümleyici bir katkıyla komünistlerin de bulundukları barışsever güçlerin ısrarlı, akıllı ve azimli mücadelesi, bütün halkları harekete geçirdi. Ve halklar, bugün, emperyalist harp kuvvetlerine karşı koyabilecek durumdadırlar.

Tarihte eşi olmıyan bu defaki Dünya Barışsever Güçler Kongresi'nin, Moskova'da, yani Ekim Devrimi'nden sonra ilk yasal işlem olarak Barış Buyruktusu'nu ilân etmiş olan devletin başkentinde yapılması elbette anlamlıdır.

Kongre, barış güçlerinin, aralarındaki sarsılmaz birliğe, hareketin gitgide genişliyen atılım gücüne inançlarını elle tutulurcasına gösterdi.

Gerginliğin azaltılması ve barış içinde yanyana yaşama uğrunda nice girişimleriyle örnek olan ve yorulmak bilmez bir mücadele yürüten sosyalist ülkeler; savaşkan uluslararası işçi sınıfı; kurtuluş savaşlarında üstün gelen

halklar ve emperyalizme, yeni-sömürgecilğe karşı çetin savaşlarına devam etmekte olan halklar; genç bağımsız devletler ve tarafsız memleketler; toplumsal, demokratik, yığinsal hareketler, hepsi ve hepsi de, barışın güçlendirilmesi dâvasına değerli katkılarda bulundular.

Bir başka deyişle, bugün, barış taraftarlarını temsil edenler, bir zamanlar olduğu gibi, tek-tük kişiler değil, daima kavganın dışında duran pasifist birlikler de değildir. Bugün büyük politik ve toplumsal güçler harbe karşı cephe almaktadırlar. Komünistlerin kesin kanısı odur ki, uluslararası işbirliği ve sürekli barış artık bir hayal olmaktan çıkmış, günümüzde tamamiyle ulaşılabilir hale gelmiştir.

Moskova forumu, politik ve ideolojik yönelimleri en değişik binlerce örgüt, parti ve grup tarafından teklif edilmiş ve birlikte hazırlanmıştır. Kongre'nin çalışmalarına, 143 memlekettten yaklaşık olarak 1.100 ulusal örgütün ve 120'den fazla uluslararası örgütün temsilcileri olan 3.200 delege katıldı. Ayrıca, bu barışsever güçler forumuna, Birleşmiş Milletler Teşkilatı, bu teşkilâtın komiteleri ve özel kurumları temsilcilerinin aktif olarak katılmış olmaları gerçeğinin de ilkesel bir önemi vardır.

Temsil alanı böylesine geniş olan ve halkların en büyük toplantılarından biri olarak anılan bu kongre, içeriği ve sonuçları bir yana, her şeyden önce yapılabilmiş olmasıyla, dünya kamuoyunun gücünü küçümseyen şüpheciler ve karamsarlar için, bugün de barışsever güçlerin belirli birlikleri arasındaki ilişkilerde, bunların ortak eylemlerini engellemek maksadiyle, kuşku ve güvensizlik psikozunu körükleme çabasından el çekmiyen «soğuk harp» ideologları ve anti-komünistler için ciddi bir darbedir.

Kongreye katılanlar, uluslararası durumda barışın kaderiyle doğrudan doğruya ilgili olumlu değişimleri oybirliğiyle değerlendirdiler. Bugün, daha 1940 yılları ortalarından itibaren halkların üzerine sarkan nükleer harp tehlikesinin azalmış olması, silâhlanmanın sınırlanmasında ilk adımların atılması, gerginliğin bundan böyle de azaltılması perspektiflerinin iyileşmesi; Viyetnam halkının ve onunla birlikte sosyalist ülkeler topluluğunun ve bütün barışsever güçlerin tarihsel bir zafere ulaşmış olmaları; daha birçok harp ocağının ortadan kaldırılmış olması; sosyal düzenleri ayrı devletlerin ilişkilerinde barış içinde yanyana yaşama prensiplerinin gitgide daha geniş ölçüde yerleşmesi; sosyalist devletlerin Batı Avrupa memleketleriyle, öncelikle Fransa, FAC, İtalya ve diğerleriyle ilişkilerinde ciddi değişimlerin gerçekleştirilmiş bulunması; iki Alman devletinin Birleşmiş Milletler'e kabul edilmeleri; Avrupa güvenlik ve işbirliği sorunları konferansının ilk aşamasının başarıyla sona ermesi; Sovyetler Birliği ile Birleşik Amerika arasında ilişkilerin hissedilir derecede iyileştirilmiş olması; uluslararası ekonomik, bilimsel-teknik ve kültürel işbirliğinin genişleyip derinleşmekte olması barışın samimi dostlarını elbette sevindirmektedir.

Bu forumun eşsiz karakterini belirleyen etken, kongrenin genel toplan-

tılarında ve 14 komisyonda görüşülüp kabul edilen gündemidir, bu gündemin önemidir. Bu oturumlara katılan delegeler, dünyanın bütün bölgelerindeki durumu enine boyuna gözden geçirdiler. Ayrıca, Şili, Çin-Hindi, Yakın-Doğu, Avrupa güvenlik ve işbirliği, Asyada barış ve güvenlik sorunları başlıbaşına konular olarak ele alındı.

Gelecekteki eylemleri belirleyen programın hazırlanmasında esas tutulan geniş bölgesel yaklaşım, kongre çalışmalarında değişik cepheli problemlerin ele alınmasıyla bağdaştırıldı. Zamanımızın aktüel sorunları, yani barış içinde yanyana yaşama ve uluslararası güvenlik, silâhsızlanma, sömürgecilğe ve ırkçılığa karşı ulusal kurtuluş mücadelesi, ekonomik ve bilimsel-teknik işbirliği, sosyal problemler ve insan hakları, çevre kirlenmesinin önlenmesi, eğitim ve kültür alanında işbirliği, hükümetler arasında işbirliği, uluslararası örgütlerin işbirliği gibi önemli sorunlar etraflı bir tahlilden geçirildi.

Bütün bu sorunları görüşen ve çözüm yolları arıyan kongre delegelerinin çok geniş ve değişik görüntülü çıkış noktaları vardı. Bu da doğaldı. Kongre, belirlenmiş amaçlarını destekliyen herkese, politik, ideolojik, dinsel inançlarına, sosyal durumuna, ırk ve ulus mensubiyetine bakılmaksızın, barışın güçlendirilmesinden yana olan ve bu dâvaya katkıda bulunmak isteyen herkese açtı.

Dolaysız ve ilgi çekici diyalog, kongrenin temel çalışma aracıydı. Kongreye, komünistler ve sosyalistler, sosyal-demokratlar, devrimci-demokratik partilerin ve ulusal kurtuluş hareketlerinin temsilcileri, hristiyan-demokratlar, partisziler, kadın ve gençlik örgütleri temsilcileri, çeşitli kiliselerin temsilcileri katılıyorlardı. Aralarında işçiler, köylüler, bilginler, iş adamları, dindar olanlar ve olmıyanlar vardı.

Biz, SBKP MK Genel Sekreteri L. İ. Brejnev yoldaşın «Âdil, demokratik barış, halkların güvenliği ve uluslararası işbirliği» konulu konuşmasını, delegelerin ne büyük bir dikkat ve ilgiyle dinlediklerine gözlerimizle tanık olduk. Bu konuşma, daha sonra söz alan delegelerin de belirttikleri üzere, halkların kaderi konusunda yüksek bir sorumluluk duygusuyla doluydu, bugünkü uluslararası durumun derin ve etraflı biçimde tahlilini, barışsever güçlerin bundan sonraki barış taarruzu programını ihtiva ediyordu. Kongreye katılanların hepsi, hattâ konuşmanın şu veya bu hükümlerini belki de benimsemiyeen azınlık bile, Sovyet halkının muazzam ve ardıcıl bir barış emeli beslediği izlenimi edindiler. Evet, bu halk yarım yüzyıldan fazla bir zamandan beri barış dâvasına hiç bir karşılık gözetmeden ve sadakatle hizmet etmektedir. Eşsiz bir kahramanlıkla 20 milyondan fazla insan kaybeden ve olağanüstü maddi kayıplara uğrıyan Sovyet halkı, faşizm üzerinde dünya uygarlığını yokolmaktan kurtaran zafere çözümleyici bir katkıda bulundu. Bu zafer sonucu olarak, çağdaş toplumun çehresi büsbütün değişti, barış, demokrasi ve sosyalizm cephesi alabildiğine genişledi. Sovyet

halkının ortaya koyduğu somut örnek, sosyalizm ile barışın ayrılmazlığının kanıtıdır.

L. İ. Brejnev, konuşmasında, Sovyet komünistlerinin XXIV. Kongresince kabul edilen Barış Programı'nın, içinde bulunduğumuz aşamada SBKP ve Sovyet devleti tarafından izlenen ardıcıl barışsever politikayı dile getirdiğini, barış taarruzunun bu temel üzerinde geliştiğini ve gelişeceğini belirtti. Sözü geçen kongreden sonraki barış girişimlerinin son yıllarda kayda değer sonuçlar verdiği herkesçe bilinmektedir. Bu girişimler ve sonuçları, «soğuk harp»ten gerginliğin azaltılmasına, cepheleşmeden güvenliğin sağlanlaştırılmasına geçilmesine yardım etmiştir.

L. İ. Brejnev özetle şöyle dedi: «Sanırım ki, evvelce olduğu gibi «korku dengesi»ne dayanan bir barıştan hiç birimizin yararı olmayacaktır. Böyle barışın «soğuk harp»ten pek farkı yoktur. Böylesi «soğuk barış» olur ve böyle bir barıştan, halkların bilincini ve hayatını zehirliyen ve dünya ölçüsünde bir çatışma tehlikesi gizliyen gergin cepheleşmeye tekrar kolayca dönülebilir.

Halklar, eğer deyim uygunsa, güvenlik ve karşılıklı itimat dengesine dayanan sağlam ve dönüşsüz bir barış istiyorlar. Bu, ilerilik adına geniş ölçüde uluslararası işbirliğine açık olan bir barıştır.»

Ne var ki, böyle bir barışı halklara hiç kimse armağan etmez. Henüz harplere, uluslararası şiddetli bunalımlara son verilmiş değildir. Diyalogo eylem izlemelidir. Yakın-Doğuda, İsrail'in yayılcı emperyalist politikası yüzünden artık kimbilir kaçınıcı defa patlak veren harbin uzaktan uzağa yankılanan top sesleri, kongreye katılanlara bu gerçekleri hatırlatıyordu. Halkların barış forumunun devam ettiği o günlerde, dışarıdan desteklenen İsrail yöneticileri, dünya kamuoyunu eşi görülmedik bir küstahlıkla tahrik ediyorlardı. Salvador Allende'nin, kongre salonunda bir teyple dinletilen, sahip olduğu imtiyazları korumak ve sosyal ilerlemeyi durdurmak için her şeyi yapabilecek, hattâ en kanlı cinayetleri bile işleyebilecek cibilliyetteki iç ve dış gericilik tehlikesine işaret eden son demeci, her sağduyu sahibini uyanık bulunmaya çağırıyordu.

Emperyalizm saldırgan cibilliyetini değiştirmiş değildir ve değiştirmeyecektir; dünyada gerginliğin azaltılmasına karşı olanlar bulundukları mevzileri çarpışmasız vermezler ve vermeyeceklerdir. İlk zaferler, barış taraftarlarını gereğinden fazla iyimserliğe ve kendi kendini avutmaya yöneltmemelidir. Dünya Barışsever Güçler Kongresi'nin çağırısı, bu uyarıyı ciddiyetle şöyle tekrarlamaktadır:

«Artık çok şey yapılmıştır. Fakat her şey yapılmış değildir. Dünyada gerginliğin hâlâ aynı şiddetle devam ettiği, bütün insanlık için tehlike kaynağı olan saldırı ocaklarının ortadan kaldırılmadığı bölgeler vardır. Sosyal sistemleri ayrı devletler arasında barış içinde yanyana yaşama ilişkileri

temellerinin atılmakta olduğu bir zamanda, artık kurulmuş olanı yıkmaya dünyayı yeniden 'soğuk harp' zamanına döndürme çabasıındaki kuvvetler hâlâ silâhı elden bırakmış değildirler. Silâhlanma yarışı durmamıştır. Nükleer bombalar yokedilmemiştir. Birçok memleketin askeri bütçeleri durmadan kabarmaktadır. Askeri bloklar dağıtılmamıştır.

Emperyalizm, saldırı ve gericilik kuvvetleri hâlâ sömürgeciliğin dayanak noktalarında tutunuyorlar. Bu kuvvetler faşist isyanlar örgütüyorlar. Halklar arasında geçimsizlik ve düşmanlık tohumları saçıyorlar. Yeryüzünde, bir karışık da olsa, insan kanı akıtılan ve saldırıya devam edilen bir yer olduğunda, bir tek halkın bile kendi kaderini belirleme hakkını kullanmasına engel olundukça, halkın demokratik iradesini çiğniyen faşist ve ırkçı rejimler var olduğunda, insanlığın vicdanı rahat olamayacak, barış yapısı sağlam temeller üzerine oturtulamıyacaktır.»

Barış güçleri geleceğe güvenle bakıyorlar. Moskova forumuna katılanlar, Frederik Jolio Kuri'nin bundan yirmibeş yıl önce, barış taraftarlarının ilk kongresinin açılışında söylediği sözü, yani «biz buraya harp taraftarlarından barış rica etmek için değil, barışı onlara dayatmak için toplandık» cümlesini güvenle tekrarlayabilirler. Bu güvenin dayanağı nedir? Halkların kaderini bir avuç idarecinin kararlaştırdıkları ve onları harplere sürdükleri zamanlar artık tarihe karışmaktadır. Şimdi halk yığınları, yığın örgütleri, politik partiler, tüm ilerici kamoyu, barış sorunlarının çözümüne aktif olarak katılıyorlar. Kongre bunu inandırıcı biçimde göstermiş bulunuyor.

Dünya Barışsever Güçler Kongresi'nin nihai belgeleri yayımlanmıştır. Bu belgelerin tümü, barışsever güçlerin ilkesel eylem plâtfonunu meydana getirmektedir. Bu belgelerde mücadele stratejisi işlenmiş, bunun gerçekleştirilmesi için izlenecek somut yollar ve uygulanacak biçimler belirlenmiş, pratik eylemlerin canlandırılması için tamamlayıcı örgütsel koşullar yaratılmıştır.

Kongre büyük dâvanın sadece başlangıcıdır. «Alınacak tedbirler» başlıklı belgede, barışsever güçlerin bütün örgütleri, kongrenin raporlarını ve pratik tavsiyelerini onaylamaya ve bunları kendi çalışma metotlarına, gelenek ve koşullarına cevap verecek biçimde ve düzeyde gerçekleştirmeye çağırıyor. Artık kongre kararlarının en geniş kamuoyu çevrelerine male edilmesi ödevi yerine getiriliyor.

Barışsever güçler, eylemi canlandırma, eylembirliğini güçlendirme ve gerginliğin azaltılması sürecini kaçınılmaz kılacak kadar geniş bir cephe yaratma yönünde yeni ve büyük bir içtepi kazanmışlardır. Bu tarihsel ödevin yerine getirilmesinde dünya kamuoyu güçleri olağanüstü bir rol oynamaktadırlar. Son onyılların tecrübesinin gösterdiği üzere, bu güçler, sorumluluk politik kararlar alınmasını etkileyebilecek kabiliyettedirler.

Kamuoyu hareketi, yeryüzünde güvenlik ve karşılıklı yarara dayanan iş-

birliği atmosferinin yaratılıp sağlamaştırılmasına, gericilik kuvvetlerinin ve «gerginlik şövalyeleri»nin çevirdikleri kötücül manevraların açığa vurulmasına büyük ölçüde katkıda bulunabilir. Bu hareket, doğal olarak, adına dönüşsüz, âdil, demokratik barış dediğimiz yapının temellerini sağlamlaştırabilir.

Moskova – Prag

L. Padilla, M. Rossi

Teori

Uluslararası araştırma grubu'nda

V. İ. Lenin'in son eserlerinin çağdaş önemi

1974 Ocak ayı V. İ. Lenin'in 50. ölüm yıldönümüdür. Yarım yüzyıllık tecrübe, Lenin'in sosyalist kuruculuk plânının doğruluğunu göstermiştir. Lenin'in bu plânı ortaya koyan en değerli son eserleri 1922 Aralık – 1923 Mart döneminde dikte ettiği «Kongre'ye mektup», «Gosplân'a (*) yasama işlevleri verilmesine dair», «Milliyetler veya 'özerkleştirme' sorunu üstüne», «Not defterinden sayfalar», «Kooperatif hakkında», «Devrimimiz hakkında (N. Suhanov'un notları dolayısıyla)», «Rabkrin'in (**) çalışmaları yeniden nasıl örgütleyelim?», «Az olsun, fakat daha iyi olsun»dur.

Uluslararası Araştırma Grubu'muzun Lenin'in bu son eserlerinin çağdaş önemini belirtme çalışmalarına şu yoldaşlar katıldılar: B. Avramova (Bulgaristan Komünist Partisi MK aday üyesi); S. Namsaray (Moğolistan Devrimci Halk Partisi MK aday üyesi); A. Oveçko (Polonya Birleşik İşçi Partisi Merkez Komitesine bağlı Toplumsal Bilimler Yüksek Okulu'nun Parti Bilimi Enstitüsü direktör yardımcısı, doçent); V. Zevin (SBKP Merkez Komitesine bağlı Marksizm-Leninizm Enstitüsü direktör yardımcısı, tarih bilimleri doktoru); V. Novi (Çekoslovakya Komünist Partisi MK üyesi).

Yazı Kurulumuz, bu incelemeyle, Lenin'in temel eserlerinin çağdaş öneminin belirtilmesine hasredilen Araştırma Grubu materyalleri dizisini sona erdirmektedir. (1)

YÜCE PLÂNIN AŞAMALARI

Sosyalizm hakkındaki Marksist görüşü hayata geçirme somut yol ve biçimlerini işleyip tespit etmiş olması V. İ. Lenin'in büyük bir hizmetidir. V. İ. Lenin, Ekim Devrimi'nden sonraki dönemde yazdığı eserlerinde, sosyalizme ilişkin Marksist görüşleri önemli derecede tamamlamış, birçok sorunu yeni bir tarzda çözmüştür. Lenin'in, dünya devrimci süreci perspektifleri ışığında Rusya'nın sosyalist temeller üzerinde yeniden kurulması programı üzerinde, nice yılları gözönünde bulundurarak hazırladığı parti politikası genel plânı üzerindeki çalışmaları, Gorki'deki son aylarında dikte ettiği yazılarıyla sona ermektedir.

(*) Devlet plânı.

(**) İşçi-Köylü Kontrolü (kısaltma).

(1) Bak: «Barış ve Sosyalizm Problemleri» («Yeni Çağ»), s. 5, 9 – 1972; s. 3, 5, 8, 11 – 1973

Lenin'in bu son eserlerindeki yargılarının, SSCB'nde sosyalist dönüşümlerin gerçekleştirilmesi bakımından temeltası değerinde bir önemi vardır, ve bunlar bugün de aktüelliklerini yitirmemişlerdir. Sosyalist topluluk ülkelerinde sosyalizmi gerçekleştirmede ulaşılan düzey, onun özlüğünün, kuruluş aşamalarının, altyapı ve üstyapıyı yetkinleştirme yollarının gittide daha esaslı bir yapıyla belirlenmesini gerektirmektedir. Bu ülkelere özgü olan toplumsal gelişme dinamizmi, atılan pratik adımların sonuçlarının günü gününe değerlendirilmesi ödevini, eskimiş görüşlerin ve isabetsizliği anlaşılan tutumların ikircime yer vermeksizin terkedilmesi, cesaretle yeni problemler ileri sürülmesi ve bunların bilimsellikte çözülmesi ödevini kesinlikle ortaya koymaktadır.

Sosyalizmi pratik olarak kurmayı öğrenmeliyiz

«Biz günlük sorunların doğrudan doğruya özüne inmiş bulunuyoruz. Bu büyük bir başarıdır. Sosyalizm bugün artık bir uzak gelecek sorunu, veya soyut bir tablo, ya da bir ikona (aziz tasviri) değildir... Biz sosyalizmi günlük hayata getirmiş bulunuyoruz...»

V. İ. Lenin

Sovyetler Birliğinin ve öteki sosyalist ülkelerin tarihsel tecrübesi, V. İ. Lenin'in yargısını, yani sosyalizmin kuruluşu sorunlarının çözümü için yalnız fedakarlık ve heyecanın yeterli olmadığı, iyi işletmeciler olarak üretimi yönetmeyi öğrenmemiz, devrimci atılımı ekonomik pratisizmle bağdaştırmayı becermemiz, ağırlık merkezini «barış şartlarında örgütlü 'kültürel' çalışma üzerine» ⁽²⁾ kaydırmamız gerektiği görüşünü tamamiyle doğrulamıştır. Araştırma Grubu, bu yargının bugün bilhassa önem kazandığı, çünkü artık yönetim ve işletmecilik düzeyinin sosyalist ülkelerde sosyal-ekonomik ilerleme tempolarını günden güne daha büyük ölçüde belirlemekte olduğu kanısındadır.

V. Zevin: V. İ. Lenin'in son eserlerinin aktüelliğini, onun 1917–1922 yılları dönemine rastlayan daha önceki en önemli eserleriyle ilişkisini gözetecek incelemedikçe, yeterince tam olarak açıklayamayız. Birincisi, bu, Lenin'in fikirlerinin gelişmesi bakımından gereklidir. İkincisi, bunların yazılış koşulları bakımından gereklidir (doktorlar V. İ. Lenin'in günde 5–10 dakikadan fazla dikte etmesine izin vermiyorlardı). Öyle ki, Lenin son yazılarında, sosyalist kuruculuğun bütün problemlerine değinemezdi ve esasen böyle bir niyeti de yoktu. Bu yazılarda bazı önemli sorunlara sadece işaret

⁽²⁾ V. İ. Lenin, Bütün eserleri, c. 45, s. 372—373, 376.

edilmekle yetinilmiştir. Bunların doğru olarak anlaşılması ve açıklanması ancak Lenin'in bütün fikir mirası gözönünde bulundurulmak suretiyle mümkündür.

V. İ. Lenin'in son yazılarının bu özellikleri, emperyalizmin ideologları, revizyonist akımın tarihçileri ve siyasi yazarları arasındaki sahteciler tarafından çoğu kere sömürülüyor. Lenin'in hayat hikâyesini uğraş edinmiş Lui Fişer, Stefan Possoni, Adam Ulam ⁽³⁾ gibi burjuva «biyograf»ları bunlardır. Bunlar, Lenin'i, hayatının son yıllarında, göstermiş olduğu yolun doğruluğunda şüpheleri olan ve bu yüzden üzüntü duyan bir adam olarak gösterme çabasındadırlar. Ne var ki, bütün bu iddialar yalnız Batı okuyucu yığınının bu husustaki bilgi yetersizliğine güvenilerek yayılmak istenmektedir. Yoksa, Lenin'in son mektupları ve yazıları, tamamen devrimci iyimserlikle, sosyalizmin zaferine derin bir inançla doludur. Netekim, Rusya'da «tam sosyalist toplum kuruluşu için gerekli her şeyin» bulunduğu ⁽⁴⁾, «sosyalizmin kesin zaferinin tamamiyle ve kayıtsız-şartsız garantili» ⁽⁵⁾ olduğu yolundaki yargıları buna tanıklık etmektedir.

Anti-komünistler, V. İ. Lenin'in son mektuplarını ve yazılarını ayrıntılı olarak anar ve aktarıırken bile, bunların en önemli yargılarını kasten atlıyor, şu veya bu konuşmayı tahrif ediyor, bunları metnin içinden çıkarıyor ve daha önceki eserleriyle ilişkisini gözönünde bulundurarak değerlendirme yoluna götürüyorlar. Hele, V. İ. Lenin'in bazı sorunlara dikkati çekmek üzere, o zamanki Rusya'nın hayatında görülen yetersizliklere (bürokratizm, emeğin kötü örgütlenmesi vb. belirtileri) parmak basmasına ve bunları kesinlikle yermesine mal bulmuş mağribi gibi sarılıyor, 1920 yılları başlarındaki somut tarihsel duruma değgin yargı ve açıklamaları birinci plâna çıkarıyor ve keyfi olarak günümüze aktarmaya çalışıyorlar.

V. İ. Lenin'in son eserlerinin çoğu zaman Ekim Devrimi'ne kadarki eserlerine karşı konulduğu görülüyor. Burjuva ideologları, Lenin'in «Devlet ve Devrim» eserinde, sosyalizmin örgütü sorunlarını, ölümünden önceki yazılarında olduğundan daha başka türlü ele aldığını söylüyorlar. Oysaki, «Devlet ve Devrim»de, komünist toplum düzeni kuruluşuna ilişkin problemler her şeyden önce kendi iç yapısına özgü gelişme yasaları çıkış noktası yapılarak tahlil edilmektedir. Ve Lenin, bu tahlilde, gelecek toplumun somut kuruluş metot ve biçimlerini işleme ödevini değil, onun en karakteristik (önemli) çizgilerini bilimsellikte öngörme ödevini ortaya koyarak, uluslararası durumu ve ayrı ayrı memleketlerin koşullarındaki kendine özgü olduğu belirli anlamda dikkate almamaktadır.

⁽³⁾ L. Fischer, The Life of Lenin. New York, 1964; St. Possony.

Lenin: The Compulsive Revolutionary. Chicago, 1964; A. Ulam. Lenin and the Bolsheviks. The Intellectual and Political History of the Triumph of Communism in Russia. London, 1966.

⁽⁴⁾ V. İ. Lenin, Bütün eserleri, c. 45, s. 370

⁽⁵⁾ V. İ. Lenin, Bütün eserleri, c. 45, s. 404

Fakat Büyük Oktobur'un üstün geldiği ve dünyanın birbirinin karşısı iki toplumsal sisteme ayrıldığı günlerde, sosyalist dönüşümlerin önemli denilebilecek hiç bir problemi yalnız yeni düzenin iç yasalarından hareket edilerek çözülemezdi. Ve esasen, Lenin'in yüceliği, sosyalizm kuruculuğu görüşünü tüm dünya devrimci sürecinin gelişmesi görüşüyle sınıksız bağlamış olmasındadır.

V. Novi: Çekoslovakya'nın 1960 yılları ikinci yarısında geçirdiği sarsıntılardan sonra, bizler, V. İ. Lenin'in birçok eserine âdeta yeni bir gözle bakar olduk, bunların teorik-metodik ve pratik-politik anlam ve önemini daha derine inerek açıklamaya başladık. Bunun, özellikle Lenin'in sosyalist kuruculuk plânının ve bir toplumsal düzen olarak sosyalizm hakkındaki Leninici görüşün temel teşkil ettiği eserlerde böyle olduğunu söyleyebiliriz.

Bazan, düşük gelişme düzeyinin dogmatik ve sol-sekter görüşle mutlaklaştırıldığı hallerle karşılaştığımız oldu. Öyle ki, bu görüşle hareket edildiği takdirde, arzu edilene daha kolay erişilebileceği, devrimci girişimlerin filister'ler (basit, sınırlı, esnafça görüşlüler) tarafından, tüketicilik tutumunu benimsiyenler tarafından daha az engelle karşılanacağı iddia ediliyordu. Fakat bizim tecrübemiz, Çekoslovakya'nın yüksek düzeyde endüstriyel gelişmesinin, halkın tümüyle okur-yazar olmasının, sosyalist dönüşümleri daha çabuk gerçekleştirmeye yardım ettiğini gösterdi. Netekim, memleketimizde, sanayide, ticarete ve köy ekonomisinde kapitalist ilişkilere son verilmesi, yeni düzenin maddi-teknik temelini yaratılması ve sosyalist kültür devrimi on yıl içinde başarılabildi. Slovakya'nın sanayileşmesi kısa bir tarihsel süre içinde gerçekleştirildi. Bütün bunlar, Çekoslovakya'da sosyalist toplumun yaratılması, memleketin yeni bir aşamaya, gerçek temeller üzerinde sosyalizmin gelişmesi aşamasına girmesi anlamına geliyordu. Halklarımızın 1950 yıllarında ulaştığı söz götürmez başarılar, Leninici plânı gerçekleştirmenin, Sovyet tecrübesini dikkatle inceleyip öğrenme ve kullanmanın dolaysız sonuçlarıydı.

Fakat bu başarılar, işletmeciliği etkinlikle yönetme hünerini, sosyal-politik ve ulusal ilişkiler alanında, kültür alanındaki sayısız sorunları doğru biçimde çözme yeteneğini birden ve sürgit garantilemiş olmuyordu. Lenin'in «sosyalizmi pratik olarak kurmayı öğrenmeliyiz»⁽⁶⁾ vasiyetini, bu düzenin sadece temellerini atma hüneri anlamında almak ve bununla yetinmek elbette doğru olmazdı. İşte 1950'lerin sonlarında ve 1960 yılları başlarında, o zamanki parti ve devlet yönetimi, artık ulaşılmış bulunan haddinden fazla değer vererek ve bununla yetinerek, böyle bir hataya düşmüş oluyordu.

Bu suretle, kurulan yeni düzenin maddi-teknik temelini, sosyalizmin değerlerinin çoğalmasını nerdeyse otomatik olarak sağlayacağı gibi hayal-

⁽⁶⁾ V. İ. Lenin, Bütün eserleri, c. 45, s. 370

ci görüşlerle avunmalar içinde, aktüel politik ve ekonomik problemlere sınıfsal açıdan yaklaşım titizliği köreliyor; kültür devrimi sorunlarının çözümünde ardıcılık gözetilmiyor; oportünist, revizyonist ve hattâ apaçık burjuva görüşlerine karşı mücadele gevşetiliyordu. Aydınların belirli çevrelerinde, artık gerek Sovyet tecrübesinin, gerekse Lenin'in sosyalist kuruculuk plânının ÇSSC bakımından taşıdığı değerleri şüpheyle karşılama homurtuları başlıyordu. İradeci duygular kabardıkça kabarıyor, bu tutumla gerçek-dışı nice plânlar ileri sürülüyor ve elbette gerçekleştirilmiyordu. Artık «Sovyet örneği»nin alternatifi olarak bazı sosyalist toplum «model»leri bile uydurulup ileri sürülüyordu.

Sağcı-oportünist propagandanın eylem ve etki alanı böylece genişledi. Bu propagandanın etkisi altında, «emekçi yığınları, iç ve dış revizyonist ve düşman kuvvetlerin örgütlü, ve uyumlu direnişine karşı koyamadılar». (7) Bir bakıma, sosyalist dönüşümleri artık gerçekleştirmiş bulunan bir memlekette, sosyalizmin özünün ve temel değerlerinin tehlikeye düşmüş olmasının nedeni de budur.

A. Oveçko: V. İ. Lenin son mektuplarında ve yazılarında, partinin ve memleketin o zaman karşı karşıya bulunduğu aktüel problemleri ele almaktadır. Bu anlamda, Lenin'in, sözkonusu yazılarında sosyalizm kuruluşu prensiplerini her şeyden önce Rusya koşullarını gözönünde bulundurarak formüle ettiği doğrudur. Ne var ki, bu koşulların, kendine özgülüğü ne olursa olsun, Lenin'in genel önemi olan ödevler ileri sürmesini engelliyecek kadar eşsiz koşullar olduğu söylenemez. Bu ödevler şunlardır: Askeri bütçe yükünün haddinden fazla merkezleştirilmesine son vermeye ve aynı zamanda partinin birliğini güçlendirmeye yönelmek; parti yönetim organlarına «parçalanmaya karşı garanti olarak»⁽⁸⁾ daha büyük bir istikrar kazandırmak amacıyla bunların içindeki işçi çekirdeğini genişletmek; «iri makine endüstrisi, elektrifikasyon, volhovstroy (Volhov hidroelektrik santrali) vb. atına binme»yi⁽⁹⁾ sağlamak üzere sosyalizmin maddi-teknik temelini kurmak; kişisel işletmecilikten «köylü için olanaklı, daha basit, kolay ve elverişli yol olarak»⁽¹⁰⁾ toplumsal işletmeciliğe geçişi kolaylaştıran kooperatifi geliştirmek; başlıbaşına bir dönüm olarak, «tüm halk yığınının kültürel gelişmesi»nde⁽¹¹⁾ büsbütün bir aşama olarak kültür devrimini yaygınlaştırmak; ve nihayet devlet ve parti cihazının yetkinleştirilmesi için sistimli bir çalışma örgütlemek, V. İ. Lenin'in belirttiği üzere «yalnız Sovyet kurumlarında değil, aynı zamanda parti kurumlarında»⁽¹²⁾ mevcut bürok-

(7) «CKP XIV. Kongresi». Moskova, 1971, s. 28.

(8) V. İ. Lenin, Bütün eserleri, c. 45, s. 344.

(9) Yine orada, s. 405.

(10) Yine orada, s. 370.

(11) Yine orada, s. 372.

(12) Yine orada, s. 398.

ratlarla mücadele etmek ... Bütün bunlar, her ülkede yeni toplum yapısını kurup yükseltmeye ilişkin genel ödevler arasındadır.

Lenin'in son yazılarının çağdaş önemi sorunu, yalnız teorik değil, aynı zamanda politik bir sorundur. Bunların aktüelliğini sosyalizm kuruculuğu günlük pratiği belirlemekte, ve bu aktüellik, 1970 yılı sonuna doğru Polonya'da olduğu gibi iç-politik istikrarın bozulduğu, parti ve devlet cihazının gereken biçimde eylem gösteremez olduğu, «yöneticilerin yönetilen yığından, öncünün de bütün emek ordusundan kopmaları»⁽¹³⁾ tehlikesinin arttığı keskin toplumsal gelişme dönemlerinde daha büyük bir açıklıkla kendini göstermektedir.

Sosyalist gelişme yolunda bütün zikzaklar elbette öngörülemez. Fakat bilimsel kömünizm teorisi, sosyalist toplumun örgütlenmesine ilişkin Lenin plânı, zamanımızın fırtınaları içinde ileri hareketi sürdürebilmemiz için şaşmaz bir pusula vermektedir.

A. Avramova: Yüce Lenin'in hayata gözlerini kapadığı andan beri geçen elli yıl içinde, sosyalizm, insanlığın üçte birinin hayatında reel bir örgüt biçimi haline geldi. Bütün halkların amacı ve geleceği olarak da, sosyalist dünya dışındaki milyonlarca insanın bilincinde tamamiyle ve kayıtsız-gartsız yer etti. İşte bundan ötürü, Lenin'in yeni toplumu kurma plânını çizdiği eserleri, giderek daha büyük bir önem kazanıyor. Artık sosyalizm yoluna koyulmuş olanlar da, yakın gelecekte koyulacak olanlar da, en karmaşık sorunların cevaplarını bu eserlerde arıyorlar.

V. İ. Lenin'in son mektuplarını ve yazılarını tekrar okudukça, daima, otuz yıl önceyi, Bulgaristanda demokratik halk egemenliğinin kurulduğu günleri hatırlıyorum. O dönemdeki sonsuz heyecan ve bütün devrim problemlerini çabucak çözme arzusu, yalnızca mevzilerinden itilen burjuvazinin direnişiyle değil, bir yandan ekonomik gerikalmışlık, tecrübe ve vasıflı kadro noksanlığı gibi zorluklarla da karşılaşılıyordu. Ve eğer bu otuz yıl içinde memleketimizde oluşan gerçekten olağanüstü değişimlerin en önemli etkenlerinden söz edecek olursak, her şeyden önce, Bulgaristan Komünist Partisi'nin, Lenin'in vasiyetlerini, yani geniş emekçi yığınlarının sosyalizm kuruculuğuna celbedilmesini, işçi sınıfı ile köylüler arasındaki ittifakın daha da sağlamlaştırılmasını, daha önceki bütün devrimleri mahvetmiş son derece tehlikeli düşman olan küçük burjuva âfatinin kesinlikle dizginlenmesini⁽¹⁴⁾ öngören vasiyetlerini yaratıcı biçimde hayata geçirdiğini söylememiz gerekir.

Köy ekonomisini sosyalist temeller üzerinde yeniden kurmak, geçmişte öncelikle bir tarım ülkesi olan Bulgaristan için son derece önemli bir problemdi. BKP, bu problemin çözümünde, çıkış noktası olarak Lenin'in

Kooperatif Plânı'ndan hareket etti. Fakat, parti, bu plânı bizim hayatımıza basmakalıp uygulanacak bir klişe olarak ele almadı. Böylece, Bulgaristan koşullarında «toprağı millileştirmenin köy ekonomimizi geliştirmek ve makineleştirmek için zorunlu koşul olmadığı»⁽¹⁵⁾ gibi doğru bir karara varıldı.

Kooperatifleşmenin başlangıç aşamasında, kooperatif işletmelerine girmiş olan köylüler, hem harcadıkları emeğe, hem de kendilerine ait araziye karşılık ücret alıyorlardı. Bu kooperatifleşmeyi hızlandırdı. Ve ancak Bulgaristanda kooperatif düzeni yeteri kadar güçlendikten sonra, kendine özgü kolektivist ideoloji ve psikolojiyle memleketimizde yeni kooperatifçi köylüler sınıfı yetiştikten sonra, köylüler, toprağın artık kooperatif mülkiyeti haline getirilmesini istediler ve yalnız emeğe göre dağılım sosyalist prensipini tamamen gönüllü olarak kabul ettiler.

S. Namsaray: Memleketin gerikalmışlığının, toplumsal gelişme objektif yasallıklarında kaçınılmaz deformasyonu şartlandığı iddiaları malûmdur. Netekim, R. Garodi «Çin problemi» adlı kitabında⁽¹⁶⁾, Çin'deki «büyük sıçrayış» veya «büyük proletar kültür devrimi» gibi, Lenin'in sosyalizm kuruluşu görüşünden apaçık ayrılma ve gerilemeleri Çin'in tarihsel özellikleri olarak düpedüz haklı göstermeye çalışmaktadır. Böyle kanıtlar elbette eleştiriye değmez. Şu var ki, her hangi bir toplumsal sistemin gelişmemişliği koşullarında, bunun yasallıklarının başlangıçta eğilim olarak belirlediği ve ancak bu sistemin gelişmesiyle «yasa haline geldiği»⁽¹⁷⁾ sorunu – ki bilimsel kömünizmin kurucuları vaktiyle buna da dikkati çekmişlerdir – başka sorundur.

Fakat şu veya bu objektif yasallıkların belirli biçimlerindeki olgunlaşmamışlığın, bu yasallıkların kendilerinin deformasyonu, bunların reddi yönünde sosyalizm dâvasına büyük zararlar veren sübjektif denemelerle hiç bir ilişkisi yoktur. Moğolistan'ın kapitalist olmıyan yoldan gelişme tecrübesi, devrime kadarki geçmişi boyunca geri kalmış bir memleket devrimi yönetiminin, genel kapsamlı Lenin prensiplerine ardıcılıkla bağlı kaldığı ve kardeş devletlerin yardımına dayandığı takdirde, böyle bir memleketin yeni düzeni kurma ve güçlendirme sorunlarını başarıyla çözebildiğini göstermektedir.

Biz, Lenin'in, Marksizme «alabildiğine ukalâ»⁽¹⁸⁾ sosyal-demokrat gözüyle bakılamıyacağı hakkındaki yargısı üzerinde haklı olarak ısrarla duruyoruz. Böyle bir yaklaşım, diyordu Lenin, «bütün dünya tarihinde genel gelişme yasallığının, gerek biçimde, gerekse bu gelişme sürecinde kendine özgüllüğü yansıtan ayrı gelişme aşamalarını hiç de gözden uzak tutmadığı,

⁽¹³⁾ V. İ. Lenin, Bütün eserleri, c. 44, s. 497.

⁽¹⁴⁾ V. İ. Lenin, Bütün eserleri, c. 44, s. 163.

⁽¹⁵⁾ G. Dimitrov, Eserler, c. 14, s. 297.

⁽¹⁶⁾ Roger Garaudy, Le problème chinois. Paris, 1967.

⁽¹⁷⁾ K. Marks ve F. Engels, Eserler, c. 46, 11. kısım, s. 154.

⁽¹⁸⁾ V. İ. Lenin, Bütün eserleri, c. 45, s. 378.

tam tersine, bunları gerektirdiği hakkındaki her düşünceye yabancıdır». ⁽¹⁹⁾ Fakat V. İ. Lenin, âdetâ tahrif olanaklarını öngörürcesine, bu yargıyı gayet dikkatli ve tedbirli olarak formüle etmiştir. O, objektif yasallıkların şu veya bu belirli özelliklerini «bazı düzeltmeler (dünya tarihinin genel seyri bakımından pek önemsiz)» le karşılaştırmıştır, bu özelliklerden «elbette dünyanın genel gelişme hattına» ⁽²⁰⁾ yaraşır olma kaydıyla vb. söz etmiştir.

Bugün sağ ve «sol» oportünizm kampında, V. İ. Lenin'in fikirlerini yaratıcı karakter bakımından iradecilik olarak göstermeye kalkışan sayısız «yorumcu» vardır. Bu gibi yorumlar, gerçek Leninizme tamamiyle ters düşmektedir. Çünkü Lenin'in sosyalist toplum gelişmesi anlayışı, bu gelişmenin objektif yasallıkları öğretisinin sağlam temeline dayanmaktadır.

Her aşamanın özelliği gözönünde tutulmalıdır

«Genellikle devrimci ve sosyalizm taraftarı, ya da komünist olmak yeterli değildir. Karşılaşılan her durumda, halkarının sıralanışı biçimi, bağlanışı ve birbirinden ayrımı hiç de devrimci tarafından yapılmış âdi bir zincirdeki gibi yalın ve anlamsız olmıyan tarihsel olaylar zincirinin, tümünü zaptedebilmek üzere olanca güçle sarılmak zorunda olunulan özge halkasını bulmayı ve daha sonraki halkaya geçişi iyice hazırlamayı becermek lâzımdır.»

V. İ. Lenin

Lenin'in sosyalist dönüşümler programını ve çeşitli memleketlerin bu programı gerçekleştirme tecrübesini incelediğimizde, komünist toplum kuruluşunun yaratılmasında sosyalizmin kısa süreli bir devre değil, toplumsal-ekonomik gelişmenin (kendine özgü olgunluk dereceleriyle) başlıbaşına bir aşaması olduğunu görürüz. Araştırma Grubu'muza katılanlar, bu yolda ulaşılan dereceyi yanlış değerlendirmenin, ya olgunlaşmış ödevleri ileri sürme ve çözmede gecikmeye, ya da ileri harekette aceleyle, objektif olarak zorunlu dereceleri atlamaya yol açtığını belirtmişlerdir.

V. İ. Lenin, Oktobr'dan sonraki yazılarında, «gelişmiş sosyalist toplum» ve «tam sosyalist toplum», «sosyalist ekonominin temelini kurma» ve «sosyalist toplumun temelini kurma», «sosyalizmin zaferi» ve «kesinlikle üstün gelmiş ve yerleşmiş sosyalizm» ⁽²¹⁾ kavramlarını kullanıyordu. Biz, Lenin'in

⁽¹⁹⁾ V. İ. Lenin, Bütün eserleri, c. 45, s. 379.

⁽²⁰⁾ V. İ. Lenin, Bütün eserleri, c. 45, s. 379.

⁽²¹⁾ V. İ. Lenin, Bütün eserleri, c. 36, s. 139; c. 40, s. 104; c. 44, s. 150, 198, 418; c. 45, s. 60–61, 109, 370, 413, 414, 417.

yargılarını, SBKP'nin ve kardeş partilerin dokümanlarını kılavuz edinerek, sosyalizm kuruluşunun iki temel aşaması olduğunu söyleyebiliriz. Birincisi, sosyalizmin temellerinin kurulması; ikincisi de yeni düzenin kesinlikle yerleşip güçlenmesi, gelişmiş sosyalist toplumun kurulması aşamasıdır.

V. Novi: ÇKP XIV. Kongresinin politik hattı, sosyalist toplumumuzun daha yüksek bir politik, ekonomik ve kültürel olgunluk düzeyine yükseltilmesine, gelişmiş sosyalizm kuruluşunun bitirilmesine yöneliktir. Ama bu sonuca, bir atılımla, öyle bir «büyük sıçrayış»la ulaşılamaz. ÇKP, geçmişin, örneğin 1965 yılında sona erecek üçüncü beşyillik plânın, memleketimizde «gelişmiş sosyalist toplum kuruluşunu öngören ve hayata geçirilmesiyle komünizm kuruculuğuna geçiş koşullarını yaratacak olan bir halk ekonomisi plânı olduğu»nun ⁽²²⁾ ilân edildiği dönemin hatalarından gereken ibret dersini çıkarmıştır.

Gelişmiş sosyalizmi kurma aşaması ödevlerinin, o zamanlar düşünüldüğünden bir hayli daha karmaşık olduğu görülmüştür. Toplumsal hayatın bütün alanlarında yeni niteliğe ulaşılması bu aşamanın ayırıcı vasfıdır. Çağdaş sosyal-ekonomik gelişme, zaman geçtikçe, bilimsel-teknik devrimle daha sıkı biçimde bağlanmaktadır. Olgun sosyalizm ancak bu devrimin başarılarının geniş ölçüde uygulama alanına girmesiyle kurulabilir. İdeoloji alanında, kültür devrimini derinleştirme alanında önemli sorunların çözülmesi gerekir.

V. Zevin: Tarih, Lenin'in, sosyalizm kuruculuğunda yalnız aşamalara değil, aynı zamanda bunun biçim ve yöntemlerine ilişkin görüşlerinin her ülke için geçerli olduğunu gösterdi. Bütün bu biçim ve yöntemler, Sovyetler Birliğinde olduğu gibi, sosyalizmi kuran diğer memleketlerde de uygulandı. Fakat biz bu uygulamada, V. İ. Lenin'in işaret ettiği üzere, çeşitli yersel koşullardan ileri gelen kendine özgülüğü de görmekteyiz. Zira, gelişme diyalektiği gereği olarak, bu kendine özgülüğü anlamadığımız takdirde, temel yasallıkların geneliğini de anlayamayız. Netekim, büyük makine yapım endüstrisi kurma gereği, ilkönce SSCB'nin ve daha sonra diğer memleketlerin sanayileşmeleri süreci içinde hissedilmiş ve yerine getirilmiştir. Peki, bu sanayileşme tecrübesinden söz ederken, örneğin bir ADC'yi veya Çekoslovakayı da hesaba katabilir miyiz? Katamayız. Çünkü, bu iki memleketin kapitalizmde de sanayi bakımından gelişmiş oldukları bilinmektedir.

Lenin Plânı'nın yorumlanmasında elbette basitleştirmeden kaçınılmalıdır. Evet, bu plânın ana halkaları sanayileşme, köy ekonomisinin kooperatifleştirilmesi ve kültür devrimidir. Fakat Lenin'in sosyalizm kuruculuğu plânı hakkında böyle bir saptama, 1920 yılları başındaki Sovyet Rusya gibi mem-

⁽²²⁾ «Çekoslovakya Komünist Partisinin Genel Devlet Konferansı (Prag, 5–7 Temmuz 1960)», Moskova, 1961, s. 23.

leketlerin düzeyi gözönünde bulundurularak, ancak dar anlamda bir tasarım verir. Ama V. İ. Lenin'in fikirlerinin uluslararası anlam ve öneminden bahsederken, sözün geniş anlamıyla bir sosyalist dönüşümler programının sözkonusu edilmesi gerekir. Bunun ana halkaları da, yeni düzenin maddi-teknik temelini yaratılması, köy ekonomisinin sosyalistçe yeniden örgütlenmesi ve bilinç alanının sosyalizm ruhunda yeniden kurulmasıdır.

V. Novi: Gayet doğru. Hattâ kapitalizm bakımından gelişmiş bir sanayi bile, henüz sosyalizmle özdeş ve uygun bir maddi-teknik temel meydana getirmez. Yeni toplum düzeni, yapıca yeni sosyal ihtiyaçları beraberinde getirir, ve dolayısıyla yeni yapıda bir halk ekonomisi gerekli olur. Burjuva Çekoslovakya'sının ekonomisi, kendisini dünya kapitalist pazarına bağımlı kılan dış ekonomik ilişkilere yönelikti. O zamanlar hafif sanayi ürünlerinin ihracı sorunu birinci plânda geliyordu. Ağır endüstri temeli de yeterince geniş ve güçlü değildi. Kapitalizm, bize sanayiın bölgelenmesi bakımından da büyük bir eşitsizlik ve düzensizlik mirası bıraktı. Öyle ki, sanayice yüksek gelişimli bölgelerin yanı sıra, bir hayli geri kalmış – özellikle Slovakya'da – bölgeler vardı ve bu durum sosyal eşitsizliği artırıyordu. Halk ekonomisinin yapısını sosyalizmin istemlerine uygun biçimde değiştirmek gerekiyordu. Bu iş, daha önce geri kalmış memleketlerin sanayileşmesine kıyasla daha kolay olsa da ve daha çabuk başarılsa da, asla küçümsenmeye gelmezdi.

Bizde sosyalist kültür devrimi sorunları da başka türlü ele alınıyordu. Okuma-yazma seferberliği sosyalizme kadarki dönemde tam başarıya ulaştırılmıştı. Tekniği ve hümaniter bilimleri uğraş edinmiş kalabalık bir aydınlar tabakası vardı. Bundan ötürü, mânevi alandaki dönüşümler konusunda ideolojik sorunlar ön plânda yer alıyordu. Bu ideolojik sorunlar da, eskimiş küçük burjuva gelenek ve göreneklerinin bertaraf edilmesi, sosyal-demokratik ideolojiye karşı mücadele yürütülmesiydi (bu ideolojinin, 1921'de sosyal-demokrasinin sol kanadından doğan Komünist Partisi içinde bile hissedilir bir etkisi vardı).

Memleketimizde, sosyalizm yıllarında, halkın bilincinde tam bir dönüm sağlandı, Fakat küçük burjuva görüşleri kolayca köklenemeyecek kadar dayanıklıdır. Esnafça görüş ve tutumlara karşı ilkesel ve adrcıl bir mücadele, memleketimizde kültür devrimini derinleştirmenin gayet önemli ve hattâ diyebiliriz ki, ana sorunu olarak kalmaktadır.

B. Avramova: BKP 1971 yılı ilkbaharında yapılan X. Kongresinde yeni bir program kabul etti. Biz buna gelişmiş sosyalist toplumu kurma programı diyoruz. Bu program, 9 Eylül 1944 Silâhlı Halk Ayaklanması, memleketimizde kapitalizmden sosyalizme geçiş döneminin başlangıcı, başarılı demokratik halk devrimini de Büyük Oktobr Sosyalist Devrimi dâvasının devamı olarak, onun temelde tekrarı olarak belirliyor. Partimizin V. Kongresinde (1948) G. Dimitrov, memleketimizde sosyalizmin temellerinin ku-

rulmasını, daha sonra da tüm yapısının kurulup yükseltilmesini dolaysız ödev olarak ortaya koydu. Bugün, BKP, Bulgaristan'ın yeni bir aşamaya, yani yeni toplumun maddi-teknik temelini yaratmanın tamamlandığı, sosyalist toplumsal ilişkilerin etkinleştirildiği, mânevi kültürün zenginleştirildiği ve halkın refah düzeyinin yükseltildiği, kişinin çok daha etrafli gelişmesine ulaşıldığı gelişmiş sosyalist toplumu kurma aşamasına girdiği kanısındadır. «Biz işte bu yepyeni, zengin ve çok yanlı yaratıcılık temeli üzerinde gelişmiş sosyalist toplumu kuruyoruz ve kuracağız. Ve bu anlamda, olgun sosyalizmin kendine özgü sosyalist temel üzerinde kurulmakta ve gelişmekte olduğundan söz ediyoruz.»⁽²³⁾.

Bulgar komünistleri, kendine özgü temel üzerinde sosyalist toplumun gelişmesi tezini, sosyalizmin tarihsel yeri, içeriği ve olgunluk ölçüsü sorununu doğru biçimde açıklama bakımından önemli sayıyorlar.

Sosyalist işletme yönetiminde denenmiş ve isabeti kabul edilmiş biçim ve metotlardan daha esaslı ve etrafli biçimde yararlanılması, üretim ilişkilerinin etkinleştirilmesi, içinde bulunduğumuz aşamanın karakteristik çizgileridir. Öyle ki, eğer daha önceki aşamada sosyalist sanayiın ve kooperatif tarım işletmelerinin yaratılması sözkonusu olmuşsa, bugün sözkonusu olan, her iki mülkiyet biçiminin daha ileri doğru geliştirilmesi ve zenginleştirilmesidir. Bunların yakınlaşması, birbirine benzer ekonomik örgüt, üretim metodu, gelir dağılımı vb. biçimlerinin uygulanması sayesinde sağlanacaktır. Böylelikle, kooperatif işletmeleri devlet işletmelerinin en iyi nitelik çizgilerini – plânlı, disiplinli çalışma ve tek başına yönetim – benimsiyecek; devlet işletmeleri de kooperatif işletmelerinin tahsisat almadan faaliyette bulunmasını, yönetimde demokratizmini ve diğer olumlu yanlarını benimsiyecektir.

Memleketimizde, sosyalist kültür devrimi, her şeyden önce bilim – eğitim – üretim hattı ilişkilerinin etkinleştirilmesi suretiyle derinleştiriliyor. Bu cümleden olarak, bilimsel ve bilimsel-üretimsel birlikler, devlet iktisat birliklerinde yeni bilim merkezleri kuruluyor, bilimsel enstitüler ve yüksek öğrenim kurumları bütünleştiriliyor. Biz, sosyalizm kuruluşunun daha önceki yıllarında meydana getirilen temele, okuma-yazma dâvasının tamamen başarılmış olmasına, büyük sayıdaki sosyalist aydınlar yığınının dayanıyoruz. Bütün bunlar, elbette, Maoist «büyük proleter kültür devrimi» görüşü temeli üzerinde gerçekleştirilemezdi. Maoistler halka yalnız dünya kültürünün en iyi edinimlerini vermeye yanaşmamakla kalmıyor, bir yandan sosyalist ülkelerin kültürüne karşı düşmanlık ateşini de körüklüyor, bu ülkelerden geride kalmayı ve soyutlanmayı da nerdeyse erdem diye göstermeye çalışıyorlar. Ne var ki, silip süpürülmüş bir boşlukta ve hiç yoktan, yalnız proletarya kültürü değil, sıradan her hangi bir kültür de yaratılamaz.

⁽²³⁾ «Bulgaristan Komünist Partisinin X. Kongresi». Moskova, 1972, s. 132.

S. Namsaray: Zamanımızda sadece kapitalizmden sosyalizme geçiş döneminden söz etmek yeterli değildir. Tarihsel tecrübe, kapitalizmden olduğu gibi, kapitalizme kadarki üretim ilişkilerinden de sosyalizme doğru geçilebileceğini göstermiştir. Moğolistanda feodalizmden sosyalizme geçiş, genel demokratik ve sosyalist olmak üzere iki safhaya ayrılır. Memleketimizin «maddi ve kültürel geri kalmışlığı»⁽²⁴⁾, sosyalist işletmecilik sisteminin yaratılmasındaki karmaşıklık, yüzbinlerce küçük, parça-buçuk ve dağınık arat (hayvanbakıcı köylü) ocağını kooperatiflerde birleştirmede rastlanan güçlükler, bu geçişin sürekliliğini belirleyen etkenlerdir. Bizde kooperatifleştirme dâvasının her yönüyle çözümü, kırk yıl boyunca azimli ve ardıcıl bir çalışma gerektirmiştir.

Bu kooperatifleştirmenin memleketimize özgü bazı karakter çizgileri vardır. Birincisi, kooperatifleştirmenin, memlekette endüstriyel temelin yaratılmasının henüz tamamlanmadığı dönem içinde gerçekleştirilmeye başlanmış olmasıdır. İkincisi, toprak daha 1921 Halk Devrimi'nin zaferinden hemen sonra millileştirildiği için, kooperatifleştirmede başlıca büyük ve küçük baş sürü ve koşum hayvanlarının kamulaştırılmış olmasıdır. Üçüncüsü, varlıklı arat ocaklarının da, mülkiyetlerine el konulmadan ve gönüllülük prensipi gözetilerek, kooperatiflere celbedilmeleridir.

1930 yıllarında, Moğolistan Devrimci Halk Partisi ve devlet yönetimi içindeki bazı «sol» oportünistler, memleketin gelişmesinde belirli bir aşamayı atlamaya çalışarak, gönüllülük prensipini gözetmeden, kanun yoluyla yığınsal kolektifleştirmeye girişerek, arat ocaklarının sosyalist temeller üzerinde yeniden kurulması dâvasına büyük zararlar verdiler. MDHP, «sol» oportünistleri bertaraf ettikten sonra, köy ekonomisinin sosyalistçe yeniden kurulmasında ve daha ileri doğru geliştirilmesinde Marksist-Leninist politikaya titizlikle bağlı kaldı.

A. Oveçko: Sosyalizmin kuruluşu aşamalarını belirlemenin başlıca ölçütü, üretim güçlerinin ve üretim ilişkilerinin gelişme düzeyidir. Bu böyle olsa bile, bir tek ölçütle hareket etmek doğru değildir; diğer ölçütleri de gözönünde bulundurmak ve bunlara basitleştirmeden uzak bir tutumla yaklaşmak gerekir. Zira her aşamada, hem daha sonraki aşamaların, hem de daha öncekilerin sorunları da dahil olmak üzere, sosyalist kuruluşun bütün sorunları şu veya bu derecede çözülmeye çalışılır.

Polonya bugün gelişmiş sosyalist topluma tedricen geçiş aşamasında bulunuyor ve aynı zamanda öncelikle V. İ. Lenin'in köylüler arasında kültürel çalışma adını verdiği alanda sosyalizmin temellerini yaratma sorunlarını çözmeye çalışıyor. Lenin'in dediği üzere, «Köylüler arasında bu kültürel çalışma, ekonomik bakımdan köyde kooperatifleşmeyi hedef tutar».⁽²⁵⁾

⁽²⁴⁾ V. İ. Lenin, Bütün eserleri, c. 45, s. 414.

⁽²⁵⁾ V. İ. Lenin, Bütün eserleri, c. 45, s. 376.

Polonya Birleşik İşçi Partisi VI. Kongresi dokümanlarında şunlar yazılıdır: «1970 yılları, memleketimizde gelişmiş sosyalist toplum kuruluşunda daha da ilerleme dönemi olmalıdır. Bu da ekonomik ve sosyal birçok önemli ve güç problemlerin çözülmesini gerektirmektedir.»⁽²⁶⁾ İşte bu sözkonusu problemlerden biri, köyde sosyalist dönüşümlerin derinleştirilmesidir.

Partimiz ardıcıl olarak Lenin'in Kooperatif Plânı'na göre hareket etmektedir. İzlediği politika devlet tarım çiftliklerinin geliştirilmesine yöneliktir. Bu politika, aynı zamanda, kişisel köylü işletmelerini çeşitli biçimlerde kooperatifleştirmenin geliştirilmesini, bunların devlet sektörüyle ekonomik ve örgütsel ilişkilerinin her bakımdan güçlendirilmesini, köy ekonomisinde üretim hızının durmadan artırılmasını hedef tutmaktadır. Polonya köyünde sosyalist dönüşümler süreçlerini hızlandırma teknik-ekonomik ve toplumsal-politik koşulları işte böyle yaratılmaktadır.

V. Zevin: Öyle görülüyor ki, iki aşamanın – sosyalizmin temellerinin yaratılması ve gelişmiş sosyalist toplumun kurulması aşamalarının – her memleket için zorunlu olduğunda herkes hemfikirdir. Bu böyle olsa da, bu iki aşama çerçevesinde daha az veya daha çok kademeli ilerleme ve devrimci dönüşümlerde ardıcılık ayrımları olabilir.

Bir memleketteki dönüşümlerin ardıcılığını bütün diğer memleketler için kanun haline getirme ve âdeta zorunlu bir «örnek» sayma yeltenişleri tutarsız ve yersizdir. V. İ. Lenin'in bu gibi bir «kanunculuk»a ne kadar şiddetle karşı olduğu malumdur. Lenin, «proletarya devriminin son derece önemli bazı sorunları bakımından, bütün memleketlerin, Rusya'nın yapmış olduğunu yapmaları kaçınılmazlığı»nı⁽²⁷⁾ belirtirken, Sovyet tecrübesinin basmakalıp alınarak uygulanmasından kaçınmak gerektiğine de önemle işaret ediyordu. Lenin, sosyalizme doğru ilerlemenin her aşamasında reel hedefler belirlenmesini ve bu aşama temeline dayanılarak bütün çabaların sosyalist dönüşümler halkası üzerinde yoğunlaştırılmasını örgütleyordu, bu yolda her şeyden önce objektif etkenlerin hesaba katılması gerektiğini belirtiyor, «ille tutunmak istediğin halkayı suni olarak seçmek doğru değildir» diyordu.⁽²⁸⁾

Bununla ilgili olarak, artık gelişmiş sosyalist toplumun kurulduğu Sovyetler Birliğinin ve kurulmakta olduğu diğer bir grup sosyalist memleketin çözmüş bulundukları problemlerin genelliğini de belirtmemiz gerekir. Bana kalırsa, bu genelliği, SBKP MK Genel Sekreteri L. İ. Brejnev yoldaş, Alman Sosyalist Birlik Partisi VIII. Kongresindeki konuşmasında şu sözleriyle gayet iyi belirtmiştir: «Halen, sosyalist topluluğa dahil birçok memleket, kendi komünist partilerinin olgun veya gelişmiş sosyalizm kuruculuğu olarak belirledikleri bir gelişme aşamasına girmişlerdir. Bu aşamada, bizler, geniş

⁽²⁶⁾ «Polonya Birleşik İşçi Partisi VI. Kongresi». Moskova, 1972, s. 95.

⁽²⁷⁾ V. İ. Lenin, Bütün eserleri, c. 41, s. 13.

⁽²⁸⁾ V. İ. Lenin, Bütün eserleri, c. 45, s. 109.

ve bir hayli karmaşık ödevlerle karşı karşıya bulunuyoruz. Bunlar, sosyalist düzenin üstünlüklerini bilimsel-teknik devrimin en yeni başarılarıyla en iyi biçimde nasıl bağdaştıracığımız; bu temel üzerinde tüm halk ekonomisinin yüksek etkinlikte, plânlı ve oranlı gelişmesini, halk refahının önemli derecede yükseltilmesini nasıl sağlayacağımız; insanların bilincini sosyalist ruhta oluşturma çalışmalarını hangi biçimlerde genişletip derinleştireceğimiz; sosyalist demokrasiyi yaratımlı olarak geliştirmede hangi yollardan ilerleyeceğimiz; kardeş sosyalist ülkeler arasında işbirliğini yeni bir düzeye nasıl çıkaracağımız gibi ödevlerdir.»⁽²⁹⁾

Partinin yöneticilik rolü artırılmalı ve devlet cihazı yetkinleştirilmelidir

«...Ve eğer (devlet) cihazımızı gerçekten inceler ve onun üzerinde yıllarca çalışırsak, bu bizim için ciddi büyük bir kazanım ve aynı zamanda başarımızın garantisi olacaktır.»

V. İ. Lenin

Sosyalist düzen ne kadar büyük bir olgunluğa erişirse, kendiliğinden-gelme ve yönetilmesi olanaksız süreçlere o kadar az yer kalacağı bir gerçektir. Bu tez üzerine dikkatle eğilen Araştırma Grubu üyeleri, bunun toplumsal gelişme yasalarını küçümseme anlamına gelmediğini belirttiler. Fakat toplum, objektif yasaları daha derinden kavradıkça, bunlardan kendi hedefleri uğrunda daha etkin biçimde yararlanma yeteneği kazanır. Ve subjektif etkenin, öncelikle de komünist partisinin ve sosyalist devletin bu anlamdaki rolü, anti-komünistlerin iddia ettikleri gibi, içinde bulunduğumuz aşamada ölüp gitmez, tersine daha da artar.

A. Oveçko: Sosyalizm, halkın moral-politik birliğinin oluşması için gerekli toplumsal-ekonomik koşulları yaratır. Fakat bu birlik, toplumun ayrı ayrı sınıf ve tabakalarının menfaatlerinde öyle basitçe uyuma ulaşmakla doğuvmaz. Bu birlik, ancak özdeş olmıyan menfaatleri gözönünde bulunduran, bunları bağdaştırma çarelerini bulan ve uzlaşmaz olmıyan zıtlıkları gideren bir politik mücadele sonucu olarak belirebilir. Bu problemin çözümü, Polonyada sosyalizm kuruculuğunun şimdiki aşamasında özel bir önem kazanmaktadır ve V. İ. Lenin'in son yazılarında ortaya koyduğu ödevlerle doğrudan doğruya ilişkilidir. Bu ödevler de, bilindiği üzere, partide ve parti merkez organlarında işçi çekirdeğini güçlendirmek, devlet cihazının eylemini yetkinleştirmek ve bu cihaz içinde parti yönetimini iyileş-

tirmek, sosyalist demokrasiyi geliştirmek ve bu cümleden olarak üretimin yönetimine emekçilerin katılımını genişletmektir.

Edindiğimiz bütün tecrübe gösteriyor ki, «işçi sınıfı öncüsü ile işçi yığını arasında karşılıklı anlayış ve güven»⁽³⁰⁾ illebet devam eden bir şey değildir. Parti politikasına ve devlete emekçilerin güveni, her günkü pratik eylemler boyunca kazanılmalı ve toplumun politik yapısının bütün halkalarında yerleşip sağlamlaşmalıdır. Parti işçi sınıfının desteğine dayanmadıkça, yöneticilik rolünü gerektiği gibi oynayamaz. Bu destek de, emekçileri kendilerini memleketin sahibi olarak hissettikleri takdirde, sosyalist demokrasi geliştirildiği takdirde, teminat altına alınabilir. İşte PBİP VI. Kongresi, bu noktadan hareket ederek, devletin eyleminde parti yönetimine ilişkin Leninci prensiplerin daha tam uygulanması, parti-içi demokrasi normlarının titizlikle gözetilmesi, sendikalarda çalışma üslup ve yöntemlerinin yetkinleştirilmesi, temsil organlarının – Seym ve halk şûraları – rolünün artırılması, temel ekonomik ve toplumsal sorunlarla ilgili kararların işçi sınıfıyla geniş ölçüde müzakere edilmesi, parti ve devlet politikası hakkındaki enformasyonun genişletilmesi ödevini ortaya koymuştur.

Parti, devlet cihazının eylemini, sadece bu cihaz içindeki görevlilerin teknik bilgi ve yeteneklerinin, toplumun sınıf ve tabakaları arasındaki ilişkilere değgin sorunların doğru biçimde çözümünü garanti etmediğini gözönünde bulundurarak, yöneltmeye çalışmaktadır. Yeterli derecede mesleksel, politik ve ideolojik bilgi ve yeteneğe sahip kadrolar seçmek; bütün kabiliyet, yaratıcı enerji ve atılımlardan eylem erkinliğini geliştirme uğrunda yararlanma koşullarını yaratmak, devlet ve iktisat cihazı içindeki parti yönetiminin başlıca unsurlarıdır. Parti, devlet kararlarının alınmasında daha yetkin metotlarla hareket edilmesini istiyerek, idare cihazının, işçi sınıfıyla, emekçi yığınlarıyla ilişkisini durmadan güçlendirmesini sağlamaya çalışmaktadır. Yalnız bu bağ ve gerek «yukarıdan», parti organları tarafından, gerekse «aşağıdan», sıra üyeleri tarafından gerçekleştirilen parti kontrolü teknokratik eğilimlere etkinlikle karşı koyabilir.

Sosyalizm, «insan etkeni»nde, yani emekçilerin tecrübesinde, girişiminde ve aktifliğinde gizlenen yedeklerden yararlanma objektif koşullarını yaratır. Dolayısıyla tam ve kusursuz işliyen bir işçi demokrasisi sistemi, üretimde başarının gerekli koşulu olur. Emekçilerin yönetimindeki rolünün (ekspertlerin, uzmanların öneminin doğal olarak artması koşullarında) küçümsemesi, Marksist-Leninist yönetim ve işletmecilik prensiplerinin, bilimsel-teknik devrimin başarılarından sosyalizme özgü yararlanma biçimlerinin teknokratça yazlaştırılması tehlikesini gizlemektedir. PBİP MK VIII. Plenumu'nda (1971) E. Gerek yoldaşın belirttiği üzere, bizim düzenimiz, Polonya halkının en iyi, ilerici ve demokratik geleneklerine hitap ederek, en derin

⁽²⁹⁾ «Alman Birleşik Sosyalist Partisi VIII. Kongresi». Moskova, 1972, s. 114–115.

⁽³⁰⁾ V. İ. Lenin, Bütün eserleri, c. 43, s. 54.

anlamını emekçi yığınlarının memleket yönetimine elbirliğiyle katılmalarını öngören Leninci fikrin yansıttığı kendine özgü demokrasi biçimlerini yetkinleştirmektedir.

Sosyalist demokrasiyi durmaksızın genişletip yaygınlaştırma süreci, yeni düzenin genel yasallığı olmaktadır. Yığınların devlet işleri yönetimine ve sosyal problemlerin çözümüne reel katılımı, aynı zamanda toplumsal hayatta gerçek eşitlik prensibinin pratikte gerçekleştirilmesi, bu gelişmenin hangi düzeyde olduğuna tanıklık eder. Fakat bu, kaçınılmaz güçlüklerin ve engellerin eşlik ettiği devamlı bir süreçtir. Emekçiler üretim araçlarının ve bütün toplumsal servetlerin sahibi oldukları bilincine birdenbire varamazlar. Halk egemenliğinin kurulması ve üretimde toplumsal sektörün yaratılması, sosyalist demokrasinin sadece önkoşuludur. Bu demokrasinin geliştirilmesini birçok etken belirler. Bu etkenleri şöylece sıralıyabiliriz: Partinin toplumdaki ideolojik-politik etkisinin artırılması ve aynı zamanda parti-içi demokrasinin geliştirilmesi; ekonomik gelişme ve bununla bağlı olarak maddi refahın yükseltilmesi; memleket içinde ve uluslararası alanda sınıf güçleri oranının sosyalizm yararına değiştirilmesi; yığınların politik olgunluğa, yani hakların ve ödevlerin ayrılmazlığı prensibinin titizlikle korunmasında, kişisel menfaatleri toplumsal menfaatlerle bağdaştırma hünerinde yansıyan bir politik olgunluğa ulaştırılması; işçi özerk yönetim kurumlarının yetkinleştirilmesi; devlet menfaatlerinin gerektirdiği bir tedbir olarak, politik hayatta aleniliğin sağlanması; toplumsal eleştirinin gelişmesine elverişli bir atmosfer yaratılması . . .

S. Namsaray: Bürokratizm sosyalist devletin içeriğine özgü bir çizgi olmasa da, işçi – köylü egemenliği, sosyalizme kadarki-kapitalist veya feodal – geçmişin kötü kalıntısı olarak kendini gösteren bürokrasi düşkünüklüklerine karşı sürekli bir mücadele yürütmelidir. Bürokratizm belirtileri, politik kültür yetersizliğinde, emekçilerin devlet yönetimine ve idare cihazı üzerindeki kontrole katılma hakkının gerçekleştirilmesi yolunda yaratılan objektif ve sübjektif engellerde elverişli bir gelişme ortamı bulur.

Bürokratizme karşı mücadelede başarı, doğrudan doğruya, küçük burjuva görüşlerine ve anarşik başıbozukluğa karşı mücadelenin başarısına, kanun egemenliği ve hukuk düzeninin sağlanmasına ve Lenin'in bizim «toplumsal ilişkilerimizden bütün ve her türlü lüzumsuzluk belirtilerinin sökülüp atılması»⁽³¹⁾ hakkındaki yönergesinin yerine getirilmesine bağlıdır.

MDHP, Lenin'in vasiyetlerine içtenlikle bağlı kalarak, idare personeli sayısını azaltmak için, merkezzel ve yersel egemenlik yürütüm cihazının harcamalarını azaltmak için defalarca tedbir almıştır. Memleketimizde şimdi özellikle yasama organlarının aldıkları kararların ve partinin direktif-

lerinin yerine getirilmesini denetleme sistemini yetkinleştirmeye önem verilmektedir. Y. Sedenbal yoldaş, MDHP MK V. Plenumu'nda (1973) yaptığı konuşmada şunları belirtmiştir: «Kadrolarımızın sorumluluk duygusunu artırmak için, idare cihazında denetimin gereken düzeye çıkarılması, parti üyelerinin Tüzük istemlerini yerine getirme yolundaki eylemi üzerinde parti kontrolünün güçlendirilmesi gereklidir. Ne var ki, bugün, yüce Lenin'in, insanları ve işlerin eylemde yerine getirilişini denetlemeye ilişkin öğütlerini yeteri kadar gerçekleştirdiğimizi söyleyemeyiz.»

V. Zevin: V. İ. Lenin'in son yazılarında ve mektuplarında, komünist partinin yöneticilik rolünün sağlanmasına ilişkin büyük bir kaygının ağır bastığı görülür. Lenin, bu yazılarında, kolektif yönetim prensibini ön plâna sürerek, Merkez Komitesinin eylemi sorununu etrafı olarak incelemektedir. SBKP halen de bu sorunlar üzerinde çalışmakta ve tüm toplumsal demokrasiyi derinleştirmenin teminatını parti-içi demokrasinin daha ileri doğru geliştirilmesinde görmektedir. Lenin'in, parti organlarına daha büyük bir istikrar kazandırmak kaygısıyla bu organlar içindeki işçi çekirdeğinin güçlendirilmesi hakkındaki yönergesi bugün de aktüelliğini zerrece yitirmiş değildir. Çin'deki olaylar, bu prensipi önemsemezliğin, yalnız yönetici partinin kendisi için değil, aynı zamanda bütün halk için felâket olabileceğini göstermektedir. Ve burada sözkonusu olan, artık, partide ve onun yönetim organlarında işçiler ve işçi olmıyanlar arasındaki nicel orantı sorunu değildir. Sorunun özü, gerçekten bir işçi politikasının titizlikle uygulanmasındadır.

V. İ. Lenin, eksperlerin rolünü büyük bir takdirle karşılıyor, kararların bilimsel temele dayanmasına son derece önem veriyordu. Onun gerçekten yenilikçi yaklaşımı, kadro seçiminde profesyonel politikacılarla uzman-bilginleri bağdaştırma prensibini ileri sürmüş olmasındaydı. Bir kadronun yöneticilik görevine yükseltilmesinde, Lenin, yalnız onun komünizm davasına sadakatinin değil, aynı zamanda mesleki niteliklerinin, yani yetkisinin, yönetim yeteneğinin, politik ve örgütsel kabiliyetlerinin dikkate alınmasını istiyordu. Netekim, «Gosplân»a yasama işlevleri verilmesine dair» başlıklı mektubunda şunları yazıyordu: «Devlet dairesi yönetmeni, insanları en yüksek derecede celbetme yeteneğine ve onların çalışmasını kontrol edebilmek üzere yeterli derecede sağlam bilimsel ve teknik bilgilere sahip olmalıdır. Bu esastır. Ve bu olmadan, işler doğru yürütülemez.»⁽³²⁾

Giderek yaygınlaşan bilimsel-teknik devrim koşullarında, Lenin'in bilim ve tekniğin sosyalizm ve komünizm kuruculuğundaki muazzam rolüne ilişkin fikirleri her zamankinden daha aktüeldir. SBKP XXIV. Kongresi kararlarında, bilimsel-teknik devrimin başarılarını sosyalizmin üstünlükleriyle bağdaştırma tarihsel ödevi ileri sürülmektedir.

⁽³¹⁾ V. İ. Lenin, Bütün eserleri, c. 45, s. 404–405.

⁽³²⁾ V. İ. Lenin, Bütün eserleri, c. 45, s. 351.

V. İ. Lenin'in, devlet cihazında parti çekirdeğinin genişletilip güçlendirilmesini ve komünistlerin rolünün artırılmasını; kadro seçiminde büyük bir titizlik gösterilmesini; pratik tecrübeli ve dâvaya kayıtsız-şartsız bağlı işçi ve köylülere bu cihazda görev verilmesini ve kendilerine yönetim biliminin öğretilmesini; halk yığınlarının ve bu yığınların toplumsal örgütlerinin devlet idaresi eylemi üzerinde kontrol işlevinin sağlanmasını devlet cihazını yetkinleştirmenin olağanüstü önemli koşulları sayıyordu. ⁽³³⁾

V. İ. Lenin, devlet cihazının yığınlarla bağlantısının güçlendirilmesi, binlerce partisiz emekçinin, temsil organlarına seçilmeleri, idare görevlerine atanmaları, kontrol işlerine katılmaları gözönünde tutularak, devlet yönetimine celbi için sistemli ve plânlı olarak çalışılması gereğini defalarca belirtmiştir. SBKP'nin, seçimli egemenlik organlarının ve toplumsal örgütlerinin rolünü artırma, yasama (kanun yapma) işini yetkinleştirme ve devlet cihazının eylemini iyileştirme yolundaki bütün tedbirleri Lenin'in bu hükümleri temeli üzerinde işlenip belirlenmektedir.

B. Avramova: Gelişmiş sosyalist toplumun kurulması ve daha sonraki ilerlemesi, toplumun yönetici gücü sıfatıyla partiye yeni istemler yöneltmekte, onun rolünün ve sorumluluğunun artırılmasını gerektirmektedir. SBKP'nin, olgun sosyalizmin kurulmasıyla işçi sınıfı partisinin bütün halkın partisi haline geldiği ve yöneticilik rolünün artması objektif yasallığının daha büyük bir güçle belirttiği hakkındaki yargısının Bulgar komünistleri için büyük bir teorik ve politik önemi vardır.

Sosyalizmin politik örgütünün yetkinleştirilmesi problemiyle ilgili olarak, yönetimin toplumsal-devletsel temeli konusunda da birkaç söz söylemek istiyorum. Bulgaristanda, bu temel, hazırlanan kararların demokratik biçimde görüşülmesiyle yetkiyi bağdaştırmanın bilhassa gerekli olduğu toplumsal hayat alanlarının yönetiminde artık birkaç yıldan beri uygulanmaktadır. Bu yönde en büyük tecrübe birikimi kültür alanında, aynı zamanda Bilim, Teknik İlerleme ve Yüksek Öğrenim Komitesi'nde, Dinlenme ve Turizm Komitesi'nde görülmektedir. Doğal olarak, toplumsal-devletsel organlar meydana getirilmesi sosyalist demokrasiyi genişletip yaygınlaştırmanın biricik olanaklı yolu değilse de, Bulgar komünistlerinin kanısınca önemli ve perspektifli yollardan biridir.

V. Novî: Lenin'in son eserlerini günümüzdeki aktüelliği bakımından inceleyip görüşürken, sosyalist kuruculuk yönetiminin bütün halkalarının etkinliği problemine değinmeden geçemeyiz. Lenin şöyle diyordu: «Yönetebilmek için, işi tanımalı ve gayet iyi bir iradeci olmalısın,» ⁽³⁴⁾ Lenin, aynı zamanda, «memurluk ruhu» bulaşmamış, sosyalizme içtenlikle sadık,

emekçi halkla sınıksız bağlı olan bilinçli işçilerin yönetim işlerine celbedilmesinde de daima ısrar ediyordu. Nihayet, geniş öğrenim ve bilgiyi, yüksek iç kültürü, prensipçiliği, ardicılığı, yoldaşlarına karşı nazik ve dikkatli davranmayı, kendisine tanınan yetkiyi gayet temkinli kullanmayı, iltifata, dalkavukluğa, eleştirinin boğulmasına ve kişinin putlaştırılması belirtilerine göz yummayı, her kademedен parti ve devlet cihazı görevlisinin en önemli nitelik çizgileri sayıyordu. Lenin'e göre, ancak bu istemlerin kayıtsız-şartsız yerine getirilmesiyle, yönetimin hedefleri için gerekli «sağlam kadro» ⁽³⁵⁾ yetiştirilebilirdi. Bu da, kişisel, rastlantılı etkenin olumsuz etkisini asgariye indirebilir, partinin ve devletin uyguladığı politik hattın sosyalizm kurucu-luğu temel menfaatlerine uygunluğunu sağlayabilirdi.

ÇKP yönetiminin geçirdiğimiz bunalım yıllarında bu Leninci istemlere önem vermemesi, gerilemesi, ekonomik ve toplumsal yönetim sisteminin temelinden sarsılmasına, parti ve devlet cihazının eylem gücünün yitirilmesine yol açtı. «1968 yılında Çekoslovakya Komünist Partisi, tedricen, sosyalist toplum düzeninin yönetim merkezi olmaktan çıktı. Kongreler arasındaki dönemde partinin yüksek organı sıfatıyla ÇKP Merkez Komitesi ve onun yürütme organları, sosyalist toplumun gelişmesinde ve onun devrimci kazanımlarının savunulmasında kurmay rolünü oynamaz hale geldiler.» ⁽³⁶⁾

Parti, tekrar belini doğrultma, arınma ve sağlamlaşma yıllarında, her kademedе yönetime yüzbinlerce yeni insanı celbetmeye ve buralardan «moloz»u, «çürük» kadroları temizlemeye muvaffak oldu. Bu arada epeyce sıradan işçi, sorumlu yönetim katlarına çıkarıldı. Bu gelişmeyi izliyen revizyonizm ideologları, yüksek vasıflı uzmanların yönetim sisteminden çıkmalarının, yönetim mekanizmasının eyleminde ve işletme yönetiminde bozukluklar yaratacağını iddia ediyorlardı. Ama hiç de böyle bir şey olmadı. Bunun iki nedeni vardı. Birincisi, yeni ÇKP yönetimi, böyle hizmet katlarına, hemen her istekliyi değil, geniş bir politik görüşe sahip olan ve alacağı görevin sorumluluğunu iyice kavrayan en bilinçli işçileri yükseltiyordu. İkincisi, yeni kadrolar, özel ihtisas kurslarında ve aynı zamanda parti okullarında sistemli olarak eğitiliyordu. Bu eğitimin çerçevesi gitgide genişletilmekte, seçimli egemenlik organları temsilcilerini ve idare cihazı görevlilerini de kapsıyacak kadar yaygınlaştırılmaktadır. Şüphesiz ki, önümüzde, devlet yönetim sistemini ve partimizin eylemini bundan böyle de yetkinleştirmek üzere, çözüm bekliyen daha bir hayli karmaşık problemler vardır. Fakat doğru yolda olduğumuz söz götürmez.

V. İ. Lenin'in son eserlerinin içeriğini teşkil eden fikir zenginliğini bir tek

⁽³³⁾ V. İ. Lenin, Bütün eserleri, c. 39, s. 235–237, 430, 431; c. 45, s. 155, 308, 310, 347, 390–391, 444.

⁽³⁴⁾ V. İ. Lenin, Bütün eserleri, c. 40, s. 222.

⁽³⁵⁾ V. İ. Lenin, Bütün eserleri, c. 45, s. 392.

⁽³⁶⁾ «ÇKP XIII. Kongresinden sonra Çekoslovakya Komünist Partisinde ve toplumundaki bunalımlı gelişmeden çıkarılan dersler». Moskova, 1972, s. 32–33.

inceleme çerçevesi içine sığdırmak ve bu fikirlerin zamanımızla olan bütün ilişkilerini gözden geçirmek elbette mümkün değildir. Bu gerçeği tespit eden Araştırma Grubu'muz şunu belirtti: Kardeş ülkelerce edinilen bütün tecrübe, bir yandan Lenin'in sosyalist kuruculuk plânının bilimsel ve politik değerini doğrulamakta, öte yandan bilimsel komünizm teorisini zenginleştirmekte ve derinleştirmektedir. Lenin, bizlere, sosyalizme yaşamda, onu «gösterişli boyalarla resmedilmiş bir ikona»⁽¹⁷⁾ saymamayı öğretiyor, Marksizmin daha ileri doğru geliştirilmesinde ısrar ediyordu. Onun kendi eserlerine de ancak böyle bir yaşam biricik doğru davranış olur. Bu eserler dogma değil, eylem kılavuzdurlar.

⁽¹⁷⁾ V. İ. Lenin, Bütün eserleri, c. 45, s. 308.

İkinci savaş cephesi

Prag'da, dergimiz «Genel Teorik Problemler Komisyonu» tarafından örgütlenen ve «Harp, barış devrim ve uluslararası alanda Maoistlerin eylemi hakkında Marksist-Leninist görüş» konusuna hasredilen bir uluslararası teorik seminer yapıldı. Bu seminere 12 komünist ve işçi partisinin temsilcileri katıldılar.

Seminere katılanlar aşağıdaki raporları sundular ve bunlar üzerinde görüşmeler yapıldı:

«Maoizmin, komünist ve işçi hareketini parçalama taktiği ve Lâtin Amerikada anti-emperyalist cephe» – L. Ribeyro (Brezilya Komünist Partisi);

«Maocu 'halk harbi' efsanesi ve Lâtin Amerika gerçekleri» – K. Alba (Bolivya Komünist Partisi);

«Büyük Britanyada Maoist akımlar» – İ. Koks (Büyük Britanya Komünist Partisi);

«Lenin'in barış içinde yanyana yaşama görüşü ve Çin yönetiminin dış politikası» – L. Nagi (Macaristan Sosyalist İşçi Partisi);

«İşçi sınıfının yönetmenlik rolünü baltalama aracı olarak Maoist anti-sendikal muhalefet» – G. Kviatovski (Alman Komünist Partisi);

«Pekin'in, Avrupada gergiliğin azaltılmasına ve güvenlik sağlanmasına engel olma çabası» – İ. Nörlund (Danimarka Komünist Partisi);

«Maoistlerin 'üçüncü dünya' ve Hindistan Yarımadası barış mücadelesi problemlerine olan ilişkisi» – S. Mitra (Hindistan Komünist Partisi);

«Devrim teorisinin Maoist yorumu ve bunun Endonezya tecrübesiyle geçirdiği yoklama» – S. Sudiman (Endonezya Komünist Partisi);

«Süper devletler' görüşüne dair» – K. Paftis (Kıbrıs Emekçi Halkının İlerici Partisi);

«Pekin yönetiminin Afrikadaki amaçları» – M. Osman (Sudan Komünist Partisi);

«Çin Halk Cumhuriyeti'nin Uzak-Doğu politikasında büyük devlet şovinizmi belirtileri» – F. Malaya (Filipin Komünist Partisi);

«Pekin yönetiminin Afrika memleketlerindeki yeni taktiği» – M. Harmel (Güney Afrika Komünist Partisi);

Aşağıda seminer materyallerinden kısa bir derleme sunuyoruz.

Seminere katılanlar, Çin'in durumuna ve ÇKP'nin iç işi olan sorunlara değinmeden, Maoistlerin dış politika eylemine ilişkin bazı görüşler ve bu eylemin fikrîsel temelleri üzerinde dikkatle durdular. Bu yaklaşımın nedeni, kardeş komünist partilerinin, gerek kendi memleketlerinde, gerekse uluslararası alandaki çalışmalarında, ÇKP yöneticilerinin dış politika hattının ve Maoist dış politika görüşleri propagandasının politik ve ideolojik sonuçlarıyla her gün karşılaşmakta olmalarıdır. Seminere katılanlar aşağıdaki genel yargılara vardılar.

1960 yılları sonlarında ve 1970 yılları başlarında, Pekin yönetiminin uluslararası eyleminde dikkate değer taktik değişimler oldu. Bu değişimler, Pekin yöneticilerinin dünya komünist hareketinde hegemonya kurma, bu hareketi parçalamaya ve kendi amaçları için kullanma hesaplarının kuşku götürmez bir başarısızlığa uğramasıyla bağlıdır. Kaldı ki, sosyalizmin dış politika alanındaki barış taarruzu, bu yolda kaydedilen ilerlemeler ve dünya komünist hareketinde birliğin daha da güçlendirilmesi, Maoistleri, politikalarının dayandığı ve artık iflâs eden birçok dogma ve metotları yeniden gözden geçirmek zorunda bırakan yeni bir uluslararası durum yaratmaktadır.

Fakat Pekin yönetiminin 1973 Ağustosunda yapılan ÇKP X. Kongresinin ideolojik-politik onayından geçen dış politika stratejik hedefi günümüzde de her hangi bir değişime uğramış değildir ve daha büyük bir açıklıkla belirmektedir. Seminere katılanlara göre, Çin Maoist yönetiminin uluslararası alanda izlediği çağdaş politikanın belirleyici çizgileri şunlardır:

– Uluslararası komünist hareketinin, anti-emperyalist savaşın ana doğrultularıyla ilgili, özellikle sosyalist topluluk ülkelerinin uluslararası gerginliği azaltmaya yönelik, toplumsal düzenleri ayrı devletlerin barış içinde yanyana yaşamaları prensiplerinin gözetilmesi temeli üzerinde sağlam ve sürekli barışı sağlamaya yönelik dış politika hattıyla ilgili uyumlu eylemlerine aktif olarak karşı konulması (Pekin'in, her yerde sosyalist topluluğun tutumuna ters düşen davranışlarda bulunma, şu veya bu sosyalist ülkeyi bu topluluktan koparma ve Maocuların, Çin'in başdüşmanı saydıkları Sovyetler Birliğinin aleyhine çevirme çabaları apaçık ortadadır). Uluslararası komünist hareketine karşı, reel olarak mevcut sosyalizme karşı mücadele yürütülmesi ve anti-sovyetizmin şiddetlendirilmesi (böylece, Pekin yönetimi, barış, harp ve devrim problemlerini Marksçı-Leninci görüşle çözmeye tamamiyle sırt çeviren bir dış politika hattı izlemektedir);

– Pekin'in politik, ekonomik, bilimsel-teknik ve askeri ilişkilerinde, anti-sosyalist ve anti-komünist amaçlarla, tedricen ve uzun vadeli olarak, emperyalist kampa doğru yön alınması (Pekin ile esas emperyalist kuvvet-

lerin dış politikasında apaçık bir paralelizm görülmekte ve bu da, emperyalist kuvvetlere, Çin'in büyük devlet şovinizmi hattını kendi yararlarına kullanma olanağı vermektedir. Netekim, dünyanın birçok bölgesinde ve birçok ahvalde, Çin politikası, emperyalizmin en sağcı, en gerici çevrelerinin yararına olup, bu çevrelerin komünist partilere karşı açtıkları mücadeleye yardım etmektedir);

– Çin'in dünya hegemonu rolü uğrındaki mücadelesinde «üçüncü dünya» ülkelerinin politik ve ekonomik yedek olarak kullanılmak istenmesi (Pekin yönetimi, ulusal kurtuluş hareketi kesiminde emperyalizmle açıktan açığa çatışmaktan ve cepheleşmekten kaçınarak, kurtuluş hareketlerini serüvenlere itmekte, doğru yoldan saptırmaya, gelişme halindeki memleketleri sosyalist ülkeler topluluğundan, uluslararası komünist hareketinden soyutlamaya çalışmaktadır. Maocu Çin'in emperyalist devletlerle partnörlükte daha ilk adımları, bu partnörlüğün aynı zamanda gelişme halindeki memleketler hesabına, onların ulusal menfaatleri zararına olarak sağlandığını göstermektedir. Maoistlerin «üçüncü dünya»daki politikası, objektif olarak, gelecekte emperyalizmle «nüfuz alanları»nı yeniden paylaşmak üzere, bir dayanak noktaları sistemi yaratma amacına yöneliktir, ve kapitalist devletlerin yeni-sömürgeciliğine yardım etmektedir. Pekin yönetiminin, milliyetçi ve bu arada gerici hareketlerle bloklar meydana getirme yolundan yürümesi, barış ve devrim dâvası için zararlıdır).

Seminere katılanların kanısına göre, uluslararası komünist hareketi, Çin Maoist yönetimi tarafından girilen eylemlerle, gerek ideoloji, gerekse dünya politikası alanında kendisine karşı fiilen açılan bir ikinci savaş cephesiyle karşı karşıyadır. Anti-komünistler, oportünistler, revizyonistler ve Troçkistler, kardeş partilere karşı mücadelelerinde hep Maoizme dayanıyorlar. Bunlar Maocu Çin'i öğerek reel sosyalizmi karalamaya kalkışıyor ve ilerici güçlere Maoist «ideal»i dayatmaya yelteniyorlar. Maoizm doktrin ve politik pratiğini telleyip pullamalar, reel sosyalizmi gözden düşürme, dünya komünist hareketinin birliğini baltalama çabalarında sosyalizm düşmanlarının pek işine yarıyor.

Şimdiki aşamada, şüphesiz ki, anti-emperyalist cephede yürütülen savaş ön plânda geliyor. Bu arada, devrimci ideolojiye ve genel barışın sağlanmasına karşı Maoistler tarafından açılan ikinci savaş cephesinin varlığını da görmemezlikten gelemeyiz. Pekin yöneticilerinin uluslararası politikası, bütün dünyada anti-emperyalist savaş dâvasına zarar veriyor. Bunun için, seminere katılanlar, artık öncelikle uluslararası sorunlarda Maoistlerin fikrîsel mevzilerini ve politik pratiğini etraflı bir tahlilden geçirmenin sırası geldiği kanısındadırlar.

Satiadjaya Sudiman şunları söyledi: Maoizm, Endonezya toprağına da basbayağı «devrimci» görünen anti-emperyalist şiarlar ileri sürerek ayak bastı. O zaman, Güney-Doğu Asyanın dünya devrimci hareketinde odak noktası, Çin'in «dünya devriminin kalesi» ve Endonezyanın da «Asya, Afrika ve Lâtin Amerika devrimci hareketinin sahil feneri» olduğu gibi fikirler propaganda ediliyordu. Olaylar, bu şiarların, Endonezya Komünist Partisini dünya komünist ve ulusal kurtuluş hareketinden soyutlamaya yönelik Maoist politikanın kamuflâjını teşkil ettiğini ve Pekin'in büyük devlet özentili amaçlarına hizmette bulunduğunu gösterdi. Maoizmin sözde devrimci ideolojisinin Endonezya devrimci ve komünist hareketine sokulması, bilindiği üzere, bu hareketi eşi görülmedik bir felâkete sürükledi.

Yanlış fikirler yanlış eylemler doğurdu. Pekin'in sesine kulak veren Endonezya Maoistleri, Komünist Partisini serüvenler yoluna yönelttiler. Endonezya, kısa zamanda, Maoizmin «devrim modeli»nin deneme poligonuna döndürüldü. Bu «deneme»nin sonucu olarak da, 1 milyona yakın Endonezya yurtseverinin kanına girildi; Endonezya komünist ve devrimci hareketi alabildiğine geri itildi ve bugüne kadar da bu olayların zararlı etkilerinden kurtulamadı. İşte Endonezyayı büyük devlet şovinizminin pençesi altına almaya çalışan Pekin yönetiminin ihtirasları ve izlediği politika bu sonuçları verdi.

30 Eylül 1965 günü girişilen serüvenci aksiyonun yenilgiye uğramasından sonra, EKP yönetim kadrosu içindeki Maoist kuvvetler artıkları, yine felâketten başka sonuç vermiyen eski hattı sürdürdüler. «Alev bütün bir çayırı kavurup geçebilir» diyen bu unsurlar, 1965 olaylarından hemen sonra, yığınların desteğini de sağlamadan, Cava'nın birkaç şehrinde adeta minyatür «ayaklanma»ya benzer bir çıkış örgütlediler. Bu serüven içinde, parti üyeleri yeniden düşman süngüleri üzerine sürüldüler. 1967 yılında, Maoistler, «halk harbi» yürütölmek üzere, yoğun nüfuslu ve partizan savaşına coğrafi bakımdan da elverişsiz bir bölgede – Doğu Cava'da Blitar güneyinde – bir «dayanak üssü» meydana getirdiler.

Maoistlerin serüvenciliğı yeni bir baskı ve terör dalgasının kabarmasına yol açtı. Gizliliğe geçmiş bulunan nice Marksist-Leninist militan bu baskı ve teröre kurban gittiler. Maoistlerin çıkışları, EKP'yi halkın gözünden düşürdü. Böylelikle Maoist hareket hattı yalnız düşmana yarar sağladı. Bu durumda, varılan biricik doğru yargı, EKP'nin Marksizm-Leninizm temeli üzerinde yeniden canlandırılması gereğinin tespiti oldu. Bununla ilgili ödevler «Endonezya'da komünist hareketinin ertelenmez ve önemli sorunları» (1969) başlıklı dokümanda formüle edildi.

Endonezya komünistleri Maoizme karşı yürüttükleri mücadelede gerçekçi bir tutumla hareket ediyor ve mücadelenin uzun vadeli menfaatlerini gözö-

nünde bulunduyorlar. Maoist etkinin tekrar ağır basması tehlikesi geçmiş değildir. Zira memleket yüzeyinde partinin mevzileri hâlâ gerektiğı gibi canlandırılmamıştır. Maoist gruplar bugün de Endonezya küçük burjuva toplumu içinde kendilerine dayanaklar bulmaktadırlar. Kaldı ki, memlekette ayrıca yersel bir Çinliler topluluğı (4 milyon kadar) ve Pekin yönetiminin büyük devlet özentili çıkarlarının gerçekleştirilmesi yolunda gizlice âlet olarak kullanılan bir yersel Çinli kapitalistler tabakası vardır. Nihayet, gerici rejim de, komünistlerin saflarını parçalamak amacıyla, Maoistleri boyuna teşvik etmektedir.

Pekin liderlerinin dış politikada emperyalistlerle cepheleşme hattından onlara şirin görünme hattına geçtikleri günümüzde, Maoizmin, emperyalizm ve gericilikle, şovinizm, ırkçılık ve anti-sovyetizm gibi ortak ideolojik esaslara sahip olduğu ve genel barışın sağlanmasına ve ileriliğe karşı mücadeleye yürüttüğü gitgide daha açık biçimde belirmektedir.

Felipe Malaya şöyle konuştu: Maoistlerin Marksizm-Leninizme karşı açık ve gizli olarak yürüttükleri sürekli fikir mücadelesinin başlangıcını ilân eden ilk salvo, daha 1945 yılında, ÇKP Tüzük'üne, bu partinin «Mao Tze Tun'un fikirleri»ni kılavuz edindiğini belirten maddenin konmasıyla gürledi.

Maoistler, artık 15 yıldan beri, dünya komünist hareketine karşı açık bir politik mücadele yürütüyorlar. Komünist ve işçi partilerinin 1957 ve 1960 yıllarında yapılan Uluslararası Danışma Toplantıları'nda, Maoistler, dünya komünist hareketine dış politikada kendilerine özgü serüvencilik hattını dayatmak istediler. Besbelli ki, uluslararası gerginliğin artmasının ve hattâ Sovyetler Birliğı ile Birleşik Amerika arasında bir nükleer çatışma cepheleşmesinin kendi büyük devlet emellerinin gerçekleşmesine yardım edeceğini ümit ediyorlardı. Ama başarısızlığa uğradıktan sonra, sözü geçen toplantıların dokümanlarını imzalamış olsalar bile, çok geçmeden, Sovyetler Birliğine karşı, onun iç ve dış politikasını tahrif ederek müthiş bir kampanya açtılar. Kendilerini emperyalizme karşı mücadelenin savaşkan öncüsü olarak ilân eden Maoistler, Sovyetler Birliğini «revizyonizm»le, «kapitalizmi canlandırmak»la ve «Amerikan emperyalizmiyle işbirliğı» yapmakla suçladılar ve artık «Sovyet revizyonizmi»ne karşı mücadelenin emperyalizme karşı başarılı savaşın önkoşulu olduğu iddiasını ileri sürdüler. Maoist politikanın amacı, Sovyetler Birliğini ve diğer kardeş devletleri dünya komünist ve ulusal kurtuluş hareketinden soyutlamaktı. Onlar, Asya, Afrika ve Lâtin Amerikanın gelişmekte olan ülkelerine, buralardaki komünist partilerini ve ulusal kurtuluş hareketlerini kendi büyük devlet özentili plânlarını gerçekleştirme hizmetine koşmak ümidiyle, büyük ölçüde bel bağlıyorlardı.

1969 yılında yapılan Komünist ve İşçi Partileri Uluslararası Danışma Toplantısı, dünya komünist hareketinde birliğin güçlendiğini, bu hareketin Marksizm-Leninizm temelleri üzerinde yekpâre bir topluluk haline geldiğini

ve ÇKP'nin fiilen soyutlanmış olduğunu gösterdi. Bununla ilgili olarak, Maoistler, SSCB ve diğer sosyalist ülkeler bakımından uyguladıkları taktiği bir daha gözden geçirdiler ve artık onları soyutlama denemelerini bırakarak, uluslararası alanda hepsiyle doğrudan doğruya çatışmaya giriştiler. Böylece de, gerçekte, programlarının anti-emperyalist kısmından vazgeçmiş oluyor, dünya komünist hareketiyle birlikte imzalamış bulundukları dokümanların hükümlerinden ayrılıyorlardı.

Şimdi, Pekin liderleri, Çin'in «üçüncü dünya»ya mensup olduğu, gelişme halindeki devletler sayısına dahil bulunduğu tezini ileri sürüyorlar. Bu propaganda manevrasının politik astarı, sadece Çin'in gösterişli bir biçimde sosyalist dünyaya karşı konulmasından ibaret değildir. Bilindiği üzere, Çin temsilcileri, uluslararası örgütlerde ve daha somut olarak geçenlerde yapılan BMT Ticaret ve Kalkınma Konferansı dönem toplantısında, Çin'in sosyalist ülkeler listesinden silinmesini ve gelişme halindeki memleketler listesine katılmasını istediler. Bu suretle, Pekin liderleri, «üçüncü dünya» da egemen duruma geçme iddialarını gerçekleştirmek ümidindedirler.

Pekin liderleri emperyalist memleketlerle işbirliği olanakları arıyorlar. Alabildiğine azıttıkları anti-sovyetik ve anti-komünist propagandayla, Maoizm teori ve pratiğine, emperyalist memleketlerin ve somut olarak Birleşik Amerika ve FAC'nin en gerici çevrelerinin dikkatini çekmeye muvaffak olmuşlar ve bu çevreler de uluslararası işçi ve ulusal kurtuluş hareketlerine karşı mücadelede Maoizmin cidden faydalı olduğunu takdir etmişlerdir.

Maoist büyük devlet emelleri, ÇHC'nin yakınlarında bulunan memleketlerde çok büyük ölçüde zarar vermektedir.

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra, Maoizmin Filipinlerde büyük devlet emelleri beslediğinin hâlâ ayırımına varmayan ve uluslararası komünist hareketinin ana güçlerinden soyutlanmış durumda çalışan Filipin Komünist Partisi, memlekette «devrim durum ve koşulları»nın hazır olduğunu ilân etti ve Pekin'le sürekli danışmalar sonucunda bütün güçlerini silâhlı savaşa kaldırdı. Bu çıkış yenilgiye uğradı ve sonuç olarak FKP'nin güçleri bir hayli zayıfladı. 1960 yılları sonlarında, Çin Maoistleri, FKP yönetimini, «Mao Tze Tun fikirleri»ni anti-sovyetizmle birlikte kayıtsız-şartsız benimsemeye zorlamak istediler. Bunda muvaffak olamayınca, Maoizme yatkın unsurları, parti yönetimini ele geçirmeye yönelttiler. Bu bölücüler, grupçuluk yaptıklarından ötürü FKP'den çıkarılmaları üzerine, Çin Maoistlerinin destek ve mali yardımına dayanarak «Yenilenmiş Filipinler Komünist Partisi» adı altında ayrı bir parti örgütlediler. ⁽¹⁾

Bu parti, FKP'ye ve Sovyetler Birliğine karşı şiddetli bir kampanyaya girişti. Üstelik, Filipinlerdeki somut durumu önemsemeden, Çin pratiğini körükörüne izliyerek, memlekette sürekli bir «halk harbi» çağrısında bulu-

nuyordu. Amerikan emperyalizmini sözde lânetliyen ve öte yandan gizlice CIA ajanlarının ve sömürücü sınıf Amerikancı unsurlarının desteğinden yararlanan Filipin Maoistleri, bir terör politikası yürütüyor, çeşitli zorkullanım aksiyonlarına başvuruyor, bu suretle de Markos hükümetini en şiddetli tedbirler almaya kışkırtıyor ve anti-emperyalist hareketin saflarına nifak tohumları saçıyorlardı.

Uluslararası komünist hareketinin elbirliğiyle hazırlanmış politik hareket hattını benimsiyen ve savunan FKP, Maoist politikayı ve ÇKP'nin ideolojisini sistemli biçimde açığa vurmaktadır. FKP V. Kongresinin politik kararında şöyle denilmektedir: «... Dünya devrimci hareketinin ilerleyişi, ayrırcı vasıfları anti-komünizm, küçük burjuva devrimciliği ve büyük devlet şovinizmi olan Mao Tze Tun yönetiminin yıkıcı politikasıyla kösteklenmektedir. Maoizmin uluslararası komünist hareketine ve özellikle SBKP'ye düşmanlığı, emperyalizmin gökte ararken yerde bulduğu nimet olup, dünya devrimci hareketi bakımından büyük bir suç teşkil etmektedir.» Aynı kararda, daha sonra, Mao yönetiminin Batı Pakistan'da Bangladeş halkına karşı girişilen kırım hareketine gösterdiği desteğin ve diğer eylemlerinin «Marksist-Leninist teori ve pratiği hayasızca tahrif etmekten doğan ikiyüzlülük ve demagojiyi apaçık gösterdiği» belirtilmektedir.

Karlos Alba şunları söyledi: Pekin yöneticileri ve onları destekleyenler, devrim dâvasına hiç bir yarar getirmiyorlar. Gerek memleketimizin iç politika hayatında, gerekse uluslararası alanda, komünist hareketinin menfaatleri ile Maocu grupların görüş ve tutumu arasında derin bir uçurum vardır.

Lâtin Amerikada Maoistler anti-sovyetizmin en azgın halefleri olarak beliriyor ve Marksist-Leninist prensiplerin yerine «Mao Tze Tun fikirleri»ni getirmeye çalışıyorlar. Lâtin Amerikada bütün komünist partilerinin açık düşmanları olan Maoistler, bu partilerin stratejik ve taktik hareket hattına karşı mücadele ediyor. Lâtin Amerika işçi ve halk hareketinin amaçlarıyla hiç bir ilişkisi olmayan Maoist devrim «model»ini dayatmaya çalışıyorlar.

Maoistler, Lâtin Amerikada devrimci sürecin içeriğine, devrimci güçlerin işçi ve halk egemenliği kurabilmek için yürümleri gereken yollara dair bir sürü anti-marksist varyantı piyasaya sürdüler. Bütün çabaları, kendilerini silâhlı savaşın biricik taraftarları olarak göstermektir. Oysa, fikirsel-teorik açıdan Maoist görüşler, devrim yolunda silâhlı savaş mutlak kabul eden ve terörist aksiyonlara bel bağlayan diğer küçük burjuva akımlarının dayandığı iradeci görüşlere pek benzemektedir. Politik plândaysa, her şeyden önce, aşırı sollarla temaslar Maoistlerin ayırcı vasfıdır.

Lâtin Amerika Maoistlerinin taktik ve stratejik hareket hattına ilişkin başlıca görüşü, Çin devrimci tecrübesinin yozlaştırılmış ve tek yanlı yorumuna dayanan mahut «halk harbi» teorisidir.

(1) Bk: F. Balagtas. Filipinlerde Maoistler. «Yeni Çağ», s. 6, 1973.

Bilindiği üzere, Çin devriminden çıkarılan başlıca dersler, dünya devrimci hareketinin genel ediminin bir bölümüdür. Netekim, 1930 yılları başlarında Çin Komünist Partisi ve Komintern tarafından işlenip saptanan stratejinin belirli unsurları bu cümledendir. Fakat Lâtin Amerika Maoistleri bu stratejiyi yozlaştırarak ve «köylü harbi» ve «şehirleri kuşatma» şiarlarını mekanik biçimde uyguluyarak, Lâtin Amerikada yığınların devrimci eylem yön ve yöntemlerinin şartlandığı etkenleri hesaba katmak istemiyorlar. Çin modeli «halk harbi»ni Lâtin Amerika koşullarına uygulama denemeleri tutarsızdır ve hayalcilikten başka bir şey değildir. Bu gerçek, birçok ahvalde ve ayrı ayrı memleketlerde apaçık kendini göstermiştir. Örneğin, Bolivya'da ilerici Tores hükümetinin iktidarda bulunduğu dönemde, Maoist grup, rejime karşı bir tutum takınmış ve daha da kötüsü, günün başlıca isteminin, ordu yurtsever çevrelerinin de katılımıyla işçi hareketi temelinin genişletilmesi, işçi sınıfının hegemon olduğu emekçiler yığınının köylülerin de cembedilmesi olduğu koşullar içinde «halk harbi»ni kışkırtmaya kalkışmıştır. Maoistlerin «halk harbi»ni yayma çağrıları, objektif olarak, gericiğin ve emperyalizmin serüvenci manevralarına yardım etmiştir. Yeri gelmişken şunu da belirtelim ki, Maoistlerin, hiç bir Lâtin Amerika memleketinde partizan savaşının, silâhlı hareketlerin yöneticisi oldukları görülmüş değildir.

Lâtin Amerika komünist ve işçi partileri «halk harbi» şiarını silkip atarken, bunu hiç de her hangi bir «pasifizm»in etkisiyle yapmıyorlar. Onlar, devrimci zorkullanımın çeşitli biçimlerine olan ilişkilerinde, bu biçimlerden hiç birinin mutlak kabul edilmeye ve aynı zamanda ötekilerden soyutlanmaya gelmeyeceği fikrini kılavuz ediniyorlar. Asıl sorun, her ahvalde somut durumun tahliline dayanarak hareket etmektir. Lenin'in belirttiği üzere, Marksizm, en çeşitli savaş biçimleri tanır, bunları «uydurmaz», ancak genelleştirir, örgütlendirir, devrimci sınıfların hareket boyunca kendiliğinden ortaya çıkan savaş biçimlerine bilinçle yön verir. ⁽²⁾

Parçalama ve şaşırtma taktiği

Luis Ribeyro dedi ki: Komünistlerin ve işçi partilerinin Maoistlere karşı, ÇKP yönetiminin uluslararası komünist hareketine kendi serüvenci hareket hattını dayatma denemelerine karşı keskin ideolojik-politik mücadelesi, 1960 yıllarının ayırıcı vasfını teşkil eder. Bu yıllarda Maoizm baskısı durmadan artmıştır. Komünist partilerine hücumlar, bu partilerin yöneticilerine iftiralar, parti yönetimine elkoyma denemeleri, bölücülük, Pekin'in hegemonya amaçları uğrunda kullanabileceği «cep partileri» yaratma pratiği «Çin devrim hattı» taraftarlarının çalışma metotlarından sadece bazılarıdır.

⁽²⁾ V. I. Lenin, Bütün eserleri, c. 11, s. 1.

Bugün, birçok memlekette Marksist-Leninist fikirlerin etkisini önemli derecede genişletme, geniş yığınları anti-emperyalist savaşa çekme olanaklarından yararlanılmasını Maoistlerin durmadan engellemelerine rağmen, Maoizmin dünya komünist hareketinde hegemonya kurma amacını güden genel taarruzunun Lâtin Amerikada olduğu gibi bütün dünyada da kırılmış olduğu güvenle söylenebilir. Kolumbiya Komünist Partisi Genel Sekreteri H. Vieyra'nın partinin XI. Kongresinde haklı olarak belirttiği gibi, «uluslararası komünist hareketinde Çin Maoist yöneticilerinin bölücü eylemi yüzünden meydana gelen parçalanmanın, halkların devrimci savaşının hızını kestiği, çağımızın bütün anti-emperyalist güçlerinin dünya ölçüsündeki büyük cephesinin oluşmasını geciktirdiği günden güne daha açık biçimde görülmektedir.» ⁽³⁾

Uluslararası komünist hareketinde Maoizmin ideolojik-politik bakımdan yenilgiye uğratılmış olması, onunla, gerek ulusal ortamda – Mao taraftarı gruplara karşı –, gerekse uluslararası ortamda – Pekin yönetiminin büyük devlet özentili politikasına ve fikirlerine karşı – mücadelenin gevşetilebileceği anlamına gelmez. Maoist grupların sosyal terkihi incelenirse, bunların, komünist partisinden çıkarılmış dönekler, grupçular arasında, genellikle ciddi bir kuvvet teşkil etmeyen Troçkist paçavralar arasında kendilerine taraftarlar peyledikleri açıkça görülebilir.

Örneğin, Brezilyada kendine «Brezilya Komünist Partisi» diyen küçük bir Maoist grup eylem halindedir. Etkisi yalnız işçi sınıfı arasında değil, üniversite öğrencileri arasında da hiç denecek kadar azdır. Buna rağmen, Pekin bu grupu resmen desteklemekte, mesajlar göndermekte, onun SBKP'ye yönelttiği iftira ve sövgüleri «Hsinhua» ajansı vasıtasıyla alıp bütün dünyaya yaymaktadır. Besbelli ki, ÇKP Maoist yöneticileri, aynı zamanda kendi parti üyeleri arasında, uluslararası komünist hareketinde soyutlanmış durumda olmadıkları ve güya kendilerini destekliyen koskoca «komünist partileri» bile bulunduğu izlenimini uyandırmak istemektedirler. Ve gerçekte bu gibi düşüncelerin birincil bir rol oynadığı apaçık ortadadır.

ÇKP yöneticileri, Brezilya Komünist Partisi ve diğer birçok partiyle ilişkilerinde, esas itibarıyla eski taktiği uyguluyarak, bölücü Maoist gruplar aracılığıyla bu partilere karşı mücadele yürütürken, bütün uluslararası komünist hareketiyle ilişkilerinde yeni mücadele metotları uygulamaya başlıyor, yani bazı partilere karşı hücumlarını kesiyor ve bunlarla ilişkilerini düzeltmeye çalışıyorlar. Bu davranışın ardında, bazı partileri Maoizmi eleştirmekten vazgeçmeye yöneltmek, onlarla uzlaşmak ve bu suretle Maoist ideoloji ve politikaya karşı uluslararası mücadele cephesini zayıflatmak maksadı gizlidir. Öte yandan, olayların da gösterdiği gibi, Maoist

⁽³⁾ Por la unidad obrera y popular hacia el socialismo. XI. Congreso del Partido Comunista de Colombia. Editorial «Colombia Nueva Ltda», Bogotá, 1972, p. 15.

yöneticiler, uluslararası komünist hareketinde SBKP'ye karşı hücumlarını artırmak üzere bir atlama tahtası sağlamak istemektedirler. Kısacası, bu taktiği kendileri de şöyle formüle ediyorlar: «Vuracaksın, başa vur, öte yanı kendiliğinden dökülür.»

Maoist tehlikeyi küçümsemek, buna karşı politik ve ideolojik mücadele-den geri durmak ağır sonuçlar verebilir. Bugün nüfusu 750 milyonu aşan muazzam bir devlet Maoizmin temel dayanağını teşkil ediyor. Ve uluslararası komünist ve işçi hareketine karşı yönetilen politika bu devlet adına yürütülüyor.

İdris Koks şunları söyledi: Her komünist partisi, Maoizmin politik zararlarını iyice kavramalı, onun tahriklerine eylemle karşılık vermeli, teori ve pratiğinin içyüzünü açığa vurmalıdır. İdeolojik alanda Maoizme karşı mücadele, şu veya bu memlekette yürütülmekte olan pratik mücadeleden ayrılmaz. Maoizmin mevzilerinin hiç de güçlü olmadığı, ama yine de bir bölüm üniversite öğrencilerini etkileyebildiği Büyük Britanya tecrübesine dayanarak belirtmek isterim ki, ideolojik mücadeleyi yığınlar arasında her günkü pratik çalışmalarla bağdaştırmanın büyük bir önemi vardır. İnsanlar sadece propaganda yardımıyla Marksizm-Leninizmden yana kazanılmaz; zira onlar da mücadeleye bizzat katılarak, komünistlerin ne uğurda, Maoistlerin ne uğurda savaştıklarını kendi tecrübeleriyle anlamak zorundadırlar.

Büyük Britanyada Maoizme karşı mücadelenin eylemselliği, üniversite öğrencilerinin bursları artırma ve yurtlarda barınma koşullarını iyileştirme uğrunda mücadele veren tekcephenin kurulması sayesinde epeyce artmıştır. Bu pratik mücadele boyunca, İngiltere Maoistleri, görüşlerinin teorik bakımdan eleştirinin verdiği sonuçlardan daha büyük kayıplara uğratılmışlardır. Böylece üniversiteliler arasında Maoizmin etkisinin ciddi biçimde sarsılmış olması sayesinde, komünistler ve taraftarları Ulusal Üniversiteliler Birliği'nde yönetim katlarına yerleşmişler ve buralarda Maoistlere bir tek yer kaptırmamışlardır.

Mahcub Osman, Pekin yönetiminin Afrikadaki eyleminde üç karakter çizgisi göze çarptığını söyledi ve bunları şöyle açıkladı: Birincisi, anti-sovyetizm; sosyalist topluluk ülkelerine ve öncelikle Sovyetler Birliğine karşı mücadeledir. İkincisi, Çin yöneticileri, çeşitli aşırı ve her türden serüvenci eğilimleri körüklemekte ve teşvik etmektedirler. Üçüncüsü, komünist partilerinin bulunduğu memleketlerde, bunları mutlaka parçalamaya çalışmaktadır.

Çin yönetimi bu amaçlarına varabilmek için çeşitli araçlardan yararlanıyor. Uyguladığı metotlardan biri, yardıma muhtaç Afrika ülkelerinin ekonomik problemlerini kalpazanca sömürmektir. Öyle ki, Pekin, ekonomik yardım tekliflerini bir baskı aracı, kendi etkisini kabul ettirme aracı olarak kullanıyor. İşin ilginç yanı şudur ki, Çin yöneticileri Afrika memleketlerine

ekonomik yardım teklif ederken, Afrikalıların objektif ihtiyaçlarının neler olduğuna bakmıyor, ancak bir tek şeyi, Sovyetler Birliğini nasıl gözden düşüreceklerini ve ona karşı nasıl düşmanlık uyandırabileceklerini gözönünde bulunduruyorlar. İşte Pekin yönetiminin Afrika ülkelerine müdahalesi genel hatlarıyla bu niteliktedir.

Afrikanın ulusal kurtuluş hareketleri tarihine bir göz atacak olursak, Pekin liderlerinin, daha doğuşundan itibaren bu hareketlerin yöneticilerini kendi etkileri altına almaya çalıştıklarını görürüz. Bazı ahvalde buna muvaffak da olmuşlardır. Fakat genellikle bu parçalama taktiği iflâsa uğramıştır. Bunun olumlu bir örneği, Gine ve Yeşil-Burun Adaları Bağımsızlığı Uğrunda (savaşan) Afrika Partisi'ni parçalama denemelerinin tamamen suya düşürülmüş olmasıdır. Bunda, daha çok, Maoist tehlikeyi gayet iyi kavramış olan müteveffa yoldaşımız A. Kabral'ın büyük bir hizmet payı vardır.

Pekin'in Afrikadaki eyleminin diğer bir yanı da, ulusal burjuva hükümetlerine baskı yapma yeltenişleridir. Bazı hallerde bu hedeflerine vardığı bir gerçektir ve sonuçlar bir hayli düşündürücüdür. Örneğin, Mali'de Modibo Keyta Maoizmin etkisi altında kalarak, Çin yönetiminin «kültür devrimi»ni kopya etmeye kalkıştı, dolayısıyla partisinin zayıflamasına sebep oldu ve nihayet hükümeti de tutunamıyarak düşürüldü. Kongo'da Maoistlerin geçmişteki entrikaları ciddi sarsıntılar doğurdu. C. A. Nasır'la yaptığım bir görüşmeden biliyorum ki, Maoizmin Afrika ve Arap ülkelerine sızmasından o da alabildiğine endişe duyuyordu. Nasır'ın Çin «nüfuz bölgeleri»nden söz ettiğini de hatırlıyorum.

Son beş yılda açıkça beliren genel eğilim şudur: Afrika ve Arap ülkelerinde Maoist grupların etkisi azalmıştır ve azalmaya devam etmektedir. Maoistlerin başarısızlıklarının nedeni, yalnız ulusal kurtuluş hareketinin ideolojik olgunluğunun artmış olmasında gizlenmiyor. Bunun çözümleyici etkeni, Sovyetler Birliğinin anti-empyralist, gerçekçi, sağlam ve kararlı politikasıdır. Ve Afrika ülkelerinde eylem gösteren nifak grupları artık Maoist fikirlerin yayılmasında ciddi bir kanal olarak kullanılamadığı için, Pekin yöneticileri, şimdi kurtuluş hareketlerine karşı taktik yenileme kaygısına düşmüşlerdir.

Daha 1960 yılları başlarında, Pekin yönetimi, Sudan Komünist Partisini anti-maoist sayıyordu. 1964 yılında partiyi parçalamaya muvaffak oldular. Ama sadece üç MK üyesi Pekin'in peşinden yürüdüler. Ne var ki, çok geçmeden, nifak grubu tamamen bozguna uğratıldı. O zamandan beri, parti, Maoizme karşı mücadelede her hangi bir ciddi güçlkle karşılaşmadı.

Sudan'daki 1971 olaylarına Pekin'in gösterdiği tahkiramız tepki, sonuçlara bakılacak olursa, Afrika ve Arap ülkelerinde Maoistlerin içyüzünün açığa vurulmasında bir dereceye kadar yararlı oldu. Öyle ki, Pekin'in hareket hattı konusunda ikircimli davrananların çoğu, Maoistlerin haklı olma-

diği kanısına vardılar. Daha somut olarak, Lübnan'da on yıl boyunca (1964-1973) eylem gösteren Maoist örgüt, bu yılın başında kendi kendini dağıttı ve bunun nedenlerinden birinin de, Sudan Komünist Partisi konusundaki Çin tutumunun benimsenmeyişi olduğunu açıkladı.

Michael Harmel özetle su konuşmayı yaptı: Diğer sözcülerin de belirttikleri üzere, Pekin, 1960 yıllarında, Güney Afrika ve Portekiz sömürgeleri ulusal kurtuluş hareketleri ana selinden ayrılmış olan bir grup örgüte büyük ümitler bağlamıştı. Ama 1970 yılları başında bu dayanıksız «ittifak» fiilen çöktü. Nifak örgütlerinin yöneticileri, bir kariyeristler ve oportünistler sürüsü olarak gözden düşürülmüş ve içyüzleri açığa vurulmuştu. Pekin artık bunlara ilgi göstermez gibidir. O şimdi kendisiyle gerçek kurtuluş hareketleri arasında 1960 yıllarında tek yanlı olarak kesilen ilişkileri canlandırma peşindedir. Öte yandan, Çin'in mali desteği kesilir kesilmez, nifak örgütleri liderlerinin« Başkan Mao fikirleri»ne tutkunluk heyecanının da dağılıp gitdiği göze çarpmaktadır.

Bütün bunların yanı sıra, Pekin yönetiminin, Afrikada Maoculuk yolundan yürüyecek adaylar kazanmak üzere yeni yeni girişimlerde bulunduğunu gösteren işaretler vardır. Hem bu sefer, maksat, yalnızca ve her şeyden önce, şu veya bu Afrika ülkesinde bir «komünist (Marksist-Leninist) partisi» çatıştırırmak veya Çin literatürüyle kitap ticaretine girişen küçük burjuva aydın grupları kazanmak değildir.

Pekin diplomasisinin, emperyalizmle az çok açık işbirliği yapanlar da dahil olmak üzere, Afrika ülkeleri hükümetleriyle ilişkiler kurma çabalarında çok daha ciddi maksatlar vardır. Anti-sovyetizmin Çin dış politika programının esas maddesi olarak açıkça ilân edildiği günümüzde, evvelki «anti-emperyalist» görüş ve tutum artık gitgide unutulmaya terk edilmektedir. Bu koşullarda, memleketlerinin Avrupalı eski efendilerine ekonomik ve politik bağımlılıkları iyi bilinen bazı Afrika önderleri, eski metropol-ülkelerin suskun muvafakatiyle ve hattâ onayını alarak Pekin'le daha yakın ilişkiler kurabileceklerdir.

Ulusal kurtuluş hareketi savaşçıları arasında Pekin anti-sovyetizminin pek az taraftarı vardır. Bu gerçek, bloklar-dışı memleketlerin geçenlerde Cezayir'de yapılan konferansında bir kere daha belirmiştir. Bu konferansta Libya devlet başkanı M. Kaddafi'nin savunduğu anti-sovyetizm, bloklar-dışı memleketler temsilcilerinin çoğu arasında destek bulamamıştır.

Georg Kviatovski şöyle konuştu: Bizim memleketimizde, Federal Almanya'da, son zamanlarda, Maoist gruplar, sadece birkaç şehirde eylem göstermelerine, işletmelerde ve sendikalardaki durumlarının bir hayli zayıf olmasına rağmen, sınıf mücadelesinin gelişmesine büyük zararlar veriyorlar. Onlar, işçi sınıfının doğrudan doğruya sosyal ve demokratik, aynı zamanda anti-monopolist istekler uğrunda mücadele yürütmesini kabul et-

miyor, bunu oportünizm sayıyor ve kendileri anti-sendikal bir muhalefet kalıplamaya çalışıyorlar.

Bu yönde, kendi kendine «Almanya Komünist Partisi» adını veren Maoist grup en büyük aktifliği gösteriyor. Şüphesiz ki, bu «parti»nin, 1918 yılında K. Libkneht ve R. Lüksemburg tarafından kurulmuş olan ve 1956'da yasaklanan Almanya Komünist Partisi ile hiç bir ilişkisi yoktur. Bu grupun kendi dergisinde⁽¹⁾ yayımladığı sendikaları parçalama programı, «AKP'ye ve Batı Berlin Sosyalist Birlik Partisi'ne mensup kapitalistlere, reformistlere ve revizyonistlere karşı hareketi genişletip yayma» çağrısını ihtiva etmektedir.

Somut durum ve koşulları hesaba katmadan, sadece söz plânında «yığınların devrimi»nden yana çıkan Maoistler, gerçekte işçilerin kendi menfaatleri için, tekerci sermayeye karşı mücadele yürütmelerini hiç de önemsemiyorlar. Onların bölücü politikası, proletaryanın politik bilincinin gelişmesi sürecini güçleştiriyor. Kendilerine komünist deseler de, eylemleriyle komünist ideoloji ve politikayı biteviye kötülüyor ve gözden düşürmeye bakıyorlar. Yaptıkları provokasyonlar, gericiliğe, gerçek komünistlerin politikasını yanlış bir ışık altında gösterme ve Alman Komünist Partisine karşı hücumlarını artırma vesileleri kazandırıyor. Gerici basında örneğin aşırı-sol gruplardan çıkışırken, Maoistlerle hiç bir ilişkisi olmadığı ve onların serüveni çıkışlarına karşı mücadele ettiği halde, AKP'nin adı da mutlaka anılıyor.

Konsernlerin elebaşları, sendikalara ve AKP'ye karşı mücadelelerinde Maoist gruplardan ustaca yararlanıyorlar. Burjuva basını onların eylemini geniş ölçüde yansıtıyor. Bunu Maoistlerin itibarını artırmak ve kamuoyunda güya işçi sınıfını ve sendikaları kuvvetle etkiledikleri kanısını uyandırmak için yapıyorlar.

Maoist grupların bütün politik eylemi baştanbaşa azgın bir anti-sovyetizme dayanıyor. Örneğin, çıkarmakta oldukları «Roter Morgen» («Kızıl Sabah») gazetesinde şöyle cümleler okunabiliyor: «Sovyetler Birliği ve ADC artık işçilerin devleti değildirler. Bu ülkelerde proletarya yeniden iktidarı elde etmek zorundadır.» Bu tez, Pekin yöneticilerinin yaptıkları konuşmaların tıpkısıdır. Maoistler, Sovyetler Birliği'ne ve öteki sosyalist ülkelere yalnızca iftiralar etmekle yetinmiyor, aynı zamanda bu ülkelerdeki düzenin devrilmesi için açıktan açığa çağrılarda da bulunuyorlar. «Yeni Sağlar Aksiyonu» grubu tarafından çıkarılan «Neuen Zeit» gazetesinde şöyle deniliyor: «Almanyanın her iki kesiminde emekçiler sömürülüyor. Ne buruda (FAC), ne de orada (ADC), emekçiler üretim cihazının sahibi değildirler.»

Daha 1971 yılında neo-nazi grupları, aşırı sollarla işbirliği olanağını kötüye kullanıyorlardı. Neo-faşist «Nationalzeitung» gazetesi sahibi Frey,

⁽¹⁾ «Revolutionäre Gewerkschafts-Opposition».

Maoist gruplar için şunları yazıyordu: «... üniversitelerde çeşitli sol grupları, Başkan Mao'nun, yurdumuz Almanyada ulusal ezgiye karşı mücadelede ulusal özgürlük savaşçılarının da gerçek dostu olduğuna ikna etmenin zamanı gelip gelmediği düşünülmelidir ...» Neo-nazi öğrenci gazetesi «Rebel» («Äsi»), 1973 yılı başında, neo-nazi ve Maoist gruplara mensup gençlerin yaptıkları karşılaşmaya dair bir bildiri yayımladı. Bu bildiri de şöyle deniliyordu: «Maoistler ve nasyonal devrimciler, ABD emperyalizmine ve Sovyetler Birliği emperyalizmine karşı mücadelede birleşik bir bütün-dürler» ve ADC'deki devlet kapitalizmi, doğrudan doğruya bir sömürü ve yabancı egemenliği aracı sayılsa yeridir.»

*Uluslararası ferahlamaya karşı tutum
ve bunun «teorik» gerekçesi*

G. Kviatovski şöyle devam etti: Federal Alman Cumhuriyetinde Maoist grupların gerici örgütlerle bağlaşması, HDB/HSB çevrelerinden ve aynı zamanda ASDP sağ kanadından olup, Straus, Karstens ve Dregger etrafında gruplaşan ve dünyada gerginliğin azaltılmasını istemiyenlerin Pekin yöneticileri tarafından gitgide daha büyük ölçüde desteklenmesiyle tamamlanıyor. Springer basını, Çin'deki Maoist yönetimin görüş ve tutumuyla «Alman görüşü»nün, yani FAC intikamcı çevrelerinde egemen olan görüşün tıpatıp uygun olduğunu tekrarlayıp duruyor. Neo-faşist Frey, Çou En-lay'a açık mektubunda aynen şöyle diyor: «Almanlar ve Doğu Avrupa halkları, Çin'e bir yardımcı olarak belbağlıyor, yabancı, Moskova egemenliğine son verecek bir kurtarıcı olarak güveniyorlar ... Biz, Oder ve Nayse bölgelerindeki Sovyet işgalini Çin'in tanımadığını hiç bir zaman unutmayacağız.» Pekin liderleri, aynen FAC'deki intikamcılar gibi, ADC ve FAC arasındaki Temel İlişkiler Antlaşmasını önemsemiyerek, «Almanyanın birleştirilmesi» şiarını ileri sürüyor ve Alman sorununun «açık» kaldığından, yani çözülmemiş olduğundan söz ediyorlar.

Sosyalist ülkeler kardeş komünist partileri yöneticileri, Kırım'daki dostluk görüşmesinde, uluslararası alanda olumlu değişimleri sağlamlaştırmaya, bölgesel ferahlamayı bütün dünyaya yayma çabalarını sürdüreceklerini belirttiler. Dünyada gerginliği azaltma ve devletler arasında barışçı işbirliği politikası, halklar tarafından, bütün dünya ilerici barışsever kamuoyu tarafından destekleniyor. Pekin yöneticileriye, dünya gelişmesiyle ilgili bu temel sorunda taban tabana zıt bir tutum takınıyorlar. Pekin, mütemadiyen halklar arasına güvensizlik tohumları saçmaya çalışıyor, uluslararası ilişkileri sağlamlaştırmaya sürecini durdurmaya yelteniyor. Bu yöndeki eylemlere de, uluslararası alanda «büyük sarsıntılar»ın halkların menfaatlerine uygun olduğunu iddia eden acayip bir teoriyle gerekçe aranıyor.

Görülüyor ki, FAC komünistleri, Çin'deki Maoist yöneticilerin dış politika

tutumunu eleştirmelik edemezler. Bugün, Pekin liderlerinin uluslararası sorunlarla ilgili politikasına karşı mücadeleden kaçınmanın anlamı ne olabilir? Bu, bizim için, aynı zamanda FAC'de en gerici çevrelerle mücadeleden vazgeçmek ve onların yararına tarafsız bir tutum takınmak demek olur. Böyle bir tutum da, işçi sınıfının menfaatleri uğrunda, barış ve ilerilik uğrunda mücadeleyi uğraş edinmiş olan Marksist-Leninistlere, komünist partisine yakışmaz. Demek oluyor ki, gerici kuvvetlere karşı mücadelenin kendi mantığı, Pekin yöneticilerinin hareket hattına karşı direnişi gerekli kılmaktadır. Biz, Maoist dış politika hattına karşı, ancak aşırı sağcıların, emperyalizmin en gerici kuvvetlerinin stratejisine uygun olan bu politikaya karşı mücadelenin, güvenlik, barış ve uluslararası durumda ferahlık uğrunda savaşın, anti-emperyalist savaşın organik bir bölümü olduğu kanısındayız.

Kostas Pafitis şunları söyledi: Pekin «teorisyenler»inin bugünkü ana tezi «dünya üzerinde iki süper devletin egemenliği» iddiasıdır. Bununla hangi devletleri kastettikleri bellidir. Fakat son zamanlarda Pekin yöneticileri ABD emperyalizmiyle mücadele konusunda seslerini gitgide kısarak konuşuyor, hedef belledikleri iki büyük devletin birine, sosyalist Sovyetler Birliğine karşı mücadele konusunda âdeta davul çalıyorlar. «İki süper devlet» görüşünün bütün felsefi bilgiçliği, emperyalist devletlerle prensipsiz uyuşmaları, Maoist Çin'in anti-sovyetik ve anti-komünizm temeli üzerinde bir yandan emperyalizmin gerici kuvvetleriyle, öte yandan da «üçüncü dünya» ülkelerindeki anti-komünist tutumlu burjuva-milliyetçi çevreleriyle bloklaşma politikasını haklı gösterme teorisine hizmet ediyor. Bu görüşün sosyal politik içyüzü budur.

Pekin teorisyenlerinin görüşlerinin geçirdiği evrim dikkate değer. Bu teorisyenler, 1960 yılları ilk yarısında, Çin'in «üç düşmanı» olduğunu ilân ediyorlardı. Bunların birincisi, başında ABD'nin bulunduğu emperyalizm; ikincisi «çağdaş revizyonizm» (ki bununla Sovyetler Birliğini ve sosyalist topluluğun diğer ülkelerini kastediyorlardı); üçüncüsü de «çeşitli memleketlerdeki gericilik» idi. ÇKP'nin IX. Kongresinde (1969) artık «iki düşman»dan, yani Amerikan emperyalizmi ve «Sovyet revizyonizmi»nden bahsetmeye başladılar. ÇKP X. Kongresi ise, «en birinci» ve «eski tip» emperyalizmden «daha tehlikeli» düşmanın SSCB olduğu tezini kesinleştirdi.

Pekin propagandası, SSCB'ni yalnız Çin'in değil, aynı zamanda bütün diğer memleketlerin «düşmanı» olarak gösteriyor. Üstelik, Sovyetler Birliğinin Çin'den ziyade, örneğin, Avrupa memleketleri için daha büyük tehlike teşkil ettiği fikrini telkin etmeye çalışıyor. Hesapları gayet basittir: Maoistler, gerginliğin azaltılmasını savsaklayıp suya düşürmek, sonra da durumu, bunda güya yalnız kendilerinin değil, aynı zamanda ve Çin'den fazla Avrupa memleketlerinin çıkarları varmış gibi göstermek maksadıyla, kamuoyu üzerinde ideolojik bir baskı denemesinde bulunuyorlar.

Sunu da belirtelim ki, Pekin «süper devletler» tezini, hitabettiği öbeklerin karakterine bağlı olarak, çeşitli «teorik» kanıtlarla payandılıyor. Örneğin, Avrupa burjuva çevrelerine seslenirken Pekin teorisyenleri, jeopolitik formülleri geveliyip duruyor ve bununla, SSCB'nin doğu ve batı komşularının, her birinin «Sovyet egemenliği» altına düşeceği durumlardan kaçınmak üzere, SSCB bakımından «bir kuvvetler dengesi» sağlanmasında «ortak çıkarlar» olduğunu belirtiyorlar. «Üçüncü dünya» devletlerine seslenirken, «renkli», «yoksul» ve «küçük» ulusların, «beyaz», «varlıklı» ve «süper devlet» uluslara karşı birleşmeleri ırkçı ve milliyetçi şiarına önem veriyorlar. Pekin propagandası, «üçüncü dünya» ülkelerindeki anti-emperyalist duygu ve tutumu sömürüyor ve SSCB'nin «yayılcı» devlet olduğu, «sosyal emperyalizm», «yeni tip» emperyalist politikayı kişileştirdiği vb., vb. gibi yalan ve iftira balonları uçuruyor. Bütün bu iftira kampanyasıyla de, ulusal kurtuluş hareketini yolundan saptırmak, bu hareketin şu veya bu kesimlerini dünya sosyalist sistemi ve Sovyetler Birliğine karşı kışkırtma amacı güdüyor.

Görüldüğü gibi, böylece, Pekin yöneticileri, «süper devletler» görüşüyle ve özellikle bunu tekrar tekrar ön plâna sürmekle, sosyalizme ve uluslararası komünist hareketine ne denli düşman kesildiklerini açıkça ortaya koyuyorlar.

Ib Nörlund dedi ki: Çin Halk Devrimi'nin üstün gelmesi, Avrupada bütün emekçiler tarafından sıcak duygularla karşılanmış ve büyük ümitler uyandırmıştı. Dünyanın en yoğun nüfuslu ülkesinin tarihinde yaratılan bu kesin dönüm, sosyalizm güçleri için, emperyalizmin saldırgan emellerine daha etkin biçimde karşı konulmasına olanak verebilecek bir takviye anlamına gelebilirdi. Bu düşünceyledir ki, Avrupa memleketleri halkları, emperyalizmin güttüğü «kuvvet politikası» yüzünden Avrupa üzerine sarkan harp tehlikesine karşı mücadelede, yeni Çin'in kendileri için bir müttefik olacağını ümit ediyorlardı.

Ne var ki, bugün, Avrupa halkları, gerginliğin azaltılması için, toplumsal düzenleri ayrı devletlerin barış içinde yanyana yaşamalarının sağlanması için mücadele yürütürlerken, ÇHC'nin dış politikasının artık kendileri için müttefik denilemeyecek bir nitelik aldığını görüyorlar. O kadar ki, Avrupa memleketleri emekçilerinin vaktiyle yeni Çin'in doğuşu karşısında gösterdikleri dayanışmaya, Pekin yöneticileri, bugün, onların güvenlik ve barış uğrundaki çabalarına yeni yeni saldırılarla karşılık vermektedirler.

Maoist yöneticilerin cephede gösterdikleri büyük dönekliği haklı çıkarmak için başvurdukları ideolojik «gerekçeler», Çin'in, büyük devlet özentili ve dünya gericiliğinin çıkarlarıyla birleşen amaçlarına hizmet ediyor. Saldırgan emperyalist çevreler bunun elbette farkındadırlar ve bu durum onları içten içe sevindiriyor. Netekim, mahut intikamcılık yanlısı F. J. Ştraus şunları yazdı: «Çinlilerin Sovyetlere karşı hücumları, bize Avrupa statüko-

sunu kabule ilişkin sözüm ona gerçekçi politika isteğine karşı, zar-zor kaplıpılmış türden olmanın, inandırıcı ve ciddi gerekçeler verdiği için bizim politik savunmamızı güçlendiriyor.»⁽¹⁾ Ştraus'un kabul etmek istemediği gerçekçi politika, bilindiği üzere, gerginliğin azaltılmasını ve sağlam bir barış düzeni kurulmasını öngörmektedir.

Avrupa halkları emperyalist entegrasyonun sonuçlarına karşı askeri bloklar politikasına karşı gergin bir mücadele yürütürlerken, Pekin yöneticileri düpedüz Avrupa Ekonomik Topluluğunun (AET) ve NATO'nun güçlenmesi için çaba gösteriyor, şu veya bu ölçüde gerginliğin azaltılmasına yardım eden her tedbire karşı geliyorlar. «Jenmin Jibao» gazetesi, SSCB ile FAC arasında imzalanan anlaşmaları «Alman halkının menfaatlerine ihanet belgeleri» olarak niteliyor. Birleşmiş Milletler'deki Çin daimi delegeşi, Avrupa güvenlik sorunları toplantısına «güvensizlik konferansı» adını veriyor. Maoistler AET'nin, üç yeni memleketin katılmasıyla, bu memleketler halklarının Ortak Pazar'a girilmesine karşı direnmelerine rağmen, genişlemiş olmasını sevinçle karşılıyorlar.

Pekin, uzun süre, izlemekte olduğu dış politika hattının «Çin'in iki düşmanı»na karşı yöneltilmiş olduğunu iddia ediyor ve sosyalizmin ve emperyalizmin temel güçlerini aynı tahtaya koyuyordu. Son zamanlarda, Çin yöneticileri, açıktan açığa emperyalizm yararına tutum değiştirdiler. «Frankfurter Allgemeine», bu değişimi şöyle yorumladı: «Batı Avrupa birliğinin güçlendirilmesi konusunda, bir süper devletin, somut olarak Amerikanın oynayabileceği olumlu role, ilk olarak, Pekin işaret ediyor.» Çou En-lay bu ruhta bir demeç verdi. Avustralyalı Maoist Hil'le konuşmasında «gerici kuvvetler de dahil olmak üzere, Sovyetler Birliğine karşı çıkan herkesle işbirliği yapılması» çağrısında bulundu.

Pekin yöneticilerinin, dünyada gerginliğin azaltılmasına karşı tutumları, mantıklı olarak, onların harp, barış ve devrim sorunlarına ilişkin görüşünden ileri geliyor. Maoistler, harbe, Çin'in uluslararası alandaki hedeflerine ulaşmanın başlıca araçlarından biri gözüyle bakıyorlar. Bilindiği üzere, Mao Tze tun, 1957 yılında, emperyalizm üzerinde zafer sağlama adına insanlığın yarısının feda edilebileceğini söylemiştir.

İnsanların olaylar ve gerçekler karşısındaki tutumunu ideolojileri belirler. Maoist ideolojinin sosyalist ideoloji ile hiç bir ilişkisi olmadığı apaçık ortadadır; zira uyguladığı ve salık verdiği politik tutum, sosyalizmin menfaatlerine karşı, halkların ve barışın menfaatlerine karşı yöneltilmiştir.

Sarada Mitra şöyle konuştu: Çin'deki Maoist yönetim, Asya kesimini kendi etki alanı sayıyor; Asya'da Çin hegemonyasını kurmanın, onun bütün

(1) Franz Joseph Strauss. Herausforderung und Antwort, Stuttgart, 1968, s. 112.

dünyaya yönelik büyük devletçi, şovnist plânlarının gerçekleştirilmesinde ilk kesin adım olabileceğini düşünüyor.

Pekin daha 1950 yılları ortasında mahut «kartografik saldırı»ya başladı. Çin'in her yerinde komşu ülkelerin nice büyük kesimlerini «tartışmalı bölge» olarak işaretliyen haritalar belirdi. Daha sonra, ÇHC, komşularından bu kesimleri «iade etmeleri»ni istedi. Pekin liderleri buna benzer yayılcı isteklerinde ileri gittikçe anti-emperyalist bir poz takınarak, şimdiki sınırların emperyalistlerce belirlenmiş bulunduğundan ve bu sınırları böylece kabul edenlerin «emperyalizmin kalıtı»nı savunmakta olduğundan dem vurdular. Ve Pekin, bu gibi «anti-emperyalist» şiarlar altında, Birma, Nepal ve Hindistan sınırlarında silâhlı çatışmalar kışkırtmaya koyuldu.

Asya'da Çin dış politikasının bundan sonraki aşaması, uluslararası komünist hareketinde bölünmeler yaratma ve çeşitli memleketlerdeki Maoizm yanlısı unsurlardan kendi hegemonya özentili amaçları uğrunda yararlanma denemeleriyle bağlıdır. 1960 yıllarında Hindistan, Doğu Pakistan, Şri Lanka ve Nepal komünist partilerinde ve diğer ilerici örgütlerinde bazı bölünmeler oldu. Bu olay, Pekin'in Hindistan Yarımadası devrimci hareketine ve halklarına en ciddi darbesiydi.

Asya kesiminde, kendilerine Marksist veya Marksist-Leninist diyen birçok Maocu gruplar vardır. Bütün bunlar, bazı yorumlama ayrımlarına rağmen, hep şu veya bu ölçüde «Mao Tze tun'un fikirleri»nin etkisi altında bulunuyorlar. Onları, bu fikirlerin anti-sovyetizmi birleştiriyor. Ama görüş ayrılığı bugünkü Maocu grupların ayıncı vasfıdır. Bu ayrılığı, yığınlardan soyutlanmış duruma düşmelerinden başka, Pekin yönetiminin kendi politikası da yaratıyor ve sürdürüyor. Pekin ile Vaşington arasındaki yaklaşma ve Asya'da Amerikan varlığı konusundaki Çin tutumunda görülen açık değişme, Pekin'in Amerikan emperyalizmi bakımından uzlaşmaz bir politika yürüttüğüne inananların çoğu için kolay anlaşılır şey değildir. Ne var ki, Pekin'in «aşırılıkları» yüzünden eleştirisel bir tutum takınan bazı Maocu gruplar, Sovyetler Birliğine ve diğer sosyalist ülkelere karşı saldırılarına da devam etmektedirler. Bu «iki cephede eleştiricilik», kendini Pekin yöneticilerinin hareket hattıyla bağıntısız göstermeye çalışsa da, gerçekte, küçük burjuva milliyetçiliğinde onunla ortak köklere sahiptir. Ve bu tutumun en gerici çevreler tarafından bile sempatiyle karşılanmasında ve «gerçek yurtseverce tutum» sayılmasında şaşılacak bir şey yoktur.

Pekin yöneticilerinin son eylemleri, Maoistlerin, güttükleri büyük devlet özentili amaçlar uğrunda, ulusal kurtuluş hareketine karşı açık cephe almak dahil, her şeye, hattâ emperyalizmle politik bloklaşmaya hazır olduklarını açıkça göstermektedir. Bu durum, Bangladeş halkının haklı savaşına karşı Çin'in takındığı tutumda da en açık biçimde belirmiştir. Bu konuda Çin politikasının Amerikan emperyalizminin politikasına uygun oluşu rastgele değildir. Gelişme halindeki memleketlerle sosyalist topluluk arasında

yaklaşmanın gitgide artması, ABD saldırgan çevrelerinin işine gelmediği gibi, ÇHC yöneticilerinin de hedeflerine ulaşma yolunda bir engel teşkil etmektedir. Gerek ABD, gerekse Çin, politikalarında uğradıkları başarısızlıkların sonucu olan bir ortak platformda yakınlaşmışlardır. Zira eski metotlarla ne ABD yarı-sömürgeci egemenliğini koruyabilir, ne de Çin hegemonya kurma hedeflerine ulaşabilir.

Giderek artan askeri gücünden yararlanma, Çin'in Asyalı komşularına karşı uyguladığı politikanın bir bölümüdür. Pekin'in ara vermediği atom bombası denemeleri, kuvvet ve kudret gösterisi yoluyla bu komşularını korkutma hedefini gütmektedir. Maoistler, Birleşmiş Milletler'de, nükleer ve termonükleer denemelere son verilmesini öngören karar tasarısına karşı oy kullandılar. Bangladeş'in kurtuluş savaşı sırasında, ÇHC, Hindistana karşı tehditlerde bulundu, Pekin liderleri, Hindistan Yarımadası devletleri arasında ilişkilerin iyileştirilmesine yardımda bulunmaya yanaşmıyor ve Asya'da bir kolektif güvenlik sistemi yaratılması yönündeki Sovyet tekliflerini inatla reddediyorlar. Ve açıktan açığa, Asya'da Amerikanın varlığını, «Sovyet yayılma politikası»na karşı bir denge unsuru olarak gerekli olduğunu söylüyorlar.

Kısacası, Çin'in bugünkü dış politikası artık sınıfsal-proleter temele dayanmıyor. Sosyalizm ile kapitalizm arasındaki sınıfsal çarpışmada, Maoist yönetim kadrosu hiç de kenara çekilip durmuyor, birçok uluslararası sorunda gerici emperyalist kuvvetlere düpedüz dayanışma gösteriyor. ÇKP uluslararası komünist hareketinde bölücü eylemine hiç ara vermiyor, bu hareketin ideolojik temellerine karşı saldırılarını sürdürüyor. Uluslararası gelişme sorunlarına ilişkin Maoist görüşler, dünya komünist hareketinin kılavuz edindiği sınıfsal yaşamın yokedilmesi, proletarya enternasyonalizminin de küçük burjuva milliyetçiliği ile değiştirilmesi amacına yöneltilmiş bulunuyor. Maoist teori ve politikanın zararlı sonuçlarını tehlikesiz kılabilmek için, bugün, Pekin'in yürüttüğü propagandanın ve eylemin bütün içyüzüyle açığa vurulması kaçınılmaz bir zorunluk olmaktadır.

Lasla Nagi şunları söyledi: ÇHC yöneticileri, 1960 yılları başında, toplumsal düzenleri ayrı devletlerin barış içinde yanyana yaşamaları prensipini lânetliyor ve bunu düpedüz «revizyonizm» sayıyorlardı. Çin propagandası, emperyalizme karşı «halk harbi» tezini ve her yerde uluslararası gerginlik ocakları yaratılması gereği tezini dilden düşürmüyor, onu göklere çıkarıyordu. 1970'lerde yeni bir dönüş oldu. ÇHC artık başlıca kapitalist devletlerle ilişkiler kurdu ve Pekin'den «halk harbi» çağrıları gitgide daha az duyulmaya, «barış içinde beraberlik» sözleri orada tekrar kullanılmaya başladı. Bu olaya dayanılarak, bazan, ÇHC'nin artık barış içinde yanyana yaşama politikasına döndüğünü söylüyorlar. Bu dönüşün Çin yöneticilerinin hareket hattında genel değişimin bir bölümü olduğu yolunda düşünceler de ileri sürülmektedir. Bu gerçekten böyle midir? ÇHC'nin emperya-

list memleketlerle temaslarını barış içinde yanyana yaşama uygulaması saymak mümkün müdür?

Çin yöneticilerinin dış politikalarını hangi «teorik» temel üzerine kurdukları burada artık tekrar tekrar belirtilmiştir. Biz, Maoistlerin «teorik» araştırmalarının yalnız bir yönüne daha dikkati çekmek istiyoruz. ÇKP IX. Kongresi, çağımızın temel çelişkinin, bir yanı ezilen halklardan, bir yanı da emperyalizmden ve «sosyal-emperyalizm»den oluşan iki cephe arasındaki çelişki olduğu tezini ileri sürdü. En azgın anti-komünistlere de taş çıkartan Maoistler, Sovyetler Birliğinin ve diğer sosyalist topluluk ülkelerinin devletsel ve sosyal yapısına rahatça «sosyal-emperyalizm» ve hattâ «faşizm» diye biliyorlar. Bu sahtecilik ve kalpazanlık, Maoistlerin uluslararası ilişkiler teorisinin temelini teşkil ediyor. Maoistler, çağdaş dünyada, bir kutupta ABD ve SSCB'nin («süper devletler»), öbür kutupta ÇHC'nin yer aldıklarını, «ara bölgeler»de ise, Asya, Afrika ve Lâtin Amerikanın ezilen halkları («birinci bölge») ve «Batı ve Doğunun bazı esas kapitalist memleketleri» («ikinci bölge») olmak üzere diğer bütün memleketlerin bulunduklarını iddia ediyorlar. ÇHC dış politikasının amacı bu «ara bölgeler»i «süper devletler»e karşı birleştirmektir.

Çin'in izlediği dış politikanın incelenmesinde, problemin bir başka yanının, Maoistlerin hangi devleti Çin'in baş düşmanı saydıkları hususunun da önemi vardır. Çin propagandası, uzun yıllar «baş düşman ABD'dir» diyor, sıradan Çinlinin kafasına SSCB'nin «revizyonist devlet» olduğu uydurmasını yerleştirmeye ve bunu, onun, Amerikan emperyalizmine karşı savaş yürütmediği gerekçesiyle kanıtlamaya çalışıyordu. Bugünse, Maoist propaganda Çin'in baş düşmanı sorusuna cevap verirken ağız değiştirmiş bulunmaktadır.

ABD Başkanı Nikson'un Pekin ziyaretinden bir süre önce, «Huntsi» dergisinde yayımlanan bir yazıda, Mao Tze-tun'un 1940'larda yazdığı bir makelesi günümüz koşullarına göre yorumlanıyordu. Yorumdan şu satırları okuyalım: «Başkan Mao, düşmanlar kampında bilimsel bir ayırmama yaparak, birincil ve ikincil düşmanı açıkça belirliyor ve bu somut ayırmama, Çin halkının o zamanki birincil düşmanını soyutluyordu.» Yorumda daha sonra şunları okuyoruz: «Başkan Mao'nun, düşman cephesi durumu üzerindeki tahlili, bize, çağdaş durum bakımından doğru bir direktif vermektedir.» Bunları okuyan, ister istemez düşünüyor: Nedendir bütün bu düşünceler? Nedeni bellidir. Mao Tze-tun'un direktifi, Çin kadrolarına, daha Nikson'un Pekin ziyaretinden önce şöyle açıklanmıştır: Bir numaralı düşman Sovyetler Birliğidir, ve bu düşmanın, iki numaralı düşman olan ABD'nin yardımıyla soyutlanması gereklidir!

ÇKP X. Kongresinde işte bu görüşü «kanıtlamak» istediler. Kongrede, SSCB'ni kastederek, «sosyal-emperyalizmin memleketimize karşı âni bir saldırıya geçmesi tehlikesi vardır» dediler. Besbelli ki, Pekin yöneticilerinin,

benimsedikleri azgın anti-sovyetizmi ÇKP'nin ve Çin halkının gözünde haklı gösterebilmek için, SSCB'nin «saldırgan» olduğu gibi bir uydurmaya ihtiyacı vardı.

Maoistlerin, zaman ve zemin filân gözetmeden parmağa doladıkları Marksist fikir ve yargılarla yaptıkları hakkabazlıklar da aynı maksada hizmet ediyor. Bilindiği gibi, uluslararası komünist hareketi yaşadığımız çağın bilimsel karakteristiğini «kapitalizmden sosyalizme doğru, Büyük Ekim Sosyalist Devrim'iyle başlayan geçiş çağı» olarak belirlemiştir. İşte bu tanımlamaya karşılık, ÇKP X. Kongresinde okunan MK eylem raporunda, Mao Tze-tun'un «biz hâlâ emperyalizm ve proletarya devrimi çağında yaşıyoruz» biçimindeki iddiası yer almaktadır. Böylelikle, Pekin yöneticileri, durumu, yarım yüzyıl önce olduğu gibi, bugüne kadar da, dünyada emperyalizm âdeta büsbütün egemenmiş gibi gösterme çabasına düşmüşlerdir. Bu iddiayı da, ÇKP X. Kongresi kürsüsünden Sovyetler Birliğini «emperyalist» memleket ilân etmek, tarihin seyri üzerinde dünya sosyalist sisteminin kuşku götürmez etkisine, bu sistemin anti-emperyalist mücadeledeki çözümleyici rolüne ve hattâ dünya sosyalizminin varlığı gerçeğine toptan bir çizgi çekmek gibi çeşitli sahteciliklerle payandalamaya çalışmaktadırlar.

Yanlış önermeler elbette yanlış sonuçlar doğurur. ÇKP X. Kongresinde çağdaş uluslararası durum değerlendirilirken özetle şöyle deniliyordu: «Hissedilen ferahlama geçici ve yüzeysel bir olgudur; büyük sarsıntılar ise ileride devam edecektir. Hem böyle büyük sarsıntılar, halk için kötü değil, iyi bir şeydir.» Bu yargı, Pekin yöneticilerinin, dünyada gerginliğin azaltılmasına niçin karşı olduklarını, izliyecekleri hareket hattını niçin uluslararası alanda büyük sarsıntılara göre belirlemek istediklerini bir bakıma açıklamaktadır.

Bütün bu «teorik» araştırmalarla nelerin kastedildiğini burjuva yorumcuları bile anlıyorlar. Netekim, Fransız «Combat» gazetesi, ÇKP X. Kongresinin dış politika plâtfomundan söz ederken, Çou En-lay'ın Doğu-Batı yakınlaşmasına karşı amansız bir mücadeleye başladığını yazdı.

Onuncu Kongre eylem raporunda da görüldüğü üzere, bu mücadelenin başlıca unsurları, bir yandan Sovyetler Birliğine, sosyalist ülkeler topluluğuna karşı olan her sosyal güçle ve memleketle «en geniş bir tekcephe» meydana getirilmesi, öte yandan «devrimci memleketlerin emperyalist devletlerle gereken uzlaşmalara yanaşmamalarıdır». Peki, bu emperyalizmle «uzlaşmalar» formülü arkasında neler gizlenmektedir?

Bizce, Çin'in kapitalist dünya ile ekonomik, kültürel ve politik ilişkilerini genişletmekte olması gerçeği, kendi başına, selâmlanmaya değer olumlu bir olaydır. Fakat asıl sorun, bu ilişkilerin hangi temel üzerinde ve ne maksatla kurulduğudur. Pekin yönetici kadrosu, emperyalist devletlerle ilişkilerini, izlediği büyük devlet politikasının hedeflerini öngörerek, Çin'in sosyalist ülkelerle cepheleşmesi temeli üzerinde, anti-sovyetizm temeli üzerinde

kuruyor. Bu kadro, dünyada gerginliğin azalmasını amaçlayan her adımı reddediyor. Silâhsızlanmaya karşı, Avrupa güvenlik sorunları toplantısına karşı, FAC ile SSCB ve Polonya arasında imzalanan antlaşmalara karşı, SSCB ile ÇHC arasında bir saldırmazlık antlaşması imzalanmasını öngören Sovyet teklifine karşı vb. bir tutum takınıyor. Çin yöneticilerinin politikası, objektif olarak, anti-emperyalist güçler cephesini zedeleyip parçalıyor, uluslararası alanda barış içinde yanyana yaşama prensiplerinin kesinlikle ve dönüşsüz biçimde yerleşmesi mücadelesinin verilmekte olduğu temeli daraltıyor.

Seminere katılanlar şunları belirttiler: Çağdaş koşullar içinde, Maoizm, ideolojik akım olarak, anti-komünizmin bir türü haline geliyor. Maoistlerin ortaya koydukları en önemli sorun, uluslararası komünist hareketin Maoçu ideoloji ve politikayı eleştirisel açıdan ele almaktan vazgeçmesidir. Birçok memlekette Maoizm yanlısı grupları desteklemeye devam eden Pekin liderleri, aynı zamanda etkiliyebildikleri şu veya bu komünist partisini de, kendilerinden yana geçmese bile, Çin bakımından hiç olmazsa tarafsız bir tutum takınmaya yöneltmek istemektedirler. Uluslararası komünist hareketine karşı yürüttükleri mücadeleyi yalnızca ÇKP ile SBKP arasında bir tartışma olarak gösteriyor, öteki partilere bu tartışmaya katılmaktan kaçınmayı salık veriyorlar.

Fakat SSCB ile Pekin arasındaki «tartışma», devletlerin ulusal menfaatleri arasında bir çatışma değil, iki politika, yani sosyalist enternasyonalizm politikasıyla büyük devlet şovinizmi politikası arasında, proletarya ideolojisiyle küçük burjuva milliyetçiliği ideolojisi arasında çatışmadır. Uluslararası komünist hareketinde bu anlamda mevcut anlaşmazlığı, iki devletin ulusal menfaatleri arasında bir ayrılığa indirgeme yolundaki her deneme, gerçekte Maoist propagandanın tezlerini tekrarlamak demek oluyor. Çin'le Sovyetler Birliğinin ve diğer sosyalist ülkelerin ilişkilerinde bir iyiye dönüş mümkündür ve esasen Sovyetler Birliği ve öteki sosyalist ülkeler bunun için çalışmaktadırlar. Fakat bu iyiye dönüş, ancak Çin yönetimi, karşılıklı saygı, egemenlik ve içişlere karışmama prensiplerini koruduğu takdirde, sosyalist devletlerin menfaatlerine el uzatmaktan vazgeçtiği takdirde mümkün olabilir.

Maoizme karşı ideolojik-politik mücadele tarafsızlık veya bu mücadeleye katılmaktan kaçınma çabası, ciddi sonuçlar gizlemektedir. Maoistlere karşı tutumumuzu açıkça belirlemek, Maoizm görüşlerini Marksist-Leninist açıdan prensip itibarıyla değerlendirmek, partilerimizin saflarını güçlendirmelerine, oportünist elemanlardan arınmalarına, yığınların gözünde komünist partilerinin itibarını yükseltmelerine yardım eder. Çin yönetiminin baltalayıcı eylemlerine karşı mücadele, komünist hareketinin birliğini daha ileri doğru güçlendirmenin birincil bir önemi vardır.

Seminere katılanların kanısınca, Marksizm-Leninizm yolundan, proletar-

ya enternasyonalizmi yolundan ilerlemekte olan dünya komünist hareketinde, esas itibarıyla, ÇKP'nin vaktiyle diğer komünist partileriyle imzalamış bulunduğu Uluslararası Danışma Toplantısı dokümanlarından vazgeçmesini gerektiren her hangi bir ilkesel sebep olmamıştır ve bugün de yoktur. Bu yönde Çin yöneticilerinin kendi sübjektif nedenleri başlıca rolü oynamıştır. Seminere katılanların oybirliğiyle tespit ettikleri ortak görüş odur ki, eğer Pekin, uluslararası ilişkilerde tuttuğu tehlikeli yolu, sözde değil de (ÇKP X. Kongresinde geliştirilen barış içinde yanyana yaşamanın beş prensipi gibi), eylemde terkederse, dünyada gerginliğin azaltılmasına ve genel barışın sağlanmasına ciddi bir katkıda bulunabilir, ve bu da anti-emperyalist mücadelede ilerlemenin ve dünya devrimci sürecinde gelişmenin olağanüstü önemli bir etkeni olabilir. Diğer bütün ülkeler gibi, Çin'in de gerçek ulusal menfaatleri, onun da başarılı sosyalist gelişmesi, ancak sosyalist topluluk ülkeleriyle, uluslararası komünist hareketiyle kardeşçe bağlaşıklık koşulları içinde sağlanabilir.

Dördüncü Arap-İsrail harbi

Evgeni Primakov

Profesör (SSCB)

Bir kuşağın hayatında dördüncü defa olarak, 1973 Ekim ayında yine Arap-İsrail harbi patlak verdi. Bu harp, tank çarpışmalarının ölçüleri bakımından, hava akınlarında ve buna karşı savunmada kullanılan askeri-teknik araçlar bakımından, tarafların (yalnız Arap devletlerinin değil, aynı zamanda İsrail'in) cephelelerdeki canlı insan kayıpları bakımından, İsrail'in Mısır ve Suriye şehirlerine, köylerine ve askersel olmaktan uzak ekonomik merkezlerine karşı gaddar bir kıyıcılıkla tekrarladığı hava hücumları bakımından, İsrail'in Arap komşularına karşı giriştiği daha önceki bütün silâhlı çatışmaların ölçülerini aşmaktadır.

Dördüncü Arap-İsrail harbi, öncekilerden epeyce farklı bir uluslararası durum içinde patlak verdi. Yakın-Doğu anlaşmazlığının keskinleşmesi ve silâhlı çatışma bunalımına dönüşmesi, uluslararası alanda «soğuk harp»ten dünya gerginliğinin azaltılmasına geçiş dönemine, Sovyetler Birliği ile Amerika Birleşik Devletleri arasındaki ilişkilerde belirginleşen bir iyileşme dönemine rastladı. Arap-İsrail anlaşmazlığı tarihinde ilk defa olarak (hem askeri cepheleşmenin karakteri, hem de yeni uluslararası koşullar nedeniyle) BMT Güvenlik Konseyi'nin ateş-kes kararı, Sovyetler Birliğinin gayet aktif bir rol oynaması sayesinde, doğrudan doğruya çatışmanın sebeplerini giderme problemiyle bağlanabildi.

Doğal olarak, Yakın-Doğuda sürekli ve sağlam bir barışa ulaşabilmek için uzun ve güçlüklerle dolu bir yol geçilecektir. Zira, şimdiki İsrail yöneticileri yayılcı politikayı, gelenek haline getirmişlerdir, yüksek komuta heyeti sürekli ihtiraslar peşindedir ve Birleşik Amerika emperyalist çevreleri bu yayılcı politikayı ve bu ihtirasları desteklemektedir. Bu böyle olsa da, Yakın-Doğu anlaşmazlığının politik görüşmeler yoluyla çözümü perspektifiyle ilgili olarak bugün daha iyimser bir değerlendirme yapabiliriz. SBKP MK Genel sekreteri L. İ. Brejnev, Moskova'da yapılan Dünya Barışsever Güçler Kongresi'ndeki konuşmasında, Yakın-Doğuda âdil ve sürekli bir barış sağlanması olanaklarından bahsederek şunları söyledi: «Sovyetler Birliğinin bu daâvaya yapıcı bir katkıda bulunmaya hazır olduğunu ve katkıda bulunacağını söyleyebilirim. Biz Yakın-Doğuda bütün halklara, tekrar ediyoruz, bütün halklara ve devletlere barış, güvenlik ve sınır dokunulmazlığı sağlanmasında kesinlikle ısrar ediyoruz. Sovyetler Birliği bununla ilgili garantilere katılmaya hazırdır.»

Harbin sebepleri

Ekim ayında askeri harekâtın başlamasından sonra, Mısır ordusunun Süveyş Kanalı'nı zorla geçmesi ve Sina Yarımadasına çıkması, Suriye ordusunun da Golan Tepeleri'ne yürümesi üzerine, İsrail yöneticileri ve diğer memleketlerin siyonist veya İsraille işbirliği yapan çevreleri, bu iki Arap devletinin güttükleri amacı yozlaştırmak için ellerinden geleni yaptılar. Oysa, bu iki devlet, gayet sınırlı bir amaç güdüyor, İsrail harpçileri tarafından işgal edilmiş bulunan topraklarını her araca başvurarak kurtarmak ve Yakın-Doğu anlaşmazlığının politik yoldan çözümü için daha elverişli bir durum yaratmak istiyorlardı. Arap liderlerinin bu ruhtaki açıklamalarını İsrail yöneticileri önemsemediler. O kadar ki, İsrail Başbakanı Golda Meir, hiç bir dayanağı olmadığı halde, Arapları «İsraili yoketmeye kalkışmak»la suçladı, Knesset (Meclis) Başkanı da Araplara karşı tehditler savurarak, onları «İsrail topraklarına dalan saldırganlar» olarak nitelemeye kalkıştı. Böylelikle, İsrail yöneticileri, Arap ordularının İsrail tarafından 1967'de işgal edilen ve BM Güvenlik Konseyi'nin kararına, dünya kamuoyunun ısrarlarına rağmen, hâlâ zorla elde tutulmak Mısır ve Suriye topraklarına girdikleri sorunundan yan çizmeye, hattâ bu gerçeği tamamiyle unutturmaya yeltendiler.

Tel-Aviv, dördüncü Arap-İsrail savaşını derhal soyutlama, bunu, Yakın-Doğu anlaşmazlığının günümüze kadarki bütün gelişme seyriyle mantıklı bağlantısını hesaba katmadan ele alma çabasına düşmüştür. Bu çabanın, bu yanaşmanın amacı, besbelli ki, tabloyu tepetakla etmek, yeni bunalıma yol açan fiili ana sebepleri maskeleyektir. Oysa, bu harbin sebepleri sorunun doğru cevabı, işin teorik yanı şöyle dursun, her şeyden önce, Yakın-Doğu durumuna gerçekçi bir çözüm aramada olumlu sonuçlara varılması bakımından ilginç ve önemlidir.

Uzun bir tarihi olan Arap-İsrail anlaşmazlığını, birbirini tamamlayan komple sebepler belirlemektedir.

Birincisi, bu anlaşmazlık, tarihsel olarak, siyonist doktrin ve pratiği ile Filistin Arap halkının menfaatleri arasında çatışma biçiminde ortaya çıktı. Siyonist hareketinin içeriği çoğu defa «ülkesiz bir halkı, halksız bir ülkeye yerleştirme» çabası olarak gösterilir. Bu formül her iki bölümüyle de doğru değildir. Yahudi milletinden nice insanlar, oldum olası, dünyanın birçok memleketinde yaşamaktadır ve bunların büyük çoğunluğu yaşadıkları ülkeyi yurt bellemişlerdir. Öte yandan, bir Yahudi devleti yaratma fikrinin gerçekleştirilmesi sırasında Filistin hiç de bir «halksız ülke» değildi ve 1922 yılında Yahudi halkı 84 bin kişiden ibaretti, ya da Filistin ahalisinin ancak onbeşte biri kadardı. İsrail devletinin kuruluşu, büyük sayıda ve genellikle diğer Arap ülkelerinin hayatı içinde entegre olmamış Filistin göçmenleri problemini doğurdu. 1966 yılına doğru, yani Filistin Arapları ara-

sında yeni bir büyük göçün izlediği «altı günlük harp»in arifesinde, doğup büyüdükleri yerleri terkeden Filistinlilerin sayısı, BM verilerine göre, 1,3 milyon buldu.

İkincisi, Arap-İsrail anlaşmazlığının özü, İsrail'in diğer Arap halkları tarafından desteklenen Filistinlilerle çatışması biçiminde gösterilemez. Arap devletleri, yalnızca Filistin halkının haklarını destekleme ve savunma yoluyla değil, doğrudan doğruya bu anlaşmazlıkta taraf durumuna sürüklen-diler. Daha kurulduğu andan itibaren, komşu Arap ülkeleri topraklarını işgal ederek yayılma, İsrail'in devlet politikası haline geldi. İlk İsrail başkanı Ben Gurion, bu politikanın «teorik temel»ini şu sözlerle formüle etti: «Her devlet topraktan ve halktan oluşur. İsrail bu yargıda istisna teşkil etmez; fakat bu ülkeyi şimdiki topraklarından, ve şimdiki halkından ibaret saymak doğru olmaz... Bugün bu devletin ancak İsrail toprakları-nın küçük bir kısmı üzerinde kurulmuş olduğunu söyleyebiliriz.» İşte son çeyrek yüzyılın olayları bu teorinin nasıl gerçekleştirilmekte olduğunu gösterdi.

Üçüncüsü, Arap-İsrail anlaşmazlığının gelişmesi, daha ziyade ve özellikle Birleşik Amerika emperyalist çevreleri tarafından, bu çevrelerin politikasına göre belirleniyordu. İsrail'in yayılcı politikasına destek olmak, Yakın-Doğuda emperyalizmin mevzilerinin güçlenmesine ve genişlemesine yardım ediyordu. Dış emperyalist kuvvetlerle İsrail yöneticileri arasındaki ilişkiler, açıktan açığa, Arap dünyasında 1950 ve 1960 yıllarında kurulmuş bulunan dinamik ilerici rejimlere karşı yöneltilmişti. Emperyalizm, İsrail'in 1956 ve 1967'deki saldırılarından, Mısır'da, Suriye'de ve diğer Arap ülkelerinde gelişmekte olan ulusal kurtuluş hareketlerini, ilerici eğilim ve süreçleri baltalama yolunda yararlandı.

Dördüncüsü, İsrail'in yayılcı ve saldırgan politikasının aktifleşmesi koşulları içinde, Arap memleketlerinde bazı unsurlar da aşırılık ucuna kayarak, bu egemenliğe artık bir son verilmesi şiarını ileri sürmeye başladılar. Kahire'de çıkan «Al-Ahram» gazetesinin başyazarı M. H. Heykal, «altı günlük harp»ten sonra yayımlanan bir yazısında şöyle diyordu: «Biz Araplar, politik alanda, hem düşmanlarımızın, hem de dostlarımızın gözünde epeyce itibar yitirdik. İsrail barıştan söz ediyor, harbe hazırlanıyordu. Biz harpten söz ediyorduk, ama buna hazır değildik. Ve bu da dünya halklarının harp istemedikleri bir zamanda oluyordu. Arapların uğranılan saldırı arifesindeki tutumu, bütün dünyanın gözünde sorumsuz bir tutumdur...»

Bazı Arap politikacılarının o zamanki sorumsuz ve kimi zaman da kıskırtıcı deklârasyonları, Batı'nın büyük ölçüde işine yarıyor, İsrail'in varolma hakkı için mücadele eder gösterilmesini, İsrail dış politikasının da «küçüremiş Arap denizi» ortasındaki bu «küçük uygarlık adası»nı korumaya yöneltilmiş gibi gösterilmesini kolaylaştırıyordu. Oysa bu gibi görüşlerin gerçekle hiç bir ilişkisi yoktu. İsrail, yayılcı hedeflerine ulaşmak üzere başını alıp yürümüş aktif bir kuvvetti ve aktif bir kuvvet olarak kalıyordu.

Genel emperyalist politikanın âmentüsünde, bu devlet, yüzyılımızın ortasında Arap dünyasında hummalı bir gelişme gösteren kurtuluş ve devrim süreçlerine karşı mücadele aracı olarak beliriyordu.

Gösterdiğimiz bu çelişkiler, Arap İsrail anlaşmazlığının başlıca ve genel sebeplerini içeren sorunlar bütününe teşkil eder. Anlaşmazlığın 1973 Ekiminde silâhlı çatışma bunalımına dökülmesine gelince, bu, silâhlı çatışmaların arifesinde, sözü geçen çelişkilerin kaydettiği gelişmenin bir dizi karakteristik özelliklerinden ileri gelmiştir.

İsrail yöneticileri, 1967 Haziranında Arapları askeri yenilgiye uğrattıktan sonra, «altı günlük harp» boyunca işgal ettikleri Arap topraklarını doğrudan doğruya ilhak politikası uygulamaya geçtiler. Bu cümleden olarak, işgal edilen topraklarda, örneğin Ürdün ırmağının batı kıyısında, Gaza bölgesinde ve Golan Tepeleri'nde birçok İsrail konum yeri meydana getirdiler. Ve yöneticiler, mantar gibi türetilen bu İsrail köylerinin ilhak politikasına hizmet ettiğini gizlemediler. Harp Bakanı Moşe Dayan şöyle dedi: «İşgal bölgelerindeki yeni köyler, taşınabilir saksılardaki çiçekleri değil, toprağa kök salmış ağaçları andırıyor. Nerde konum yeri meydana getirmişsek, orayı da, o köyü de terketmiyeceğiz.» Tel-Aviv'in plânları, işgal statüsüne «açıklık kazandırma»nın, işgal bölgelerine de 1972 Mayısında yapılan yersel yönetim seçimleriyle sağlanmasını öngörüyordu.

İsrail'de, iktidar partisinin, dördüncü Arap-İsrail savaşından bir süre önce aldığı karar, yani kendi seçimönü programına işgal edilmiş Arap bölgelerinde toprak satımına ve kiralınmasına izin veren bir madde katma kararı bir gösteriş karakteri taşıyordu. Bu, o zaman Kasım başında yapılması kararlaştırılan seçimlerden sonra gelecek İsrail hükümetinin politik plâtförmü olmalıydı. Hattâ İsrail hükümetine antipatisi olduğundan söz edemeyeceğimiz «Vaşington Post» gazetesi bile, bu kararı «İsrail'in 1967'de Arap komşularından zaptettiği toprakların önemli bir kısmının temelli ilhakına doğru büyük bir adım» olarak niteledi.

Öte yandan, İsrail yöneticileri, Filistin Arap halkının yasal haklarını tanımayı kesinlikle reddediyorlardı. İsrail resmi sözcülerinin demeçlerine bakılırsa, Filistinlilerin yurtlarına dönme haklarına, bir daha dönmek istemiyenlere de zarar ödentisi verilmesini kabul eden bütün BMT kararlarını umursamazlık yolu tutulmuştu.

Tek sözle, İsrail'in politikası, anlaşmazlığın politik yoldan çözülmesine açıkça engel oluyordu. İsrail yöneticileri, uluslararası kamuoyunu ve BMT Güvenlik Konseyi ve Genel Kurul kararlarını hiçe sayarak, politik, ekonomik ve askeri bütün çabalarını 1967 saldırısının sonuçlarını koruma ve sağlamlaştırma sorunu üzerinde yoğunlaştırdılar. Tel-Aviv, anlaşmazlığı az çok «yumuşatabilecek», bu bölgede yaşayan bütün halkların menfaatleri temeli üzerinde âdil bir çözüme götürebilecek her girişimi pratik olarak redde-

diyordu. Tel-Aviv'e, Güvenlik Konseyi'nin 22 Kasım 1967 günlü ve 242 sayılı kararının bütün hükümlerini yerine getirmeyi somut yükümlerle kabullenmesini öneren BMT Genel Sekreteri özel temsilcisi G. Yarring'in memorandumuna da İsrail olumsuz cevap verdi. Üstelik, hiç de kabul edilebilir nitelikte olmayan istekler ileri sürerek, Mısır'ın Süveyş Kanalı'nı uluslararası trafiğe açma girişimini (Şubat 1971) torpiledi. Bu savaşı tutumu, İsrail harpçilerinin komşu Arap devletlerine karşı sürekli saldırganlık çıkışlarıyla atbaşı gidiyordu.

İsrail'in bu politikası, uluslararası ve öncelikle Birleşik Amerika emperyalist ve gerici çevreleri tarafından destekleniyordu. Onlar, anlaşmazlığın «dondurulması»na, «ne harp, ne barış» durumunun sürdürülmesine bel bağlıyor; bu koşulların Arap dünyasında genel olarak bir sağa yönelimin oluşmasına, devrimci-demokratik rejimlerin giderek zayıflamasına, çeşitli Arap memleketleri arasında çatlaklıkların genişlemesine, açıktan açığa gerici ve sağcı-nasyonalist Arap kuvvetlerinin manevra olanaklarının artmasına, anti-sovyetik ve anti-komünist bir karakter almakta olan şovinist ve ultra-islâmist akımların güçlenmesine yardım edeceğini düşünüyorlardı.

Birçok Arap devleti, Yakın-Doğu bunalımına uzlaşma temeli üzerinde politik yoldan yapıcı çözüm çareleri bulmaya çalışıyordu. Örneğin, 15 Şubat 1971'de, Mısır, G. Yarring'in memorandumuna cevap olarak, İsrail askeri birlikleri işgal ettikleri Arap topraklarından çekildikleri takdirde, kendisinin memorandumda sayılan bütün tedbirleri yerine getireceğini bildirdi. Bu tedbirler arasında, her şeyden önce, İsrail'e harp haline son verilmesi; sınırın iki yanında askersiz bölgeler meydana getirmek üzere harekete geçilmesi; birçok noktalara BM askeri birlikleri yerleştirilmesinin kabul edilmesi; bölgenin bütün devletleriyle ve bu arada İsrail'e sınırların büyük devletlerce güven altına alınmasına razı olunması; Mısır topraklarının diğer devletlere karşı düşmanlık maksatlarıyla kullanılmasına yol vermiyecek tedbirler alınması; bölgenin bütün deniz yollarında, aynı zamanda Süveyş Kanalı'nda her memleketin gemilerinin serbestçe gidiş gelişlerinin sağlanması gibi hususlar vardı. Fakat Arap ülkelerinin bu kabilen her yapıcı adımı İsrail'in kaskatı olumsuz tutumuyla karşılaşıyordu.

1973 savaşının arifesinde, Arap ülkelerinde İsrail saldırısının sebep olduğu ekonomik ve politik güçlükler gözle görülür derecede artmıştı. Mısır sayıca büyük bir orduyu ayakta tutmak ve bu maksatla yılda 1 milyar Mısır lirası harcamak zorunda kalmıştı. Suriye'de devlet bütçesinin yüzde 60'ı savunma gereklerine harcanıyordu. Birçok gözlemci, politik bir çözüm bulmakta gecikmenin, bu iki ülkede şiddetli iç politik bunalımlara yol açabileceğini belirtiyorlardı. Durum, İsrail harpçilerinin ateş-kes hattı boyunca hiç de ara vermedikleri provokasyonlar yüzünden de daha karmaşık bir hal alıyordu. Eylül'de Süveyş'in doğu kıyısında ve Golan Tepeleri kesiminde İsrail askeri birliklerinin yığınak yaptıklarına dair haberler alınıyordu. Ekim

başında, İsrail, yedekleri de silâh altına aldı ve böylece durumu son derece gerginleştirdi.

İşte savaş 6 Kasım günü bu koşullar içinde başladı.

Harbin sonuçları

Yirmi gün süren harbe dair haberler (harp gerçekte BM Güvenlik Konseyi'nin ateş-kes kararı almasından ancak üç gün sonra bitti) dünya basını sayfalarında geniş bir yer alıyordu. Taraflardan birinin veya ötekini, çatışmadaki somut başarılarına ve başarısızlıklarına dair askeri tebliğleri bu yazıda ayrıntılı olarak gözden geçirmenin pek de gerekli olduğunu sanmıyoruz. Fakat herhalde genellikle harbin sonuçları hakkında, Arap-İsrail anlaşmazlığının gelişmesi üzerindeki, bunun gelecek çözüm olanakları üzerindeki etkileri hakkında belirli yargılara varabiliriz.

Sonuçların en önemlisi, belki de İsrail harp doktrininin iflâsıdır. Bu doktrin, İsrail'in, silâhlı harekât yerini ve zamanını kendisi seçerek ve pek de kayıba uğramaksızın, Arap ülkelerine daima ağır darbeler indirebilecek olanak ve yeteneğe sahip bulunduğu tezine dayanıyordu. İsrail harp doktrini (Tel-Aviv yönetiminin politik görüşü de gerçekte bu doktrin bir uzantısıydı), Arapların, İsrail harp makinesine önemlice bir direniş gösteremeyecek ve bu cepheleşmede hattâ «bölgesel» bir başarı bile elde edemeyecek kadar «oldum-olası beceriksizliği» görüşünü çıkış noktası yapıyordu. Yüksek komuta heyetinin kanısınca, İsrail'in Arap devletleri üzerindeki daimi ve «sınırsız» üstünlüğünü, onun «söz götürmez» hava egemenliği garantiyordu. Daha Temmuz ayında İsrail generallerinden Şaron şöyle demişti: «İsrail üstün devlettir... Biz bir hafta içinde Hartum'dan Bağdat'a ve Cezayir'e kadarki bütün bölgeyi ele geçirebiliriz.»

Ekim'deki savaş harekâtı yalnız bu böbürlenmeye ciddi bir darbe indirmekle kalmadı; aynı zamanda – ve daha önemlisi –, İsrail genelkurmayının askersel-teorik tasarılarını çürüttü. Tel-Aviv'in çokluk bir hayli kırılmış resmi verilerine göre, harbin yalnız ilk iki haftası içinde, İsrail silâhlı kuvvetleri 30 bin ölü ve yaralı vermiş, 900 tank ve bütün askeri hava kuvvetlerinin hemen hemen yarısını teşkil eden 250 kadar savaş uçağı kaybetmiştir. Şüphesiz ki Araplar da büyük kayıplara uğramışlardır. Fakat İsrail'e Arap memleketleri arasında insan yedekleri bakımından mevcut büyük fark gözönünde tutulursa, harbin sebep olduğu kayıpların bilhassa İsrail için ağır olduğu söylenebilir.

Harbin gitgide daha iyi belirecek bir sonucu da, Arapların, 1967'de uğradıkları askeri yenilgiden, İsrail harpçilerinin «altı günlük harp»ten sonraki sayısız «hançer darbesi»nden, Batı'nın Arap devletlerinde İsrail'e ciddi bir direniş gösterebilecek yetenek olmadığı yolundaki yaygın iddialarından

oluşup yükselen o belirli psikolojik seddi aşabilmiş olmalarıdır. Hemen belirtelim ki, bu psikolojik set, Arap devletleri liderlerine göre henüz Arapların yararına olmıyan karşılıklı askerî güçler oranının gerçekçi olarak değerlendirilmesi temeli üzerinde aşılabilmektedir ve aşılmaktadır.

Ne de olsa, bu defaki harp, bu alanda da belirli değişimlerin varlığını tespit etti. Amerikan UPI Ajansının Londra'dan bildirdiği üzere, Batı uzmanları, artık, Yakın Doğu'daki askerî dengenin vaktiyle hiç de doğru belirlenmediği sonucuna varmışlardır. Emperyalistlerin de benimsedikleri daha önceki değerlendirmeler, daima İsrail'in Mısır ve Suriye'ye hava üstünlüğü, İsrail silâhlarının daha kaliteli olduğu ve daha üstün bir teknikle kullanıldığı görüşüne dayanıyordu. Şimdi bu yanlış görüşlerde düzeltmeler yapılmaktadır.

Askerî güçler dengesindeki değişimle ve İsrail saldırısı sonuçlarının ortadan kaldırılmasıyla en yakından ilgili olan Araplar tarafından sözü geçen psikolojik seddin aşılması, Arap-İsrail cepheleşmesinde prensip bakımından yeni durumlar yaratabilir. Eğer, sağduyuya rağmen, anlaşmazlığa politik çözüm aranmasını torpilleme politikasına devam ederse, İsrail yönetiminin bu yeni durumlarla herhalde karşılaşması gerekecektir.

Harbin önemli sonuçlarından biri, uluslararası iklimin İsrail için hiç de elverişli olmıyan yönde değişmesidir. Batı Avrupa memleketlerinin takındıkları tutum son derece anlamlıdır. Avrupa Ekonomik Topluluğuna dahil dokuz devlet, Yakın-Doğu anlaşmazlığının BM Güvenlik Konseyi'nin Kasım (1967) kararı gereğince politik yoldan çözülmesi çağrısında bulundukları bir bildiri yayınladılar. İngiltere ve Fransa, savaşan taraflara ve bu arada İsrail'e silâh ihracını tamamiyle yasakladılar. FAC, Birleşik Amerikanın İsrail'e silâh göndermede Batı Alman topraklarından yararlanma isteğini reddetti.

Batı Avrupa memleketlerinin böyle bir tutum takınmalarında, Arap ülkelerinden petrol ithali olanaklarını koruma kaygılarının da büyük rolü vardır. Batı Avrupa memleketleri, petrol ihtiyaçlarının hemen hemen yüzde 80'ini Arap devletlerinden ithal etmektedirler. Arap ülkelerinin, Yakın-Doğu harbi sırasında, petrol çıkarımını, İsrail 1967'de işgal ettiği Arap topraklarından çekilinceye kadar, aydan aya daha da azaltmak niyetinde olduklarını açıklamaları, Batı Avrupa tüketicilerini elbette endişeye düşürmüştür. Batı Avrupa memleketlerinin tutumu üzerinde, birçok Arap memleketinin petrol fiyatlarını yükseltme kararı da önemli bir etki yapmıştır.

Ne var ki, Ekim savaşı boyunca Batı Avrupa memleketlerinin tutumunu belirliyen, yalnızca petrol etkeni değildir. Bu memleketler, hele en büyükleri, İsrail'in katı ve serüvenci politikasından ve Birleşik Amerikanın İsrail yayılmacılarına gösterdiği yardımdan duydukları hoşnutsuzluğu gitgide daha büyük ölçüde hissettirmeye başlamışlardır. Birçok Batı Avrupa memleketinin Vaşington'la görüş ayrılıkları, Birleşik Amerikanın NATO müttefiklerine peşinen danışmadan, birtakım üslerde ve bu arada Avrupadaki silâhlı kuv-

vetlerini dereceli alârm durumuna geçirmesinden sonra, daha da derinleşmiştir. Batı Alman «General Anzeiger» gazetesinin yazdığı gibi, «Birleşik Amerikanın Batı Avrupa partnörleri, Amerikan politikasının haddinden fazla katı üslubundan şimdiye dek böylesine hoşnutsuzluk duymuş değildir».

Birçok Arap devletinin İsrail'le diplomatik ilişkilerini kesmeleri, bu memleketin gitgide daha büyük ölçüde soyutlandığını göstermektedir. Son harp sırasında Tel-Aviv'le diplomatik ilişkilerini kesen Arap ülkelerinin sayısı 24'ü bulmuştur.

Arap memleketleri arasında dayanışma ve işbirliğinin İsrail saldırısına karşı mücadelede daha yüksek bir düzeye çıkarılmış olması da dördüncü Arap-İsrail savaşının bir sonucu sayılabilir. Öyle ki, İsrail, ilk defa olarak, iki cephede birden fiilen savaş yürütmek zorunda bırakılmıştır. Kapitalist dünya ilk defa Arap ülkelerinin, yasal haklarını savunmada petrolü gerçekten bir mücadele aracı olarak kullanmaları tehlikesiyle karşı karşıya gelmiştir. Bu, İsrail'i dolaysız olarak destekleyen Birleşik Amerikan için, Arap ülkelerinden petrol ithalinin büsbütün durdurulmasıyla sonuçlanmıştır. Birleşik Amerikada durmadan artan «enerji açlığı» koşullarında Arap ülkelerinin «petrol silâhı»nı kullanmaları gitgide daha etkili olmaktadır.

Nihayet, dördüncü Arap-İsrail harbinin, Arap ülkelerinin Sovyetler Birliği ve diğer sosyalist devletlerle dostluğunu baltalamak üzere bir politika yürütmekte olan kuvvetler için ciddi bir bozgun anlamına gelen bir sonucu daha vardır. Bu cümleden olarak, emperyalist ve gerici Arap unsurlarının, Mısır ve Suriye ordularındaki silâhların niteliklerine dair uydurmalarından tutun da, Sovyetler Birliğinin Arap halkları tarafından İsrail saldırısı sonuçlarını gidermek üzere yürütülen haklı savaşı destekleme ilkesel tutumundan «gerilediği» yolundaki lâkırdılara kadar, kalıpladıkları bir sürü anti-sovyetik efsane artık tamamiyle tuz-buz olmuştur.

Uluslararası gerginliğin azalmasının etkisi

Yakın-Doğu'daki askerî harekât, bu defa, birbirinin karşısı iki dünya sistemine mensup ülkeler arasındaki ilişkilerin normalleşmesi sürecinin gelişmesi koşulları içinde başladı. Bu da olayların gelişmesini doğrudan doğruya etkiledi. Sovyetler Birliği, gerginliğin azaltılmasını hiç bir zaman dış politikanın sınıfsal karakterini örtbas etme süreci olarak anlamış değildir. Netekim, bu tutum, İsrail saldırısına karşı savaşan güçleri bu defa da kesinlikle desteklemesinde tam ifadesini bulmuştur.

Bilindiği gibi, daha 1973 yılında SBKP MK Genel Sekreteri L. İ. Brejnev'in ABD Başkanı R. Nikson'la görüşmeleri sırasında, Sovyetler Birliği, Birle-

şik Amerika'yla ilişkilerini iyileştirme ve uluslararası gerginliği azaltma politikasının aynı zamanda Yakın-Doğu anlaşmazlığının adil bir çözüme kavuşturulması için yol arama ilkesel tutumuyla bağdaştırmaya çalışmıştır. Ve ABD, ancak Sovyetler Birliğinin etkisiyle, Sovyet-Amerikan ortak bildirisinin metnine, Filistin halkının yasal haklarını tanıma hükümünün katılmasına razı olmuştur.

Yakın-Doğuda askerî harekâtın başlamasından sonra, Sovyetler Birliği, Arap halklarının işgal altına düşmüş topraklarını kurtarmayı amaçlayan silâhlı savaşını destekleyerek, bir yandan, İsrail askerî birliklerinin işgal edilmiş Arap topraklarından çekilmeleri temeli üzerinde anlaşmazlığı bir politik çözüme kavuşturabilmek üzere, elindeki bütün olanakları kullanmıştır. BMT Güvenlik Konseyi tarafından 22 Ekim'de kabul edilen ve ateşin kesilmesi isteğini doğrudan doğruya 1967 kararının pratik olarak yerine getirilmesi kaydına bağlayan Sovyet-Amerikan karar tasarısı, SSCB'nin ilkesel ve aktif politikasının büyük bir başarısıdır. Güvenlik Konseyinin yeni kararı aynı zamanda, ilgili tarafların kural gereği bir himaye altında aralarında politik görüşmelere başlamalarını da öngörüyordu. Bu, Yakın-Doğu anlaşmazlığının, bölgedeki bütün devletlerin ve halkların yararına, genel barış yararına bir çözüme kavuşturulması yolunda atılmış büyük bir adımdı.

Sovyetler Birliğinin enerjik politikası, İsrail yönetici çevrelerinin Sovyet-Amerikan karar tasarısını sözde kabul ettiklerini açıklayıp, eylemde gene kendi bildiklerini okumaya devam etmelerinden sonra da, Yakın-Doğuda adil ve sürekli bir barışa doğru yol açmaya devam ediyordu. Güvenlik Konseyi, 23 Ekim günü Yakın-Doğuda ateşin kesilmesi isteğini kesinlikle tekrarladı. SSCB'nin aktif tutumu, bu bölge için BMT olağanüstü silâhlı birlikleri meydana getirilmesini öngören 25 Ekim günlü kararın kabulünü de sağladı. L. İ. Brejnev yoldaş Moskova'da Dünya Barışsever Güçler Kongresi'ndeki konuşmasında, Mısır Cumhurbaşkanı Sedat'ın ricası üzerine, Sovyetler Birliğinin, Yakın-Doğuda ateşin kesilmesini öngören Güvenlik Konseyi kararının nasıl yerine getirildiğini gözetlemek üzere Mısır'a bir temsilciler heyeti göndermiş bulunduğunu açıkladı. Bu tedbirden sonra, ABD de Yakın-Doğuya temsilciler göndermek zorunda kaldı.

Sovyetler Birliği, saldırıya karşı koyma koşulları içinde soruna politik çözüm aramada aktif bir çaba gösterdi. Bu yolda, ABD'nin bütün baskı denemelerini, onu Yakın-Doğuda ateşin kesilmesini ve barışın sağlanmasını isteyen kesin tutumundan geriletme çabalarını büsbütün suya düşürdü. SSCB'nin kesin ve ilkesel tutumu sonucunda, Birleşik Amerika, sırf gösteri özlüğünde olarak aldığı tedbirleri, Amerikan silâhlı kuvvetlerini (25-26 Ekim'de) dereceli alârm durumuna geçirme tedbirini durdurmak zorunda kaldı.

Birçok burjuva gözlemcisi, Sovyetler Birliğinin uluslararası gerginliği azaltma yolunda azimle yürümeye devam etme yapıcı tutumuyla Arap ül-

kelerinin İsrail saldırısı sonuçlarını gidermeyi amaçlayan haklı savaşını prensip itibarıyla desteklemeyi bağdaştırmasının, Vaşington'un tutumu üzerinde ciddi bir etki yaptığını belirtiyor. Bu etkenin gücüyle ve aynı zamanda son askerî harekâtın, Arap devletlerinde, sosyalist ülkelerin desteğine dayanarak saldırganlara karşı direnişi güçlendirme ve onları ciddi kayıplara uğratma yeteneğinin arttığını göstermesi sonucu olarak, ABD yönetici çevreleri, artık izledikleri Yakın-Doğu politikasında bazı düzeltmeler yapmak zorunda kaldılar. Bu düzeltmeler, bir yandan da, Arap devletlerinin İsraili destekleyen memleketlere karşı «petrol silahı»nı, yukarıda belirttiğimiz gibi, bu defa her zamankinden daha geniş ve çok daha etkili biçimde kullanmalarından ileri geldi. Şüphesiz ki, bununla ulaşılmak istenen hedef, Birleşik Amerika'yı İsrail'e destek olmaktan vazgeçirmek değildi. Kaldı ki, Birleşik Amerika, bu destek ve yardımını, İsrail'in kayıplarını gidermek ve harp makinesini güçlendirmek üzere kurduğu «hava köprüsü»yle de, Başkan Nixon'un İsrail'e 2,2 milyar dolar tutarında olağanüstü bir yardımda bulunulmasını onaylaması ricasıyla Kongreye başvurusuyla de, uçak gemileriyle takviyeli Amerikan VI. Filosunun Akdeniz'in doğu kesimine gönderilmesiyle de göstermiş bulunuyordu. Fakat bütün bunların yanı sıra, Birleşik Amerikanın tutumunda da, reel durumun etkisi altında, kaçınılmaz olarak, politik çözümün gidişi üzerinde olumlu etkiler yapabilecek bazı yeni durumların belirdiği bir gerçektir. Sovyetler Birliği, Yakın-Doğu bunalımının çözümü sorunları üzerinde Birleşik Amerika ile temaslarında, herhalde bu yeni olumlu durumları da gözönünde bulunduruyordu.

Yakın-Doğudaki son harp sonucunda, bunun başlamasından önce mevcut durumun korunmasının, bir başka deyişle İsrail tarafından Arap topraklarının işgaline devam edilmesinin yeni yeni patlamalar gizlemekte olduğu ve bu patlamaların yalnız Yakın-Doğu ülkeleri için büyük kayıplara ve yıkıma sebep olmakla kalmayıp, dünya gerginliğini azaltma politikasına da ciddi zararlar verebileceği, genel barış için gerçek bir tehlike yaratabileceği daha iyi anlaşılmıştır.

Yakın-Doğu anlaşmazlığının çözümü, bütün dünya halklarının yararına olarak uluslararası gerginliğin bundan böyle de azaltılması, barış ve güvenliğin güçlendirilmesi dâvası ödevleriyle doğrudan doğruya bağlı ve bu ödevlere tamamiyle uygundur.

Anti-emperyalist mücadelenin yeni dönemi önünde

Varna'da yapılan VIII. Dünya Sendikalar Kongresi'nin sonuçlarına dair

Ekim ayının ikinci yarısında yapılan Sekizinci Dünya Sendikalar Kongresi, uluslararası işçi hareketi tarihinde şüphesiz ki derin izler bırakacaktır. Kongrenin «ilerilik, özgürlük ve barış adına birlik ve dayanışma» şiarı, yüzlerce sendika birliğinin ve temsil ettikleri milyonlarca örgütlü emekçinin düşüncesi, duygusu ve emellerini en iyi biçimde dile getirmiştir.

Kongre, sendika hareketinin gelecek yıllardaki en önemli ödevlerini belirleyen *Yönelim Dokümanı* başlıklı bir politik plâtfon kabul etti. Bu doküman, uluslararası durumun gelişmesindeki, dünya kapitalist sisteminin bunalımında derinleşmenin, sosyalist ülkelerin kaydettikleri ilerlemenin ve gelişmekte olan ülkelerin durumunun tahliliyle birlikte, Dünya Sendikalar Federasyonu'nun (DSF) emekçilerin menfaatleri uğrunda mücadelesinde klavuz edindiği prensipleri açıkça gözler önüne sermekte, bu federasyonun eyleminin anti-emperyalist ve anti-kapitalist karakterini en parlak biçimde doğrulamaktadır.

Kongre, «Sendikaların hakları ve kapitalist memleketler emekçilerinin çağdaş aşamadaki sosyal-ekonomik istekleri yasası»nı da onayladı.

Tasarısı üzerinde 27 ülke sendika birlikleri temsilcilerinin çalıştıkları bu belge, kongreden çok daha önce geniş ölçüde görüşme konusu oldu. Yasanın, her şeyden önce DSF'nin tutumu ve görüşlerini yansıtmakta da olsa, bütün dünya emekçilerinin özlem ve emellerine tamamiyle cevap verdiği kuşku götürmez. Yasanın ihtiva ettiği isteklerin birçoğu, diğer uluslararası, bölgesel ve ulusal sendika örgütlerinin ve aynı zamanda işkolu örgütlerinin karar ve programında da aynen yer almaktadır. Bu da, emekçilerin isteklerinin kendine özgü bir ölçüsü sıfatıyla Yasa'nın ömrünü artırmaktadır.

Sekizinci Dünya Sendikalar Kongresi, aktüel sorunlarla ilgili birçok karar, çağrı ve deklârasyon kabul etti. Bunların başlıcaları, Şili halkıyla dayanışma deklârasyonu, Şili emekçileri ve halkıyla dayanışmayı örgütleyecek uluslararası bir sendikal komite kurulması kararı (bu öneri Sovyet Sendikalar Birliği tarafından yapıldı), aynı zamanda İsrail'in Yakı-Doğudaki saldırı politikasına karşı deklârasyon'dur.

1975 yılının kadın haklarını savunma yılı ilân edilmesi fikri ve önerisi, kongre tarafında tam bir destekle karşılandı. Bundan başka, emekçi gençlik problemlerine ilişkin bir karar, ayrı olarak da mühendis-teknisyen görevlilerinin dinlenme sorunlarının örgütlenmesine ilişkin istekler ayrı bir belge halinde ileri sürüldü...

Tam olmaktan çok uzak bulunan bu liste bile, hem kongrenin ilgilendiği sorunların genişliğini, hem de bu ilgilimenin yönlerini açıkça göstermeye yeterlidir sanıyoruz. Tek sözle, DSF, emekçilerin durumuna ve haklarına, makul isteklerine, ümitlerine ve yürüttükleri mücadelelere ilişkin her şeyi içtenlikle benimsemektedir.

Varna'da yapılan kongre, şimdiye kadarki kongrelerin hepsinden daha geniş temsil olanağı veren kongre oldu. Bu kongreye katılanlar, 1969 kongresinde olduğundan 60 milyon fazlasıyla 210 milyon sendika üyesini temsil ediyorlardı. 170 bölgesel, ulusal ve diğer sendikal örgüt, temsilcilerini Varna kongresine (delege ve gözlemci olarak) gönderdiler. Bu 170 örgütün 110'u DSF'ye mensup olmayıp, diğer uluslararası birliklere girmekte veya özerk olarak çalışmaktadırlar.

Kongre'de, tertipliyenlerin, yani DSF üyelerinin âdeta azınlıkta kaldıkları bu birleşimin bazı güçlüklerle yol açması ve belki de anlaşmazlıklar doğması beklenebilirdi. Fakat böyle bir şey olmadı. Tartışma serbestliğine ve katılanların (çağdaş dünyada her soydan ve boydan, bol çeşitliliği yansıtan) alıcılığına rağmen, kongrede gündemin ana sorunlarının görüşülmesi boyunca hayret verici bir uyumluluğu göze çarpıyordu. Bu, kendi başına, sendika hareketinin yaşadığı durumun önemli özelliğini yansıtıyordu. Söz konusu özellik, sendikaların, uluslararası mensubiyetlerine bakılmaksızın, gitgide daha çok yaklaşmasından ve benzer veya türdeş görüşleri savundukları problemler sayısının durmadan artmasından ibaretti. Bütün benzer emekçi örgütleriyle birlik yolları arama çabalarının artması da bundan ileri geliyordu.

Uluslararası ilişkilerdeki büyük olumlu değişimler, gerginliğin azaltılması, sosyal düzenleri ayrı devletlerin barış içinde yan yana yaşama prensiplerinin daha sağlam yerleşmesi, uluslararası işbirliği eğilimlerinin güçlenmesi bugün bu aramaları kolaylaştırmaktadır ve bunların sendikalar üzerindeki olumlu etkileri dergimiz sayfalarında artık söz konusu edilmiş bulunmaktadır. (!)

Bu aramalar, sendikalarda reformist fikirlerin yayılması, «sınıfsal işbirliği» politikasının gitgide daha çok gözden düşmesi sonucu olarak da kolaylaşıyor. Bu gibi görüşleri açıktan açığa savunanların sayısı hissedilir derecede azalıyor, zira işçiler artık kapitalizmin kalelerinde bile mevcut düzenden hoşnutsuzluklarını açık ve aktif çıkışlarla belirtiyor, tekellerle «sınıf barışı» öğütleyenlere gitgide daha az kulak veriyor ve kapitalist düzende sosyal adalete daha az inanıyorlar. İşçi sınıfı içinde giderek artan galeyana, yakın geçmişte Uluslararası Emek Örgütü de dile getirmiş bulunuyor. Bu örgütün, Dünya Sendikalar Kongresinden tam bir hafta önce Cenevre'de

(!) Bk: Yan Prajski. Sendika hareketinin yeni ve eski yanı «Yeni Çağ», s. 10, 1973.

yayımlanan raporunda, «bugün Batı Avrupa işçileri arasında her zamankinden daha şiddetli bir hoşnutsuzluğun belirtileri vardır» ⁽²⁾ uyarısında bulunuyor.

Yığınlarla bağlantısını devam ettiren hiç bir sendika örgütü, bu gibi süreçlerin etkisinden kaçınmaz. Bundan ötürü, hristiyan yönelimli sendikaları birleştiren ve DSF ile gitgide daha sık işbirliği yapan Dünya Emek Konfederasyonu'nun (DEK) son yıllarda gösterdiği evrim kayda değer. Konfederasyonun Evian'da yapılan (Eylül 1973) son kongresinde kabul edilen program dokümanlarında, sınıf mücadelesi bile tanınmakta, yığınsal ve sınıfsal sendika hareketlerinin gerekliliği tespit edilmektedir. Bu dokümanlarda, kapitalizmin zamanımızın ana sorunlarını çözecek güçte olmadığından ve DEK'in, kapitalizmi, başlıca üretim araçlarının kamulaştırılması temeline dayanan yeni bir demokratik toplumla değiştirmek üzere mücadeleyi amaç edinmesinden söz ediliyor.

Bu yeni düşünüş tarzları, sendikalarda daha önceki «hristiyan akım'ın dogmalarından büsbütün farklıdır. DEK'in şimdiki yönelimi, bu örgütte öteden beri sınıfsal mevzilerde ardıcıl olarak yer alan DSF arasında daha iyi karşılıklı anlayışa ve daha yakın işbirliğine doğru büyük olanaklar açmaktadır. Ve eğer böyle bir işbirliği bugüne bugün sadece zaman zaman gerçekleştiriliyorsa, bunun nedeni, «soğuk harp» ve anti-komünizmin bıraktığı izlerin henüz büsbütün geçmemiş olmasıdır. Netekim, DSF Sekreteri Pierre Gensous, kongredeki konuşmasında, Evian'da yapılan DEK Kongresinde federasyona yöneltilen haksız ve yersiz bazı suçlamalara değinirken, gizlenmesi gereksiz bir esefle bu işbirliğinin gerçekleşmesinden de söz etmiştir.

Fakat dikkate değer nokta şudur ki, Varna'da konuk olarak bulunan DEK Genel Sekreter Yardımcısı Karlos Luis Kuster (Arjantin), Bulgaristan Sendikalar Birliği basın organı olan «Trud» gazetesine verdiği mülâkatta, bu haksız suçlamaları benimsemekten «kaçınmayı» gerekli bulmuş, Evian kongresinde DSF'ye ve sosyalist ülkeler sendika birliklerine yöneltilen ve dosça sayılamıyacak olan eleştirilere bütün delegelerin katılmadıklarına işaret etmiştir. Kutser, aynı zamanda, her iki sendika merkezinin, Şili olaylarını hemen hemen aynı biçimde değerlendirdiklerini, ırkçılık politikasına karşı, çok uluslu kumpanyalara karşı mücadele vb. gereğinde hemfikir olduklarını belirtmiştir. ⁽³⁾

Uluslararası Hür Sendikalar Konfederasyonu (UHSK), Varna'ya davet edilmiş olduğu halde, DSF ile temastan bu defa da yan çizmiştir. Fakat üyesi olan örgütlerden birçoğunun, bu konfederasyonu aşarak hareket etmelerinde şaşılacak bir şey yoktur. Bu örgütlerin temsilcileri, Varna kon-

gresinde oturumlara ve tartışmalara aktif olarak katılmış ve çalışmalarla kendi ölçülerinde katkıda bulunmuşlardır.

Dünya Sendikalar Federasyonu, Yönelim Dokümanı'nda, bugün, ideolojisi ve eylemiyle «dünya ölçüsünde yığınsal, sınıfsal, sendikal ve dolayısıyla de demokratik örgüt» olduğunu tamamiyle haklı olarak belirtmiş bulunmaktadır. Gereçekten de, bu federasyon, tek sınıfsal felsefesiyle, bilimsel dünya görüşüyle, en olgun ve en etkili uluslararası sendika örgütüdür; her ahvalde durumu derinlemesine tahlil ve doğru sonuç çıkarma yeteneğine sahip bir örgüttür.

İşte bütün bu niteliklerinden ötürü, DSF, diğer iki uluslararası sendika merkezinin (DEK ve UHSK) hiç de harcı olmayan bir evrenselliğe ulaşabilmiştir. Federasyon, gelişmiş kapitalist memleketlerinden birkaç sendika merkezini ve sosyalist ülkeler sendika birliklerini, Asya, Afrika ve Latin Amerika sendika örgütlerini saflarında birleştirmektedir. Böylelikle federasyon, bu bileşim özellikleri gereği olarak, proletarya birlik ve dayanışması okulu, «barış içinde yanyana yaşama» ve sendika birlikleri arasında işbirliği okulu, çeşitli sendikal eylem tecrübesi değıştokuşu ve günlük karşılıklı yardım merkezi haline gelmiş bulunmaktadır.

İşçi sınıfı, son yıllar boyunca, hak ve istekleri uğrunda, sermayeye karşı ağır savaşlar vermek zorunda kaldığı veya emperyalizme ve gericiliğe karşı silâh elde savaşa giriştiği her yerde, daima DSF'nin manevi ve maddi desteğine güvenegelmiştir. Varna Spor ve Kültür Sarayı salonunda, Sekizinci Dünya Sendikalar Kongresi günlerinde, her fırsatta federasyon hakkında hep şükran ifadesi sözler işitilmesi rastgele değildir. Viyetnam halkının savaşına yardım kampanyasında, federasyon büyük hizmetlerde bulunmuştur. Viyetnam sendikaları delegasyonu, bu hizmetlere teşekkür etmek üzere, kongreye bir kırmızı savaş bayrağı sunmuştur. İspanya işçi komisyonları temsilcileri, Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti, Arap memleketleri ve Gine-Bisau Cumhuriyeti sendikaları heyetleri de DSF'nin kardeşçe yardımlarını şükranla anmışlardır.

DSF, ününün yaygınlaşmasının, yığınlarca tanınmasının ve saflarının durmadan genişlemesinin «sırrı» kendi ardıcıl anti-emperyalist ve anti-kapitalist tutumundadır. Yedinci ve sekizinci kongreleri arasındaki dönemde, federasyona, beş yeni ulusal sendika merkezi katılmış, üye sayısına 17 milyon kişi daha eklenmiştir. Sekizinci kongre günlerinde de, iki ulusal sendika merkezi daha federasyona alınmaları ricasında bulunmuşlardır. DEK ve UHSK böyle bir şeyle öğünebilecek durumda değildirlir.

Bangladeş Sendikalar Birliği (Treda Union Kendra) Genel Sekreteri Seyfeddin Manik, bu örgütün niçin DSF'ye girmeye karar verdiğini açıklıyarak bize şunları söyledi: «Biz DSF'nin öteden beri ilerilik için, sömürden azat bir toplum yaratmak için mücadele ettiğini biliyoruz. Bundan ötürü bizler de ilerilik, özgürlük ve barış savaşçıları ailesine katılmak istedik.

⁽²⁾ «International Herald Tribune», October 9, 1973.

⁽³⁾ «Trud», 22 Ekim 1973.

Memleketimiz işçileri, sınıf bilinci bakımında sanayi devletlerindeki işçiler kadar yüksek düzeyde olmasalar da, birliğin önemini gitgide daha çok ve daha iyi anlamaktadırlar. İşte DSF'ye katılmamızın nedeni budur.»

Ne var ki, Dünya Sendikalar Federasyonu'na katılma eğiliminde olanlar yalnız genç devletler işçileri değildirler. Londra Üniversitesi öğretim üyelerinden, Dünya Bilim İşçileri Federasyonu Başkanı prof. Erik Burop'un Varna'da Sekizinci Dünya Sendikalar Kongresi kürsüsüne çıkması birçok bakımdan sembolik ve anlamlıdır. Frederik Jolio-Küri ve Jon Bernal tarafından İkinci Dünya Savaşından hemen sonra kurulan ve kendi türünde dünyanın en büyük birliği olan bu bilginler örgütü, daha 1949 yılında DSF ile ilişki kurmaya çalışıyordu. Ama buna «soğuk harp» engel oluyordu. Bu yüzden iki örgütün yolları uzun süre ayrı kaldı. Ancak şimdi, aradan 24 yıl geçtikten sonra, prof. Burop, Dünya Bilginler Federasyonu'nun 1973 Eylülünde yine Varna'da yapılan Genel Kurul toplantısının kararını yerine getirerek, dostluk ve işbirliği arzusuyla DSF'ye elini uzattı.

Prof. E. Burop, bizimle konuşmasında, bu kongrede temsil edilen bilginler ve mühendisler sayısının artmış olmasını memnuniyetle kaydettikten sonra özetle şunları söyledi: Bu bilim işçileri, menfaatlerinin savunulması için sendika tipinden bir örgütün gerekli olduğuna gitgide daha çok inanıyorlar. Emek dünyasıyla bağlanım bilim dünyası için de bir ihtiyaç olmaktadır. Biz bilginler, yalnız tüm toplum açısından değil, bilimin kendi menfaatleri açısından da, müttefiklere muhtaç bulunuyoruz ve bu müttefikleri emek insanlarının kişiliğinde görüyoruz . . .

Emperyalist gericiliğe ve kapitalist sömürücülüğe karşı, sosyal ilerilik, bağımsızlık ve barış uğrunda ortak bir mücadele yürütebilmek için, demokratik güçlerin olabildiğince geniş bir bağlaşma meydana getirmeleri gereği, bu kongre kürsüsünde yapılan konuşmalarda da defalarca belirtildi. Birçokları, uluslararası tekellerin giderek artan saldırganlığından duydukları endişeleri belirtmekten kendilerini alamadılar. Şili'deki karşı-devrimci darbenin kulisleri arkasında aynı uluslararası tekeller vardı. Her yerde, emekçilerin iş ücretlerine ve sendikaların haklarına karşı sermayenin giriştiği saldırılara bu tekeller elebaşılık ediyorlardı. Okyanus-ötesi sendika birlikleri temsilcileri, kongre koridorlarında dağıttıkları bültende, ABD «çok uluslu» korporasyonlarını «Amerikan emekçilerinin işyerlerini yutan çağdaş ejder» olarak niteliyorlardı.

Günümüzde, işçi sınıfı, karşıındaki düşmandan, yani bütün dünyayı kendisi için özel avlanma alanı sayan çok uluslu tekellerden daha az yekpâre ve uluslararası çapta daha az örgütlü durumda kalmaya katlanamaz. DSF, bu gerçeği gözönünde bulundurarak, kongrece onaylanan Yasaya bir özel (beşinci) bölüm ekledi. Bu bölümde, çok uluslu kumpanyaların doymak bilmez hırslarını dizginlemeyi öngören istekler tespit edildi. Varna'da, bunun gibi, sendikal birliği kolaylaştırıcı bir başka somut adım daha atıldı;

DSF'nin üyesi olmıyan, fakat onunla işbirliği yapmak isteyen örgütler için «federasyonun ortak üyeleri» durumunun kabulü kararlaştırıldı.

Varna kongresi, sosyalist ülkeler sendikalarının rolü ve eylemi üzerinde de özel bir dikkatle durdu. Bu da anlaşılır şeydi. Zira bu sendikalar, DSF çerçevesinde, hem temsil ettikleri üye sayısınca, hem de örgütün bütün girişimlerine katılma aktifliği bakımından seçkin bir yer almaktadırlar. Bunu kanıtlamak için, federasyona dahil 10 Avrupa ülkesi sendika merkezinin 7'sinin sosyalizm koşullarında çalıştığını hatırlatmak yeterlidir. Öte yandan, gericiliğin, gerçek olarak mevcut sosyalizme karşı şiddetli hücumlarında sendikaları çoktandır başlıca nişan tahtalarından biri olarak seçtiği de sır değildir. İftiracılar, her hangi bir ispat zahmetine de girmeden, sosyalist ülkeler sendikalarının «haklarından yoksun», «devlete bağlı» ve bundan ötürü de işçilerin menfaatlerini «savunamaz durumda» olduklarından vb. söz ediyorlar. Daha geçenlerde, UHSK'nın sağcı önderleri, DSF'ye karşı yerici çıkışlar yaparak, bu örgütün kapitalist memleketler içindeki eyleme güya pek fazla önem verdiğini, sosyalist dünya kesimindeki sendikaların durumlarıyla gereği kadar ilgilenmediğini iddia ettiler. Kendiliğinden anlaşılıyor ki, bütün bu hücumları, kendi bölücülük politikalarını haklı göstermek için tekrarlayıp duruyorlar.

Kongrede okunan rapor, ek raporlar ve yapılan konuşmalar, bu gibi iddiaların gerçek dışı ve tutarsız karakterini açığa vurdu. Gerçi, sosyalist ülkelerde kuruluş ve eyleminde emekçi halkın egemen bulunduğu sendika birliklerinin durumu ve rolü, elbette, her şeye büyük sermayenin komuta ettiği kapitalist memleketlerdeki sendikaların durumundan çok farklıdır. Kapitalizmde, sendikalar, emekçi yığınlarının menfaatlerini çığnıyan tekellerin ve tekeller devletin gerçekleştirdikleri kapitalist sömürüye karşı savışırlar. Sosyalizmde ise, sendikalar, tam haklara sahip olarak, emekçilerin menfaati adına, ekonomi ve toplum işleri yönetimine katılırlar.

Kongrenin açılış raporunda şöyle deniliyor: Hiç bir aksi iddiadan korkmadan, güvenle söyleyebiliriz ki, sosyalist ülkeler sendika örgütleri, başkaca hiç bir düzende olmadığı kadar haklara, olanaklara, özgürlüklere sahiptirler ve başka hiç bir memlekette görülmeyen bir sorumluluk taşımaktadırlar . . . Sosyalist ülkeler sendikalarına dil uzatmaya kalkışanların, bize, sendikaların bu kadar geniş yetkilere sahip oldukları bir tek kapitalist memleket gösterebileceklerini sanmıyoruz.

Fransa'da CGT Genel Sekreteri Georges Seguy Avrupa hakkındaki raporunda aynı konuda şunları söylüyor:

Sosyalist ülkeler, özellikle dünyada sosyalizmin ilk ülkesi olan Sovyetler Birliği sendikaları, bütün dünya emekçileri tarafından derine inilerek incelenmeye değer muazzam bir tecrübe biriktirmişlerdir. Kapitalist dünyada, kendi memleketleri için, sosyalist ülkelerdeki kadar geniş girişim özgürlüğüne, yetki, hak ve sorumluluğa sahip birlikler gösterilemez . . .

Kongrede konuşan diğer sözcüler de, sosyalist ülkeler sendikalarına haksız ve yersiz iftiralar savuran kötü niyetli «eleştiriler»e gereken cevabı verdiler. Bu cümleden olarak, her üç sendika merkezi – DSF, DEK, UHSK – tarafından sosyalist ve kapitalist memleketlerde sendikaların işletmelerde ve toplumdaki hak ve özgürlükleri konusunun karşılaştırmalı tahliline hasredilecek bir uluslararası sendika kolokviumu düzenlenmesi yolunda kongreye sunulan öneri gayet ilginçti. Böyle bir tahlil, başarılabildiği takdirde, şüphesiz ki, bu sorunun açıklığa kavuşturulmasına imkân verir. Eğer, sosyalist ülkeler sendikalarını yeren «eleştiriciler» böylece kendilerine verilen olanağı kullanmaktan kaçarlarsa, bu ancak onların yaydıkları iftiraların kaç paralık değeri olduğunu gösterir.

Sekizinci Dünya Sendikalar Kongresi, proletarya birlik ve dayanışması fikirlerinin büyük başarılar kaydettiği bir forum oldu. Kongrenin aldığı kararlar, sendikaların, tekellere karşı, emekçilerin menfaatleri uğrunda mücadelelerinde aktifliğin artırılmasına elverişli sağlam bir temel yaratmaktadır.

Varna – Prag

M. Doç, L. Şeydin

Komünist ve işçi partileri hakkında

Kısa bilgiler

İspanya Komünist Partisi (IKP)

İspanya Sosyalist İşçi Partisi'nin parçalanmasından sonra, Sosyalist Gençlik Federasyonu'nun girişimiyle 15 Nisan 1920'de kuruldu.

Parti illegal çalışmaktadır. Partinin, fabrika ve işletmelerde, mahallelerde ve üniversitelerde komiteleri, ayrıca yersel, il ve bölge komiteleri vardır.

Partinin yüksek organı kongredir. Kongre Merkez Komitesi'ni seçer. Merkez Komitesi de Yürütme Komitesi'ni ve Sekreterlik'i seçer.

Partinin örgütsel yapısında memleketin çok uluslu karakteri gözönüne alınmaktadır. Katalonya Birleşik Sosyalist Partisi, Galisiya Komünist Partisi ve Euzkadi (Bask'ler yurdu) Komünist Partisi IKP'ne dahildirler. Bu partilerden her birinin kendi yönetim organları vardır. Bu organlar, geniş bir özerkliğe sahiptirler; kongreler yapar ve IKP'nin genel politik hattını yersel koşullara göre hayata geçirirler. Fransa, Batı Almanya, İsviçre, Belçika'da ve diğer memleketlerdeki İspanyol göçmenleri ve işçileri arasında da güçlü parti örgütleri eylem göstermektedir.

Parti basını:

«Mundo Obrero» («İşçi dünyası»). Onbeş günlük gazete. IKP MK organı. İlk sayısı 1931 yılında yayımlandı. Tirajı 100 bin.

«Nuestra Bandera» («Bayrağımız»). Teorik ve politik dergi. Tirajı 25 bin kadar.

«Realidad» («Gerçeklik»). Politika ve kültür sorunlarını aydınlatan dergi. Tirajı 5 bin.

«Tribuna» («Emek»). Katalonya Birleşik Sosyalist Partisi'nin gazetesi.

«Nuestros Horizontes» («Yeni ufuklar»). Katalonya Birleşik Sosyalist Partisi'nin dergisi.

«Euzkadi obrero» («İşçi Euzkadi'si»). Euzkadi Komünist Partisi'nin gazetesi.

«Alkarrisketa» («Diyalog»). Euzkadi Komünist Partisi'nin teorik dergisi.

«Hemen eta Horain» («Burada ve şimdi»). Euzkadi Komünist Partisi'nin yakın geçmişte yayımlamaya başladığı teorik dergi.

«A Voz do Povo» («Halkın sesi»). Galisiya Komünist Partisi'nin gazetesi.

«Nova Galicia» («Yeni Galisiya»). Galisiya Komünist Partisi'nin dergisi.

Ayrıca, IKP'nin yersel komiteleri, sayısı 32'yi bulan şehir, bölge ve işkolu gazeteleri çıkarmaktadırlar.

Komünist Gençlik Birliği de şu gazeteleri çıkarmaktadır: Madrit'te «Horizonte» («Ufuk»), «Nuestra Camino» («Yolumuz»); Kanarya Adaları'nda «Verdad» («Gerçek»); Galisiya'da «Accion» («Eylem»); Barselon'da «Juventud» («Gençlik»); Taras'ta «Nuevo Amanecer» («Yeni tan») vb.

IKP'nin bir de «Bağımsız İspanya» adlı bir radyo istasyonu vardır.

Güney-Afrika Komünist Partisi (GAKP)

1921 yılı Temmuzunda Keyptaun'da kuruldu. 1950'ye kadar adı Güney Afrikanın Komünist Partisi'ydi. Parti birkaç Marksist grupun birleşmesi sonucunda meydana getirildi (bunların en önemlisi, 1915 yılında, Güney Afrika İşçi Partisi'nde yapılan sağcı «darbe»den ve leybristlerin enter-nasyonalist mevzileri terketmelerinden sonra kurulan Enternasyonal Sos-yalist Liga idi). Sözü geçen parçalanmaya kadar yönetim kadrosuna Güney Afrikanın Komünist Partisi kurucularının da dahil bulundukları Leybrist (İşçi) Partisi, öncelikle beyaz işçilerin menfaatlerini dile getiriyor, savunuyordu. 1924 yılında Güney Afrika Komünist Partisi'nin Kongresi, parti tarihinin en önemli kararını aldı, yani Leybrist Partisi'yle birleşme tekliflerini reddederek, kendini her şeyden önce Afrikalı emekçiler arasında çalışmalara hasretti.

Güney Afrika Komünist Partisi, varlığının ilk otuz yılı boyunca, biraz gerçek-dışı olsa da, kendini legal sayıyordu. Komünist Partisinin parlâmentoda bir milletvekili vardı, yani 150 üyeli parlâmentoda o zamanlar Afrikalı çoğunluğa ayrılan üç milletvekilliğinden birini Komünist Partisi işgal ediyordu. Keyptaun, Yohanesburg ve diğer bazı şehirlerin yersel yönetim organlarında da komünist danışmanlar vardı. Ancak, Güney Afrika hükümeti 1950'de «Komünizmi ezme eylemi»ne girişti ve Komünist Partisi'nin çalışmasını yasak etti. Bunun üzerine, parti, taktik gereği, geçici olarak dağıldı.

1953 yılında Komünist Partisi gizlilik koşulları içinde bir kongre yaptı. Bu kongrede yeni Program ve Tüzük onaylandı, Merkez Komitesi seçildi ve yeni ad, Güney-Afrika Komünist Partisi adı kabul edildi. 1962 yılında GAKP'nin V. Kongresi, bugün yürürlükte bulunan «Güney Afrikanın hürriyet yolu» programını onayladı. Bu programda, partinin ana ödevinin ulusal kurtuluş tekcephesini yaratmak ve güçlendirmek olduğu belirtilmektedir. Cephe'nin «Umkhonto ve Sizve» («Ulusun mızrağı») adlı bir askeri örgütü de vardır.

GAKP günümüz koşullarında derin bir gizlilik içinde çalışmaktadır.

Partinin teorik organı üç ayda bir çıkan «The Afrikan Communist» («Afrika komünisti») dergisidir. 1959 yılından beri çıkarılmakta olan dergi, bütün Afrika ülkelerinde geniş ölçüde yayılmaktadır.

«İnkululeko» («Hürriyet») adlı illegal gazete de doğrudan doğruya Güney Afrika Cumhuriyeti sınırları içinde yayımlanmaktadır.

Brezilya Komünist Partisi (BKP)

Parti 25 Mart 1922'de kuruldu. Kuruluşundan birkaç ay sonra yasak edildi. Elli yılı aşan varlığı boyunca ancak iki yıl (1945-1947) legal çalışabildi. 1945 yılında yapılan ulusal seçimlerde, seçmenlerin % 12'si komünistlere oy verdiler. Parlâmentoda 17 komünist milletvekili vardı.

1964 yılındaki hükümet darbesine kadar, partinin 60 bin üyesi vardı.

Parti ilk yıllarda Brezilyanın Komünist Partisi adını taşıyordu. 1960 yılında yapılan V. Kongrede Brezilya Komünist Partisi adını aldı. Bu, yüksek Federal Mahkemenin partinin legal çalışmasına izin vermesi için yapılmıştır.

Brezilya Komünist Partisi, memleketin idari bölünüşüne uygun üretimsel-bölgesel prensip gözetilerek kurulmuştur. Partinin bütün eyaletlerde örgütleri vardır.

Parti, taban örgütlerinden, ilçe, eyalet ve bölge parti örgütlerinden meydana gelir.

BKP'nin eylemi derin bir gizlilik koşulları içinde geçmektedir. Son Altıncı Kongresi 1967 yılında yapılmıştır. Bu kongrede alınan politik kararda, partinin politik hattı, çağdaş Brezilya'da gelişmekte olan süreçlerin tahliline dayanılarak belirlenmiş bulunmaktadır.

1964 yılındaki hükümet darbesine kadar, BKP'nin bir özel yayınevi vardı ve burada Marksizm-Leninizm klâsiklerinin eserleri ve diğer politik kitaplar yayımlanıyordu.

Halen BKP'nin esas basın organı, illegal «Voz operaria» («İşçinin sesi») gazetesidir.

Türkiyedeki sınıf savaşında iktidar sorunu

A. Saydan

Türkiyede hükümet bunalımı şeklinde beliren, derin ve süregen politik, ekonomik bunalımın bir görüntüsüdür. 14 Ekim Parlamento, 9 Aralık yerel seçimler anti-emperyalist demokratik güçlerle işbirlikçi burjuvazi ve emperyalizm arasındaki çelişkileri yansıtmakla kalmadı, halk yığınlarıyla emperyalizm ve işbirlikçi burjuvazi arasındaki barışmaz çatışmayı da gün ışığına çıkardı. Büyük seçmen yığınları, işçi ve emekçilerin ezici çoğunluğu anti-emperyalist ve demokratik bir atılım sağlayarak, bir yandan emperyalizme bir yandan da işbirlikçi burjuvaziye karşı cephe almışlardır. İşbirlikçi burjuvazinin değişik politik güçleri arasında görülen sübjektif çelişmeler esasında iktidarı ve iktidar etrafında beliren sömürü ve talan imkânlarını paylaşma boğuşmasıdır.

Büyük burjuvazinin politik güçleri bu çıkar boğuşmaları nedeniyle bir hükümet kurmaktan bile aciz kalmışlardır. Bunların, halka, işçi sınıfına, devrimci güçlere ve en başta Komünist Partisi'ne karşı sınıfsal çıkarları için birleşmesi, zümresel çıkarları, büyük vurgun imkânlarının paylaşılması için birbirlerini tırmalamalarına engel olmuyor. Böylece işbirlikçi burjuvazi bütün bunalımlarını halka ve memlekete aşılama kalmıyor, aynı zamanda emperyalizmin çöküş devrindeki hızlanan bunalımlarını da halka, memlekete aşıyor.

Türkiye emperyalizmin politik, ekonomik ve askerî bütün sistemlerine bağlı bir ülke olarak, emperyalizmin bütün bunalımlarına da açıktır. Az gelişmiş bir memleket olduğundan, üretim araçları üreten sanayiden büyük ölçüde yoksun olduğundan bu bunalımların yansıması çok daha derin ve geniş oluyor, büyük sosyal, politik, ekonomik depremlere yol açıyor.

1973 yılı içinde emperyalizmle ulusal kurtuluş hareketleri arasındaki çelişki daha da derinleşti, daha da sertleşti. Arap kurtuluş hareketiyle emperyalizm arasındaki çelişkinin derinleşmesi bu alanda kendine özgü bir yer tutuyor. Petrol üreten Arap ülkelerinin gelişmiş kapitalist ülkelere yaptıkları petrol sevkiyatını kısmen azaltmaları ve ham petrol fiyatını bir misli daha artırmaları, gelişmiş kapitalist devletlerin yeni sömürgecilik yöntemleriyle Arap halklarını her bakımdan sömürmelerine karşı bir direnmedir. Ve Arap kurtuluş hareketinde, anti-emperyalist bilinçlenme sürecinin yeni bir aşamaya ulaşmış olmasının belirtisidir.

Şüphe yok ki, emperyalizm, sanayi ürünlerinin fiyatlarını artırarak, ham petrol fiyatlarının artırılmasından ötürü uğradığı kaybı karşılamak çareleri arıyacaktır. Fakat bu gibi tedbir bile, önemli bir enerji ve hammadde kaynağı olan petrol fiyatlarının artırılmasının, gelişmiş kapitalist ülkelerin ekonomisini yakından ve olumsuz bir yönde etkilemesini önleyemeyecektir. Japonya'da üretilen enerjinin yüzde 76'sı, Batı Avrupa'da üretilen enerjinin yüzde 63'ü, Birleşik Amerika'da üretilen enerjinin yüzde 46'sı petrolden elde edilmektedir. Ayrıca, gelişmiş kapitalist ülkelerde ham petrolün kimya sanayiinde de önemi büyüktür. Bu şartlar altında burjuva ekonomistleri bile, bu durumu, gelişmiş kapitalist memleketlerde en azından ekonomik bir duraklamaya sebep olacağını, mevcut enflasyonu hızlandıracağını, yatırımları azaltacağını, işsizliğin daha fazla artmasına sebep olacağını belirtmektedirler. Sanayinin gelişme hızı bir hayli azalacak, hattâ bazı ülkelerde sıfır civarında kalacaktır.

Kapitalizmin ulusal alanda ekonomideki kısır döngesi bilinen bir gerçektir. Bir yandan işçi sınıfının baskısı altında gündelikleri kısmen artırmak, bir yandan da fiyat artışlarıyla, işçi sınıfının, emekçi yığınlarının zor savaşlar sonucunda elde ettikleri bu artışları fazlasıyla geri almak, kapitalizmin değişmez bir kanuniyeti, sömürü düzeni içinde burjuvazinin işçi sınıfına karşı yürüttüğü sınıf savaşının ayrılmaz bir niteliğidir. Ama bu kanuniyet, burjuvazinin ve çağımızda devlet tekeli kapitalizminin şifa bulmaz hastalığıdır. İçinde kıvrıldığı ve çöküşünü hızlandıran bir kısır döngedir.

Petrol ve enerji bunalımı diye anılan devlet tekeli kapitalizminin bunalımının daha da hızlanması aşamasında bu kısır döngenin, emperyalizmin, ulusal kurtuluş hareketiyle çelişkileri sonucunda uluslararası alana da taşıdığı görüyoruz. Emperyalist tekeller ve onların hakim olduğu devlet mekanizmaları yalnız petrol alanında değil, bütün az gelişmiş ülkelere sağladıkları hammaddelerden fiyat artışlarını sanayi üretimindeki fiyat artışlarıyla fazlasıyla geri almak yoluna gideceklerdir. Bu tutum, ulusal kurtuluş savaşında bilinçleri daha yüksek bir seviyeye ulaşan halkları hammadde fiyatlarını daha da arttırmaya zorlayacaktır. Yani bir yandan gelişmiş kapitalist ülkelerin sanayi ürünleri fiyatları, bir yandan da ulusal kurtuluşları için savaşan halkların ürettiği hammadde fiyatları artacaktır. Böylece emperyalizmin ulusal alandaki kısır döngesi çıkmazı uluslararası ilişkilerini de daha geniş ölçüde kapsamaya başlayacaktır. Bu süreç başlamış ve hızlanmıştır bile. Bu durumun, kapitalizmin, emperyalizmin bunalım sürecini daha da derinleştirici bir etken olacağına şüphe yoktur.

Emperyalizmin daha da şiddetlenen bunalımı, Türkiye'yi aynı şiddetle etkilemekten uzak kalmıyacaktır. Ayrıca petrol fiyatlarının bir misli artması, Türkiye'nin zayıf ve bunalımlara çok hassas ekonomisini doğrudan doğruya da etkileyecektir. Çünkü, işbirlikçi iktidarlara petrol tekellerinin çıkarları gereğince enerji üretimini önemli ölçüde Fuel Oil'a yöneltmişler, taşıt

alanında ise demiryolu inşaatına kuvvet vereceklerine, kara yollarına kuvvet vermişlerdir. Karayolu taşıtı, kamyon ve benzin demektir. Bütün yeraltı zenginlikleri alanında olduğu gibi, petrole de yabancı tekeller hakimdir. Bu alanda da işbirlikçilik yürürlüktedir. Ulusal bir enerji programı yoktur. Ulusal bir enerji programı, bütün petrol şirketlerinin devletleştirilmesi, emperyalizmin sömürüsüne son verilmesi, mevcut petrol yataklarının gereği gibi kıymetlendirilmesi demektir. Ayrıca, Türkiye'de çok olan linyit ve hidrolik kaynaklarından istifade edilerek, daha geniş ölçüde enerji üretmek de mümkündür. Bu gibi ulusal çözümlerle emperyalizmin bunalımlarını Türkiye'ye aşılmasını önlemek için ulusal bir iktidar, anti-emperyalist ve demokratik bir programın uygulanması kaçınılmazdır.

Demirel, Talü, Bozbeyle, Erbakan, Korutürk gibi politikacıların emperyalizmden, büyük tekellerden, büyük toprak beylerinden yana sınıfsal tutumları, Türkiye'nin içinde bocaladığı bunalımları önleyecek ulusal, anti-emperyalist bir program ve politikayı uygulamanın tam karşısındadırlar. Bu politikacılar, büyük burjuvazinin, emperyalizmin iktidarını, hegemonyasını temsil ediyorlar ve yürütüyorlar. Bunların uyguladığı sömürü düzeninin sebep olduğu ekonomik yıkım çok geniş ve ayrıntılıdır. Ayrı inceleme konusudur. Enflasyonun başta gelen belirtisi ve yıkımı işsizlik, pahalılık alanındadır. Bugün 3 milyon kadar sayılan işsizlerin yakında 4-5 milyona yükselmesi bekleniyor. Bir yandan sanayileşme programının, yani istihdam imkânlarının yetersizliği, bir yandan da Batı ülkelerine işçi «ihracı»nın durdurulması ve emperyalizmin bunalımlarını dayatması bu sonucu doğuruyor.

Ticaret Bakanlığı'nın Aralık ayında yayınlanan Toptan Eşya Fiyatları Genel Endeksinde yer alan verilere göre, 1973 yılında toptan fiyat artışlarının ortalaması en az yüzde 25 olacaktır. Yarım yüzyıllık Cumhuriyet tarihinde İkinci Dünya Savaşının birkaç yıl süren olağanüstü dönemi dışında bu denli yüksek bir toptan fiyat artışına yurdumuzda ilk kez tanık olunmaktadır.

Demek oluyor ki, 1973 yılı içinde enflasyon ve ekonomik gerileme 1972 yılına kıyasla daha da hızlandı. Yine aynı istatistiğe göre ortalama toptan fiyat artışları 1971'de yüzde 24, 1972'de ise yüzde 15 olmuştur. Son üç yılda fiyatlar toplam olarak yüzde 64 oranında yükselmiştir.

İstatistik, toptan ve ortalama fiyat artışlarını göstermektedir. Bizde adettir, resmi devlet organları hiçbir zaman piyasadaki perakende fiyatlarında meydana gelen artışları gösteren istatistikler hazırlamazlar. Toptan ve ortalama hesaplarla yetinirler. Bunlarsa ekonomiyi sarsan enflasyonun ancak az bir kısmını yansıtır.

İstatistik ayrıca ortalama bir artışı gösteriyor. Bu gibi bir hesap da yalnız ve şaşırtıcıdır. Lüks mallarla yığınsal tüketim mallarında beliren artışlar karılarak elde edilmiştir. Dürüst bir istatistik, yığınsal tüketime yarayan,

gıda, giyim gibi malları ayrı, dayanıklı tüketim mallarını ayrı, mesken kiralarını ayrı, lüks eşya fiyatlarını ayrı olarak ele alır ve bu alanlardaki artışları belirtir. Bu gibi bir istatistik yapıldığı takdirde, geniş halk yığınlarının günlük ihtiyaçları için gereken üretim mallarındaki artışın yüzde 80-100 arasında olduğu görülecektir.

Ticaret Bakanlığının Endeksleri 1938'den kalmaz. Endeksler, yurttaşın kullandığı malların ve fiyatların listesidir. 1938'den bu yana hiç değişmemiştir. Oysa, o zamandan bu yana yurttaşın kullandığı mallar bir hayli artmıştır. Hükümetler, bu güne kadar, endekslerin zamanımızın şartlarına göre ayarlanması için yapılan tekliflere yanaşmamışlardır. Bu durum da, ayrıca, resmi istatistiklerin enflasyon alanında, gerçekleri yansıtmaktan uzak olduğunun delillerinden biridir. «İktisat Gazetesi»nin Kasım ayında bildirdiğine göre, 1972-1973 Ekim ayları arasında 6,5 milyara yakın karşılıksız para basılmıştır. Bu durum bile, enflasyonun nasıl geniş ve yıkıcı bir hal aldığını gösteriyor.

Emperyalizm, işbirlikçi burjuvazi aşırı sömürü düzenini halk yığınlarına, en başta elinde tuttuğu hegemonya ve bu hegemonyadan doğan iktidarla dayatıyor. İktidarı elde tutmak hükümet ve devlet organlarının, en başta silahlı kuvvetlerin, polisin, maliye ve ekonominin, milli gelirin, devlet bütçesinin büyük sömürü çevreleri yararına, halka karşı kullanmak anlamına geliyor. AP, DP, MSP, CGP yöneticilerinin ille de iktidarda tutunmak, 14 Ekim ve 9 Aralık seçimlerinde açığa vurulan halk oyunu hiçe saymak gayretleri, devleti, sınıfsal çıkarları için elde tutma, hegemonyalarını sürdürme gayretinin sonucudur. Bu gerici siyasi akımlar, emperyalizmin de teşvikiyle parlamento seçimlerinin yenilenmesini engelleme yönündeki gösterdikleri çabalarının da gayesi, iktidarı, yani başta gelen hegemonya aracını elden kaçırmamaktır.

Emperyalizme ve işbirlikçi burjuvaziye karşı, işçi sınıfı, emekçi yığınları, orta tabakalar ve milli burjuvazinin önemli bir kısmı tarafından sürdürülen sınıf savaşında, ilerici, demokratik ve yurtsever güçler için iktidarı elde etme imkânı var mıdır?

Son zamanların, seçimler gibi memleket olayları ve soğuk harbin gerilemesi, gerginliğin azalması, barış, demokrasi ve sosyalist akımlarının güçlenmesi gibi dünya olayları, emperyalizmin, işbirlikçi burjuvazinin egemenliği şartlarında, Türkiye gibi az gelişmiş bir ülkede de demokratik, anti-emperyalist hükümetler kurma imkânının var olduğunu göstermiştir. Bunun için başlıca şart, bütün ulusal devrimci güçlerin eylem birliği, anti-komünizmin geriletilmesi, demokratik, anti-emperyalist şiarlar etrafında halk yığınlarını harekete geçirmektir. Bu şartların sağlanmasında bütün ülkelerde olduğu gibi Türkiye'de de Komünist Partisi ön planda gelen ve başı çeken bir rol oynamıştır. Türkiye Komünist Partisi illegal savaşmak zorunda bırakılmasına rağmen, elindeki bütün imkânları uzun zamandan beri bu

yolda seferber etmiş, 14 Ekim ve 9 Aralık seçimlerinde gün işiğine çıkan devrimci, ilerici, demokratik ve anti-emperyalist birikimin sağlanmasında tarihsel bir rol oynamıştır.

Türkiye Komünist Partisinin omuzlarına devrimci birikimleri artırmak ve toplumun demokratik gelişmesini bundan böyle de sağlamak için daha büyük sorumluluklar düşüyor. Parti, işçi sınıfının öncü olma niteliğini kazandığı, sosyalist fikirleri yığınlarale malettiği oranda, Türkiyele demokratik, anti-emperyalist bir iktidara kurma imkânlarına katkısı da artacaktır. Emekçi yığınları, işçi sınıfı, bütün demokratik güçler iktidara ulaşma imkânını daha geniş ölçüde bulacaklardır.

14 Ekim seçimleri halk yığınlarının, demokratik, anti-emperyalist güçlerin iktidara çok yaklaştıklarını, devrimci birikimin önemli bir atılım sağladığını gösterdi. 14 Ekim seçimleri sonucunda, anti-emperyalist, demokratik haklardan yana bir iktidara kurulabilirdi. TIP'in kapatılması, 29 aylık sıkıyönetim terörü, devrimcilere karşı kanlı baskı, sosyalist basının yasaklanması, demokratik, anti-emperyalist birikimin politik iktidara haline gelmesini engelleyen unsurlar olarak belirdi. Yani, emperyalizm, işbirlikçi burjuvazi, ellerindeki bütün imkânları kullanarak orduyu, polisi, büyük sermayenin bütün imkânlarını, yığınsal propaganda araçlarını, terörü, halka karşı kullanarak demokratik iradenin iktidarlaşmasını engelleyebildiler. Bu durum da gösteriyor ki, emperyalizm ve işbirlikçi burjuvazinin hegemonyası şartlarında demokratik haklardan yana anti-emperyalist bir hükümetin kurulması çok zordur. Ama tamamen imkânsız değildir. Daha büyük bir gayretle Türkiye'de mevcut şartlar içinde bile demokratik bir iktidara kurmak mümkündür.

İktidarın yolunu bulabilmek için bugün Türkiye'de başta gelen çelişkiyi tespit etmek önemlidir. Türkiye'de bugünkü aşamada başta gelen çelişki halkla, emperyalizm-işbirlikçi burjuvazi ittifakı arasındadır. Tabii ki, halkın değişik sınıf ve tabakalarıyla emperyalizm arasındaki çelişkinin şiddet ve derecesi değişir. Bu çelişkinin en şiddetli ucu işçi sınıfıyla emperyalizm arasında belirir. Orta tabakalara, milli burjuvaziye doğru yükseldikçe bu çelişkinin şiddeti azalır. İşbirlikçi burjuvaziyle emperyalizm arasında çelişki kalmaz, aksine, bir ittifak, yahut çıkar birliği meydana gelir. Bu gibi bir tespit, milli burjuvaziyle işçi sınıfı arasındaki çelişme ve sınıf savaşını hiç bir zaman ikinci plâna atma anlamına gelmiyor. Emekle sermaye arasındaki çelişki her zaman ve her yerde vardır. Komünistler, her zaman işçi sınıfının burjuvaziye karşı savaşına hiç tereddüt göstermeden öncülük etmişlerdir. Fakat sömürge bir sınıf olan milli burjuvazinin, bir yandan da emperyalizmin baskısı altında olduğunu, emperyalizmle milli burjuvazi arasında çelişki bulunduğunu da unutmamışlardır.

Bütün ulusal güçlerin ortak bir çabayla iktidara ulaşabilmesinden işçi sınıfıyla milli burjuvazinin politik güçleri arasında anti-emperyalist platformda kurulacak olan ittifakın önemi büyüktür. Bu gibi bir ittifakın imkân-

ları ulusal güçlerin anti-emperyalist bir ortak çabayla iktidara doğru hamle yapabileceklerini 14 Ekim parlamento seçimleriyle 9 Aralık yerel seçimler sırasında görüldü. İstanbul, Ankara, İzmir, Adana gibi proletaryanın, devrimci akımların yoğun, sendikaların, sosyalist akımın kuvvetli olduğu yerlerde gericiliğin gücünü temsil eden AP'nin başını tutan Demirel grubu ve ona benzer parti yöneticileri ağır bir yenilgiye uğradılar. Bu olay Türkiye'nin İkinci Dünya Harbinden sonra çok burjuva partili yaşama geçmesinden bu yana ilk defa meydana geliyordu. Mendereslerin mirasçısı Demireller tarafından sürdürülen demagojinin emekçi yığınlarının çoğunluğu tarafından büyük ölçüde demaske edildiği de ilk defa görülmüyordu. Bu sonuç işçi yığınlarının, sosyalist akımın bir burjuva partisi olan CHP'ye teslim oldukları anlamına da gelmiyordu. Türkiye Komünist Partisi uzun zamandan beri yasaklanmış olduğundan seçimlerde aday gösteremedi. Ama, çağrısıyla, yayınlarıyla seçim kampanyasına aktif olarak katıldı. Türkiye İşçi Partisi sıkıyönetimin kanlı baskısı devrinde kapatıldı. Mevcut şartlar altında işçi sınıfı ve sosyalist akım için demokratik haklardan yana, kısmen de anti-emperyalist şiarlarla seçim kampanyası yürüten CHP'ye ve öteki adaylara oy vermekten başka çıkar yol yoktu.

14 Ekim seçimlerinden sonra gerici parti yöneticilerinin demokratik haklardan yana bir hükümetin kurulmasını engellemeleri halk yığınlarında derin bir tepki uyandırdı. Sendikalardan, yurtsever basından, yurtsever aydın örgütlerinden, bilim çevrelerinden seçimlerin yenilenmesi yönünde cumhurbaşkanına geniş bir baskı yürütüldü. 9 Aralık mahalli seçimleri emekçi yığınları daha sola, demokratik, anti-emperyalist şiarlarla kampanya yürüten akımlara yöneltti ve bu parlamento seçimlerinin yenilenmesi yönünde halk yığınlarından gelen bir referandum niteliğini kazandı.

Demek oluyor ki, demokratik güçlerin, komünistlerin, sosyalistlerin, gerçek Atatürkçülerin, sendikacıların, yurtsever basının, bilim adamlarının, gençliğin ortak bir çabayla halk yığınlarını parlamento seçimlerini yenilemek üzere harekete geçirmeleri, önemli, devrimci bir nitelik taşıyor. Bu, darbelerin cesaretini kırabileceği gibi emperyalizmi, işbirlikçi burjuvazinin iktidarını geriletebilecek anti-emperyalist, demokratik bir iktidarın yolunu açabilecek güçte bir eylemdir.

Dünya ve memleket devrim hareketlerinde sapık ve yıkıcı akımlar-2

LİKİDATORLER

Her yerde olduğu gibi Türkiye’de de sınıf savaşı çok yönlü ve karmaşık olarak gelişmiştir. Bu durum burjuvazinin işçi sınıfına ve onun öncü partisine karşı değişik politik, ideolojik ve teorik yönlerden saldırısının bir sonucudur. Türkiye Komünist Partisi kurulduğu günden beri bütün bu plânlarda burjuvazi ile çatışmak zorunda kalmıştır. Partinin kuruluşundan kısa bir zaman sonra kurucusu ve başkanı Mustafa Suphi’nin, genel sekreteri Ethem Nejat’ın ve Merkez Komitesinden daha on üç komünistin burjuvazi tarafından öldürülmesi, partiyi zor duruma düşürmüştür. Çünkü Mustafa Suphi ve arkadaşları gerek teorik, gerekse ideolojik bakımdan partinin öncü ve en kıymetli elemanlarını teşkil ediyorlardı. Burjuvazi partinin beynini hedef almıştı. Mustafa Suphi ve arkadaşlarının kaybindan doğan boşluk yığınlardan ayrı ve onların üstünde bir salon «sosyalizminin» gelişmesini ve bazılarının «Aydınlık» dergisini kendilerine kürsü haline getirmelerini kolaylaştırdı. Bu durum parti içinde likidatör akımların daha kısa bir zamanda yetişip baş kaldırmalarını kolaylaştırdı. Salon «sosyalizminin» başını Şefik Hüsnü çekiyordu. Şefik Hüsnü Fransız reformist sosyalizminin ekolünde yetişmekle övünür, sosyalist entellektüalizminin bütün hastalıklarını taşırdı. Sosyalizm ve parti anlayışı işçi sınıfından ayrı seçkin bir aydın sınıfını hedef alırdı. Partiyi yığınlardan ayırma hareketi Mustafa Suphi ve arkadaşlarının öldürülmelerinden sonra ve Şefik Hüsnü ile başlar.

Partiyi yığınlardan ayırma ve sosyalizmi bir seçkin aydın zümrenin hareketi haline getirme çabaları, Komünist Partisini inkâr etme, onu likide etme, işçi sınıfını sınıf savaşından politik yönetimden yoksun bırakma hareketinin başlangıcı, hattâ ideolojik temelidir.

TKP’nin 1923’de yasaklanması, sert terör partiyi yığınlardan ayırma hareketinin başını çekenlerin, Şefik Hüsnü grubunun işini kolaylaştırdı. Hemen şunu ilâve edelim ki, Komünist Partisini yığınlardan, işçi sınıfından ayırmak ve ona bir aydın akımı niteliğini vermek, daha doğrusu onu «tekelleştirmek» eğilimi günümüze kadar gelmiş ve işçi sınıfına, demokratik anti-empyralist harekete karşı bir hıyanet olarak belirmiş bir akımdır.

Ahmet Cevat Emre, Şevket Süreyya, İsmail Hüsrev Tönking, Vâlâ Nuretin ve Baytar Cevdet gibi likidatörlerin Şefik Hüsnü’nün ideolojik çevresinden çıkmaları hiçte rastlantı değildir. Bu gruplarla Şefik Hüsnü arasında kişisel çekişmeler, post kavgaları vardı. Ama partiyi yığınlardan ayırmak

konusunda bunların arasında ayrılık yoktu. Ahmet Cevat Emre, Şevket Süreyya, İsmail Hüsrev Tönking grubu partiyi yığınlardan ayırmak, onu bir aydın klübü haline getirmek eğilimini daha da ileri götürdüler, doğrudan doğruya partinin gereksizliği fikrini savunmaya başladılar. Partinin varlığının gereksizliği fikri, burjuvaziye teslim olma ve defetizm olarak günümüze kadar gelir. Günümüzde bazı «ideologlar» yığınları ürkütmek gibi bir «kaygı» ile bizzat partinin yayınlarında partinin adını anmaya bile karşı çıkmaları, onu içinden vurmak, içinden likide etmek, toplum yaşamının dışına itmek girişimlerinde bulunmuşlardır. (Bunlar üzerinde zamanı gelince ayrıntıları ile duracağız.)

Yukarda adlarını saydığımız likidatörler yanında bir de Vedat Nedim Tör, Hemşinli Mahmut gibi partinin en yüksek kademelerine kadar yükselen provokatörlerin eylemlerini de bilmek gerek. Bu polis ajanları yine likidatörlerin ve Şefik Hüsnü grubunun kendilerine elverişli davranmalarından, devrimci uyanıklıktan yoksun tutumlarından istifade ederek partinin en yüksek kademelerine kadar yükselme, önemli ölçüde parti kadrolarını ve sırlarının polise teslim etme olanaklarını buldular.

Birinci Dünya Harbinde ve onu izleyen yıllarda, Milli Kurtuluş Savaşı yıllarında işçi sınıfı sayıca azdı. Daha fazla İmalatı Harbiye Demiryolları, Dokuma ve Tütün Sanayi kollarında işçi hareketi geliyordu. İşçi sınıfı zayıf olmakla beraber burjuvaziyi korkutacak kadar güçlü bir komünist hareket vardı. TKP bu komünist akımın bir araya gelmesi ile merkezi bir örgüt olarak 1920 yılının Eylülünde kuruldu. TKP’nin kurucuları ve en başta Mustafa Suphi, Ethem Nejat ve Merkez Komitesinin ezici çoğunluğu partiyi yığınlara indirmek, onu işçi sınıfının öncü bir örgütü haline getirmek için savaşıyorlardı. Mustafa Suphi ve arkadaşları, entellektüalizme, klüpçülüğe, yani partiyi yığınlardan ayırmak eğiliminde olan bütün akımlara şiddetle karşı duruyorlardı. Ve işçi sınıfı, emekçi yığınları arasında hızla örgütlenmeye gidiyorlardı. Bu tutum Mustafa Suphi ve arkadaşlarının aydın düşmanı oldukları anlamına gelmez.

Onlar, devrimci aydınlarla işçi sınıfının işbirliğinin kaçınılmaz olduğuna inanmışlardı. Devrimci teori olmadan devrimci eğilimin imkânsızlığını da biliyorlardı. Likidatörlerin ve salon «sosyalistleri»nin parti içinde işçi aydın ayırımı sokmalarına karşı da şiddetle mücadele ediyorlardı.

Mustafa Suphi ve arkadaşlarının öldürülmesinden sonra partinin genel sekreteri olan Salih Hacıoğlu ve Politbüro üyelerinden Vanlı Kâzım ve bunların etrafında bulunan militan kadro, İmalatı Harbiye’de, İzmir, İstanbul ve Eskişehir demiryolu işçileri arasında, dokumacılar, tütüncüler ve genellikle İstanbul, İzmir, Ankara, Adana, Samsun sanayi bölgelerinde hızla parti örgütleri kurmaya koyuldular. Hattâ İstanbul örgütünün başına geçen Vanlı Kâzım, bizzat işçi olarak fabrikalara girdi ve sanayi işçilerini

yerinde örgütlenme eylemine koyuldu. 1922-23 yıllarında bu kadro, Türkiye Kızıl Sendikaları'nı kurdular.

Makinist Kara Ahmet, partinin Ladik teşkilâtının başına geçti.

Parti yöneticilerinden Ata Çebeli Mersin'de «Doğru Söz» gazetesini çıkarmaya başladı. Bu gazete partinin Adana-Çukurova bölgesinin organıydı.

TKP ayrıca Eskişehir Demiryolları Cer atölyesinde, İstanbul Halkalı Ziraat Mektebi'nde kuvvetle örgütlenmişti.

Partiyi yığınlara indirmek isteyen Salih Hacıoğlu akımı ile, onu yığınlardan ayırmak isteyen likidatör-provokatör grubu arasındaki çatışma çok sertti. Hattâ bir ara, bir fırsatını bulup Şevket Süreyya, Vedat Nedim grubu partiyi yığınlarla indirmek isteyenleri partiden çıkarmak teşebbüsünde bile bulundular. Bu teşebbüs MK'nin bilinçli yoldaşları ve onlara yardımcı olanlar tarafından zorlukla önlendi.

Başarısızlığa uğruyan likidatörlerin bir kısmı partiden ayrıldı, bir kısmı partiden çıkarıldı, Vedat Nedim Tör gibi provokatörlerin maskesi de tutuklamalarda düştü.

Komünist Partisinin varlığını gereksiz gören likidatörler, normal yollarını izleyerek burjuvaziye yamandılar. Kemalistlerin ideologluğunu yükümlendiler.

Kemalistler ne istiyordu? Burjuvazinin, sermayenin, büyük toprak beylerinin kayıtsız şartsız ve muhalefetsiz egemenliğini istiyordu. Bunun için bir ideoloji bir de teori gerekiyordu. Komünist Partisini likide etmek isteyen ama bunu başaramayarak partiden ayrılan Şevket Süreyya, İsmail Hüsrev, Ahmet Cevat gibileri Halk Partisinin bazı aydınları ile de birleşerek «Kadro» dergisini kurdular. «Kadro» burjuvazinin ideolojisini, teorik temelini araştıran bir yayın niteliğindedir. Kadrocular, burjuvazinin kayıtsız şartsız egemenliğini haklı gösterecek yolları arıyorlardı.

Evvelâ burjuvazinin ekonomik gelişmesini, ekonomik alandaki hegemonyasını sağlayacak bir görüş gerekirdi. Burjuvazinin ideologları daha kurtuluştan hemen sonra yani 1923'de İzmir İktisat Kongresinde kapitalist yola girmeyi kararlaştırmışlardı. Fakat bunun için gereken sermaye birikiminin sağlanmadığı açıktı. Egemen zümre büyük sermayeci yaratmak istiyordu. İş Bankası bir sermaye birikimi sağlamıştı, ama bu, memleket ölçüsünde kuvvetli bir sermayedar sınıfı yaratmak için yeterli değildi. 1933 yıllarında TKP'den atılmış likidatörlerin de yardımıyla devletçiliğe daha esaslı bir şekilde dönüldü. Dönüldü diyoruz çünkü, Kemalistler daha Milli Kurtuluş Harbi sırasında devletçiliği kabullenmiş, hattâ Büyük Millet Meclisi kürsüsünden anti-kapitalist nutuklar bile çekilmişti. Ama kurtuluştan sonra İzmir İktisat Kongresinde bunlar tamamen bir yana bırakılmış, kapitalist yola girmek kesinlikle kararlaştırılmıştı.

1933 yıllarında devletçiliğe yeniden dönülmesi, gerçekte kuvvetli bir devlet sektörü kurmak için değil, kuvvetli bir özel sektör kurmak içindi. Halk Partisi'nin programında yapılan bir değişiklik devletçiliğe yeni bir tarif verilmişti. Devletçilik, özel sermayenin yapamadığını yapacak ve ona yardımcı olacaktı. Bunun anlamı, devletin, yani halkın parası ile sermayedar yaratmaktan başka birşey değildi. Gerçekten de Devlet İktisadi İşletmeleri ham madde, enerji ve hizmetler alanlarında özel sermayeye maliyet fiyatlarının altında mal sağlamış, bunun için de her zaman zarar etmiş, zararları da devlet bütçesinden, yani halkın kesesinden ödenmiştir. Tek sözle burjuvazi devlet işletmeleri yoluyla halkı sömürmek imkânlarını bulmuştur. Fakat bu demek değildir ki, İktisadi Devlet İşletmeleri kaldırılması veya özel sektöre devredilmesi gereken müesseselerdir. Komünist Partisi her zaman Devlet İşletmelerinin halkın yararına işletilmesi, özel sektörün arpalığı olmaktan kurtarılması tezini savunmuştur.

Burjuvazi, sermayecilerin, toprak beylerinin hegemonyasını kayıtsız şartsız ve muhalefetsiz savunabilmek için teorik bir temel arıyordu. Kadrocular bu alanda da burjuvazinin imdadına yetiştiler, «sınıfsız bir toplum» görüşünü ortaya attılar. Onlara göre Türkiye'de sınıflar, zümreler falan yoktu. Yalnız millet vardı. Onuncu Yıl Marşında, halka, gençliğe «imtiyazsız, sınıfsız, kaynaşmış bir kitleyiz» diye söyletiyorlardı.

Sınıfların varlığı inkâr edilince, tabiidir ki işçi sınıfının, emekçi yığınların, hattâ orta tabakaların varlığı da inkâr ediliyordu. Böylece, sermayecilerin, büyük toprak beylerinin işçi sınıfı, köy emekçileri üzerindeki diktatürası bu gibi bir paravana, bir duman perdesi ardında korunuyordu.

Türkiye sınıfsız bir toplum sayıldığına, işçi sınıfının, emekçilerin varlığı inkâr edildiğine göre, işçi sınıfının Komünist Partisi, sosyalist partisi, orta tabakaların, politik akımların varlığı da inkâr ediliyordu. Sendikalar da var olamazdı.

Bu görüş işçi sınıfını, köy ve şehir emekçilerini eli kolu bağlı bir şekilde sermayenin, toprak beylerinin sömürüsüne terk etmekten başka birşey değildi. Kadrocularla Kemalistler sınıfların varlığını inkâr maskesi altında işçi sınıfının politik sendikal örgütlerini yasaklamakla yetinmiyor, aynı zamanda bu yasakları, faşist İtalyadan aldıkları 141 ve 142. maddelerle de ağır cezaların tehdidi altında savunmak istiyorlardı. Cemiyetler Kanunu ile de «sınıf esasına dayanan» bütün dernekleri yasaklıyorlardı. Hitler Almanyasından da «İş Kanunu»nu alıyorlardı.

Kadrocuların «sınıfsız toplum» görüşü 1920'de İtalya'da iktidarı ele almış olan faşistlerin «Korporasyon» görüşünden aktarılmıştır. Bu görüşe göre, toplumda sınıflar yoktur. Millet içinde öbekler vardır ki bunların çıkarları korporativ bir anlayışla kurulacak olan örgütlerde ahenkleştirmek mümkündür. Emekle sermaye arasında çelişki değil, işbirliği vardır. Bundan

Okuyucularımızın mektuplarından

«Yeni Çağ» dergisi redaksiyonuna her yıl yüzlerce mektup gelmektedir. Okuyucularımız mektuplarında dilek ve isteklerini bildiriyor, derginin içerik ve biçiminin iyileştirilmesi için değişik önerilerde bulunmaktadırlar. Redaksiyonumuz gelen mektupların hepsine her zaman hemen cevap veremediğinden ötürü okurlarımızdan özür diler. Dergiyi yayımlayan TKP illegal şartlarda çalışmak zorundadır. Bundan ötürü, okuyucularımızın bütün isteklerinin yerine getirilmesinde bazı güçlüklerle karşılaşmaktadır. Mektuplarına hemen cevap alamamış olan veya mektuplarında belirttikleri isteklerin tümünün yerine getirilmemiş olan okuyucularımızın bizleri anlıyacaklarını ümit ediyoruz.

«Yeni Çağ» redaksiyonu okuyucularımızın mektuplarındaki eleştiri ve önerilerini gözönünde bulundurmakta ve çalışmalarını buna göre ayarlamaktadır. Dergimizin bu sayısında 1973 yılında bize gelen mektupların bazılarını kısaltılmış olarak yayınlıyoruz.

Okuyucularımız mektuplarında «Yeni Çağ»ın çok önemli bir dergi, dünyadaki gelişmeleri en doğru değerlendiren bir dergi olduğunu belirtiyorlar ve dergiyi sürekli olarak okuyabilmek için abone olmak istiyorlar.

Batı Almanya'dan Z. T. şunları yazıyor: «Dünya işçi sınıfının bilinç kaynağı olan «Yeni Çağ»ın son bir yıl içinde çıkan sayılarını okuma fırsatını buldum. Bana bu sırsatı veren Türk devrimci arkadaşlarıma candan teşekkür ederim. «Yeni Çağ» benim ve çevremdeki arkadaşlarımla örgüt kaynağı olmuştur.»

Fransa'dan K. N. mektubunda şöyle diyor: «Yeni Çağ»ın son altı sayısını okuma olanağı buldum. Dergiyi bütün dünyadaki sosyalist ve anti-emperyalist problemlerin sistemli bir panoramasını vermesi ve bunların söz sahibi kişilerce yorumlanması açısından çok ilgi çekici buluyorum ve sürekli olarak izlemek istiyorum.»

Danimarka'dan A. T. şunları yazıyor: «Ben, içinde bulunduğu tarihsel üretim ilişkileri nedeniyle emperyalizmin kucağına düşen, kurtulmak istedikçe bu batağa iyice saplanan, kendine has faşist çarelerle fikir özgürlüğünü kaldıran, gençleri sokak ortasında kurşunlatan, ipe çeken, ilericiileri tutsak eden, çağ dışı işkenceler uygulanan, geri bırakılmış ülke ekonomisiyle bizleri yurt dışında çalışmaya mecbur kılan bir ülkenin Danimarka'daki bir işçisiyim. «Yeni Çağ» dergisinin sadece yedi sayısı elime geçti. Bunları okudum, çok beğendim. Dergiyi devamlı olarak okumak istiyorum. «Yeni Çağ» dergisinin Türk emekçilerinin bilinçlenmesine yaptığı katkı unutulmayacaktır.»

İstanbul'dan M. Y. şöyle diyor: «Türkiye'de emekçi kitlelerin kütüphanesini dolduracak olan, halk uğruna savaşmayı yeğ gören devrim kitapları faşist generaller tarafından toplatıldı. Hülaga tipi bilim düşmanlığını içeren baskınlarda kitaplar elimizden alınarak yakıldı. «Yeni Çağ»ın iki sayısı elime geçti. Bunları okumaktan duyduğum mutluluk sonsuzdu. Dergide çalışanlara yeni yeni başarılar dilerim.»

Batı Almanya'dan O. O. şunları yazıyor: «Yeni Çağ» adlı dergimizi büyük bir gurur ve övgüyle okuyorum. «Dergimizi» diyorum. Evet, sadece sizin değil, benim, bizim, hepimizin, gerçek özgürlükten yana olan tüm ulusların bir kalpte atan ortak sesini duyuruyor «Yeni Çağ» Burjuvazinin, daha doğrusu komprador burjuvazisinin, mütegalibenin demir ökçeli ve silahlı yöntemi (faşizm)in Türk halkının tepesinde çöreklandığı sıralarda, tezgâhlanan çirkin oyunları gören, bilen birisi olarak zor günler yaşadım. Bu zor günlerde «Yeni Çağ» bana yeni bir güç verdi, yeni bir dayanışma olanağı verdi.

Ezilen ve sömürülen halkların, her geçen gün daha da yaygınlaşan anti-emperyalist savaşına güç koşullar altında bir meşale olan mücadelenizde sizlere başarılar dilerim.»

Yine Batı Almanya'dan H. T. şunları yazıyor: «Batı Almanya'da bulunduğum bir yıldan beri «Yeni Çağ»ın her sayısını arkadaşlardan ve bazan da satın alarak okudum.

Kapitalistlerin sömürü çarkları arasında insanca yaşayamayan biz emekçiler her şeyle, her zaman en ağır baskılara maruzuz. «Yeni Çağ» bizlere kurtuluşumuzun ancak kendi iktidarımızla olacağını kavramamıza yardım ediyor. Emperyalistlere, yerli işbirlikçilerine karşı verilen ve verilecek olan savaşta ön saflarda yer almamız gerektiğini öğretiyor.»

İsveç'ten M. K. mektubunda şöyle diyor: «Yeni Çağ» dergisini çoktan beri okuyorum. Komünist ve işçi partilerinin bu dergisini kendime çok yararlı bulmaktayım. Memleketimizin sorunlarını en doğru şekilde ortaya koymakta ve doğru çözüm yolunu saptamaktadır.»

Okuyucularımız arasına her gün yenileri katılmaktadır. Yeni okuyucularımız dergiyi devamlı olarak okuyabilmek için abone olmak istediklerini bildiriyorlar.

Batı Almanya'dan U. Ç. mektubunda şunları belirtiyor: «Faşizmin baskı ve terörünün hüküm sürdüğü Türkiye'de emeğini satacak iş alanı bulamıyarak, Alman emperyalizmine emeğini satmak üzere Batı Almanya'ya geldim. Altı aydır burada çalışmaktayım. Bir gün vitrinlerde kitapları seyrederken «Yeni Çağ» gözüme ilişti. Hemen satın aldım, büyük bir dikkat ve ilgiyle okudum. Gördüm ki «Yeni Çağ» sosyalist kavgamızda bizlere ışık tutacak çok değerli bir dergidir.»

Batı Almanya'dan T. E. şunları yazıyor: «Yeni Çağ» dergisinin Ağustos sayısı elime tesadüfen geçti. Dergiyi kendi seviyemden inceledim. İçindeki fikir yazılarını tamamen kendi idealime uygun buldum. Bunun için de hiç zaman kaybetmeden sizlere mektup yazarak dergiye abone olmak ve dergiyi devamlı olarak okumak istiyorum.»

İsveç'ten S. G. mektubunda şöyle diyor: «Ben ekmek için yurdu terketmiye mecbur bırakılmış bir işçiyim. «Yeni Çağ» dergisinin bir sayısı elime geçti. Dergiyi çok ilginç buldum. Komünist fikirlerin öğrenilmesinde çok yararı dokunacağı kanısındayım ve bunun için dergiyi devamlı okumak istiyorum.»

Batı Almanya'dan Ö. U. mektubunda şunları yazıyor: «Derginizin son zamanlarda çıkan sayılarından birkaçını bir arkadaştan alarak okudum. Konu, işleniz tarzı ve verilen kıymetli bilgilerle derginin her sayısının bir hazine olduğunu samimiyetle müşahade ettim.»

Danimarka'dan M. A. şunları yazıyor: «Yürekten selâm sizlere. Derginizi uzun bir zamandan beri bir dostuma gönderdiğiniz sayılardan incelemekteyim. Çeşitli konulardaki olgunluğunu görmekten duyduğum mutluluk sonsuzdur. Bundan böyle ben de dergiye abone olmak ve dergiyi devamlı olarak almak istiyorum.»

Batı Almanya'dan V. E. mektubunda şunları belirtiyor: «Ben Batı Almanya'da çalışan bir Türk işçisiyim. Bugün dünyadaki gelişmeleri daha yakından incelemek ve bu gelişmeleri en gerçekçi açıdan değerlendiren yazılar okumak emperyalizme karşı daha etkili savaş verebilmek için bir zorunluktur. Böyle yazıları «Yeni Çağ» dergisinde okumak mümkündür.»

Okuyucularımızın bazıları mektuplarında değişik fikirler ileri sürmekte, bazı konular üzerinde daha geniş olarak durulmasını önermektedirler.

Batı Almanya'dan T.A. mektubunda şunları yazıyor: «Devrimci bir karaktere sahip olan derginizden dört adet elime geçti. Bunları dikkatle okudum ve içinde çok faydalı ve gerçekleri aydınlatan yazılar buldum.

Ben derginin «Özel sayfalar» bölümünde şu konuların daha geniş olarak ve belgelerle açıklanmasını arzulamaktayım:

- 1) Amerikan Gizli Teşkilâtı CIA'nın Türkiye'de oynadığı rol.
- 2) Yabancı sermayenin Türkiye'ye getirdikleri ve Türkiye'den götürdükleri.
- 3) Masonluk nedir ve Türk siyasal ve ekonomik hayatında bugüne kadar oynadığı rol.»

Batı Almanya'dan M.Ç. mektubunda şöyle diyor: «Biz, Türkiye'de işsizlikle karşı karşıya kaldık ve bunun için de Batı Almanya'ya işçi olarak geldik. «Yeni Çağ» dergisini devamlı olarak okuyoruz. Sizden şöyle bir ricamız

var: «Bugünkü Türkiye'de tezgâhlanan faşist rejimler, politik oyunlar içinde ordunun rolü, ordu içindeki akımlar, Cumhuriyetin kurulmasından bu yana ordunun içinde bulunduğu durum ve tutumu, Amerikan emperyalizminin Türkiye'de ve özellikle ordu içindeki çalışmaları» hakkında daha geniş inceleme yazıları yazarak bizleri aydınlatınız.»

Yine Batı Almanya'dan Z.T. şunları yazıyor: «Yeni Çağ»ı devamlı olarak alıyorum ve çevremde bulunan vatandaşlarla okuyoruz. İçindekiler biz işçiler için biraz ağır olsa da bir iki defa okuyunca konuyu anlıyoruz.

Bazı yabancı kelimeler ve terimler için derginin bir sayfasına sözlük yapılırsa biz işçiler için çok faydalı olacak.»

Bazı okuyucularımız adreslerinin değiştiğini hemen bildirmedikleri için uzun zaman dergiyi alamamaktadırlar.

Belçika'dan Z.A. mektubunda şöyle diyor: «Yeni Çağ» dergisinin son sayılarını dört gözle bekledim. Sonra anladım ki adresimde olan ufak bir değişiklik derginin elime geçmesine engel olmuş.»

Batı Almanya'dan S. Y. şöyle diyor: «Yeni Çağ» dergisini muntazaman alıyorum. Adresim değişmiştir. Sizlere hemen bildiriyorum ki «Yeni Çağ» dergisinden mahrum kalmıyayım.»

Bazı okuyucularımız mektuplarında dergi hakkında fikirlerini bildirmekte ve dergide çalışanlara başarılar dilemektedirler.

Batı Almanya'dan H.A. şunları yazıyor: «Uzun zamandır çalışmalarınızı yakından takip etmekteyim. Çalışmalarınızı takdir ettiğimi belirtmek isterim.»

Danimarka'dan H.C. şunları yazıyor: «Değerli dostlar, «Yeni Çağ» dergisini devamlı olarak alıyorum. İlginize teşekkür ederim. Devrim yolunda çalışan bütün arkadaşlara yeni yeni başarılar dilerim.»

Hollanda'dan İ.S. mektubunda şöyle diyor: «Dergiyi devamlı olarak alıyorum. Sizlere candan teşekkür eder, hepinize başarılar dilerim.»

Bize gelen mektuplar arasında çok az sayıda da olsa dergiye sataşanlar, hatta küfredenler de bulunmaktadır. Bu mektuplardan görülüyor ki, bunu yazarların dergimizin müderacatından, ele aldığı konulardan haberi yoktur. Öyle görülüyor ki dergimiz bazı kimseleri tedirgin etmektedir. Böyle düşünenler yıllardan beri burjuvazinin devlet politikası haline getirdiği anti-komünizmin kurbanlarıdır.

Sayın okuyucular,

1974 yılının Ocak ayında «Yeni Çağ» dergisi 10 yaşını dolduracak. Memleketimizdeki gerici hükümetlerin koydukları yasağa rağmen dergi yayılıyor ve yeni yeni okurlar buluyor. Dergi 10 yıldır devrimci, demokratik güç-

lere anti-emperyalist savaşta birlik olmaları fikrini aşılama, Türkiye proletaryasının ulusal bağımsızlık, demokratik bir düzen kurma uğrunda savaşına ışık tutmaktadır.

Okuyucularımızın dergimiz hakkında, dergimizin dili, konuların seçilişi ve konuların işleniş tarzı hakkında fikirlerini bildireceklerini ümit ederiz.

Mektuplarınızı şu adrese bekliyoruz:

Yeni Çağ – Stredisko pro rozsirovani tisku,

Thakurova – 3,

Praha – 6,

Czechoslovakia

«YENİ ÇAĞ» DERGİSİNİN 1973 YILINA AİT 12 SAYISINDA ÇIKAN YAZILAR (No 1–12)

Baş makaleler	sayı	sayfa
Topluluk ve birliğin gücü	2	85
Halkların zaferi, emperyalizmin yenilgisi	3	169
Mücadelede dayanışma	5	341
Halklara barış gerek	7	517
Barış ve sosyalizm uğrunda	9	689
Halk yenilemez	11	885

TEORİ

D. Atsel: Yeni insanın eğitimi	10	812
--	------------	-----

Yüce plânın aşamaları

Uluslararası araştırma grubu Lenin'in son eserlerinin çağdaş önemi hakkında	12	949
E. Gerek: Polonyanın sosyalist gelişme yolu	7	523
P. Demiçev: Komünizm yolunda bir aşama olarak gelişmiş sosyalizm	1	1
T. Jivkov: Devrimci tecrübe işçi sınıfının silâhıdır	9	695

1970 yılları emperyalizmi, bunalımın derinleşmesi

Marksistlerin uluslararası tartışması	2	91
I. Kapitonov: Parti-içi demokrasinin geliştirilmesi	11	873
K. Katuşev: Esas doğrultu	8	603
Y. Kuçinski: Çağdaş kapitalizmde artık-değer kanunu	11	904
A. Gede: Burjuva felsefesinden Marksizme doğru	7	564
A. Lekovski, H. Safari: Asya ve Afrika ülkelerinde devlet sektörünün sosyal yapısı	10	780
L. Müller, F. Riçe: Uluslararası konserlerin stratejisi	1	28
Uluslararası araştırma grubu'nun V. İ. Lenin'in «Kapitalizmin en yüksek aşaması: Emperyalizm» adlı eserinin çağdaş önemi hakkındaki görüşleri	5	347
A. Norden: İnsanlığın kurtuluş programı	1	16
Uluslararası araştırma grubu'nun V. İ. Lenin'in «Devlet ve Devrim» adlı eserinin günümüzdeki önemi hakkındaki görüşleri	8	618
A. Pelşe: Lenin'in savaşkan ve yaratıcı partisi	4	258
Uluslararası araştırma grubu'nun V. İ. Lenin'in		

	sayı	sayfa
«Komünizmin çocukluk hastalığı: Solculuk» adlı eserinin günümüzdeki önemi hakkındaki görüşleri	11	886
B. Ponomaröv: Çağdaş genç nesil ve komünistler	6	425
Uluslararası araştırma grubu'nun V. İ. Lenin'in «Materyalizm ve Ampriokritisizm» adlı eserinin günümüzdeki önemi hakkındaki görüşleri	3	175
Çağdaş sosyalist toplumda işçi sınıfı ve bu sınıfın partisi	9	708
E. Honeker: Emperyalizme karşı ortak savaşta komünistlerin sorumluluğu	10	771
F. Fűrnberr: Dünkü ve bugünkü proletarya enternasyonalizmi	6	474
K. Erlebah: Devletler arasında barış içinde yanyana yaşama	2	129
Gelişmenin diyalektiğı Araştırma grupumuz sosyalist toplumda çelişkiler konulu teorik tartışma materyallerini müzakere ediyor	4	270

POLİTİKA

A. Balagtas: Filipinlerde Maoistler	6	467
D. Borgini: İtalyada sendikal birliğın yeni temeli	8	637
M. Varnenska: Üstün gelen Viyetnam	6	455
İkinci savaş cephesi: Harp, barış, devrimci hareket ve Maoistlerin görüşleri (uluslararası teorik seminer) . . .	12	969
Kapitalist dünyada kadın (Marksistlerin uluslararası tartışması)	6	438
M. Doyg, L. Şeydin: Anti-monopolist savaşın yeni dönemi önünde	12	1002
Batı Avrupada yabancı işçiler (Uluslararası fikir değıştokuşu)	7	541
A. Kerim: Cezayir'de toprak dönüşümleri	1	49
Z. Lorents: Dünya gençlik forumu	6	459
L. Padilla, M. Rossi: Halkların iradesi, halkların davası .	12	943
Y. Prajski: Uluslararası gerginliğın azaltılmasının sağladığı politik kazanımlar	8	647
Y. Prajski: Sendika hareketinin yeni ve eski yanı	10	789
E. Primakov: Dördüncü Arap-İsrail harbi	12	992
V. Puhov: Halkın azmi	7	536
Çağdaş faşizm ve gizlediğı reel tehlike (Marksistlerin uluslararası tartışması)	4	285
Çağdaş faşizm ve gizlediğı reel tehlike (Marksistlerin uluslararası tartışması)	5	364

	sayı	sayfa
V. Teitelboim: Dramatik tecrübe ve devrimin zaferi . . .	11	858
H. Schmitt: Tekellerin at oynatma alanı	3	195
W. Erlich: Gerici bir fikrin iflâsı	3	202
İ. Abaciev: Gelişmiş sosyalizm kuruluşu aşamasında eğitim ve bilim	1	39
E. Bagramov: Burjuva ideologları SSCB'ndeki ulusal ilişkileri nasıl tahrif ediyorlar	3	209

PARTİ

E. Babüh: Sosyalizm idealleri ve gençlik	8	653
Y. Varholik, O. Çmolik: Çekoslovakya'da komünistler ve genç nesil	11	914
K. Zarodov: Büyük Oktobr ve tekcephe sorunu	10	797
Elele yürüyelim (Demokratik güçlerin geniş ittifakının yaratılmasında komünistlerin rolü)	2	139
Avrupa ülkeleri komünist ve işçi partileri temsilcilerinin toplantısı	4	253
İllegal çalışma, gizlilik ve baskı koşullarında komünistler yığınları etkilemek ve kazanmak için mücadele ediyorlar	3	213

BASIN

A. Galkin: İşçi sınıfının tarihsel ödevi	4	300
S. Mitra, S. Vontslavski: Çin'in dış politika yolu	10	824

OKUYUCULARLA BAŞBAŞA

K. Bogdanova: V. İ. Lenin'in parti cüzdanı	6	486
T. Varela: Bir ihanetin tarihi ve bundan alınacak dersler	1	57
Y. Prajski: Devletlerin barış içinde yanyana yaşama alanlarından biri	3	221
Y. Prajski: Döviz bunalımında bir ravnt daha	4	309

DOSYA

KOMÜNİST VE İŞÇİ PARTİLERİ HAKKINDA KISA BİLGİLER

Sovyetler Birliğı Komünist Partisi, İtalyan Komünist Partisi, Hindistan Komünist Partisi	1	63
--	---	----

	sayı	sayfa
Bulgaristan Komünist Partisi, Fransız Komünist Partisi, Arjantin Komünist Partisi	2	148
Polonya Birleşik İşçi Partisi, Alman Komünist Partisi, Kıbrıs Emekçi Halkının İlerici Partisi (AKEL)	3	227
Macaristan Sosyalist İşçi Partisi, Büyük Britanya Komünist Partisi, Kolumbiya Komünist Partisi	4	318
Romanya Komünist Partisi, Finlândiya Komünist Partisi, Lübnan Komünist Partisi	5	396
Alman Sosyalist Birlik Partisi, ABD Komünist Partisi	6	396
Çekoslovakya Komünist Partisi, Şili Komünist Partisi, Kanada Komünist Partisi	7	582
Moğolistan Devrimci Halk Partisi, Japonya Komünist Partisi, İsveç Sol-Komünistler Partisi	8	665
Belçika Komünist Partisi, Bolivya Komünist Partisi	9	752
Irak Komünist Partisi, Lüksemburg Komünist Partisi, Şri Lanka Komünist Partisi	10	829
İspanya Komünist Partisi, Güney Afrika Komünist Partisi, Brezilya Komünist Partisi	12	1009
Ücretli emek ordusu	1	67
Gelişmiş Kapitalist ülkelerinde grev hareketleri	4	321
Gelişmekte olan ülkelerde ücretli emek	3	231
Uluslararası tekeller	7	276
Sosyalist ülkeler işçi sınıfı	2	152
Kapitalist ülkelerde yığınsal enformasyon araçları	11	923

ÖZEL SAYFALAR

Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesinin halkımıza çağırısı	7	586
Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesinin görüşü	7	588
Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesinin bildirgesi	10	833
Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesinin açıklaması	10	835
Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesinin Sovyetler Birliği Komünist Partisi Merkez Komitesine mesajı	11	931
TKP MK'si Politbüro üyesi İ. Bilen yoldaşın 30 Nisan 1973'de «Türkiyede 1 Mayıslar» üstüne yaptığı konuşma	5	400
A. Saydan yoldaşın 10 Eylül 1973 günü TKP'nin 53. kuruluş yıldönümü dolayısıyla yaptığı konuşma	9	754
X. Dünya Gençlik ve Öğrenci Festivali	8	669
A. Saydan: 14 Ekim seçimleri, sonuçları, yarattığı yeni sorunlar, Türkiye sınıf savaşında yeni aşama	10	837

	sayı	sayfa
A. Saydan: Seçim sonrası aşama, bunalımların derinleşmesi ve bu aşamada Türkiye Komünist Partisinin tutumu	11	931
A. Saydan: Dünya ve memleket devrim hareketlerinde sapık ve yıkıcı akımlar	11-12	
A. Saydan: Ayın olayları (N. N. 1-9)		
A. Saydan: Ayın yorumları (N. N. 1-9)		
A. Saydan: Türkiyedeki sınıf savaşında iktidar sorunu	12	1012
Okuyucularımızın mektuplarından	12	1024

«Yeni Çağ» dan Okuyuculara

Sayın Okuyucular,

Dergimize karşı istekler günden güne artıyor. Ve biz, bunları elimizden geldiği kadar karşılamaya çalışıyoruz. Okuyucularımızdan, adresleri açık ve doğru olarak yazmalarını, özellikle şehir ve mahalle numaralarını titizlikle belirtmelerini rica ederiz. Çünkü bu numaralarda, genellikle adreste küçük bir hata, derginin elinize geçmesini engellemektedir. Sonra, adres değiştiren, yeni adresinizi bize derhal bildirmeniz gerekir.

Dergiyi arkadaşlarınız arasında da tanıtmak ve okutmakla ulusal ve sosyal kurtuluş dâvamızın saflarına yeni savaşçılar kazandırmış olursunuz.

Dergiye henüz abone olmıyanlar, arzu ettikleri takdirde, adresimize bir mektup yazarak isteklerini bildirebilirler.

Bundan başka, aşağıdaki kitapları edinmek isteyenler de bu dileklerini bir mektupla adresimize yazabilirler.

1. DAVA VE MÜDAFAA (1951 tevkiflerinde Türkiye Komünist Partisi yönetiminin başında bulunan Zeki Baştımar'ın Askeri Mahkeme önünde yaptığı müdafaa),

2. SOVYETLER BİRLİĞİ KOMÜNİST PARTİSİNİN PROGRAMI,

3. NAZIM HİKMET, BÜTÜN ESERLERİ (Şimdiye kadar 8 cilt çıkmıştır),

4. BİLİMSEL KOMÜNİZM,

5. LENİN (Biyografisi),

6. S. Üstüngel'in Sovyetler Birliği'ni anlatan «GÜNEŞLİ DÜNYA» adlı eseri,

7. Ahmet Saydan'ın, Alman ulusunun sosyalist devletini bütün yönleriyle tanıtan «ALMAN DEMOKRATİK CUMHURİYETİ» adlı eseri,

8. BÜYÜK OKTOBR 50 YAŞINDA.

Adresimiz:

Yeni Çağ – Stredisko pro rozsirovani tisku,
Praha 6, Thakurova 3, Czechoslovakia

«Yeni çağ» dan okuyucularına

Sayın okuyucular,

Bu yılın Eylül ayında 15 yaşını dolduran «Barış ve Sosyalizm Problemleri» dergisinin Türkçe baskısı olan «Yeni Çağ» gelecek yılın Ocak ayında 10. yıldönümünü kutlayacak.

Geçen zaman zarfında okuyuculara danışmak, onların isteklerini gözönünde bulundurmak derginin geleneği haline gelmiştir. Biz her zaman okuyucularımızdan dergi hakkında fikirlerini bildirmelerini rica ettik ve ediyoruz. Aldığımız mektuplardaki tavsiyeler, dilek ve istekler, eleştiriler çalışma programlarımızı hazırlarken bizlere büyük yardımda bulunuyor.

Sizlere tekrar başvurarak, aşağıdaki soruları cevaplandırmanızı ve 1974 yılı için görüşlerinizi bildirmenizi rica ediyoruz.

1. DERGİYİ NE ZAMANDAN BERİ OKUYORSUNUZ?

2. DERGİDEKİ YAZILARIN TÜMÜNÜ MÜ, YOKSA BİR KISMINI MI OKUYORSUNUZ?

3. DERGİNİN HANGİ BÖLÜMLERİ (TEORİ, POLİTİKA, PARTİ, BASIN, OKUYUCULARLA BAŞBAŞA, ÖZEL SAYFALAR) DAHA İLGİNÇTİR?

4. SON İKİ YILDA YAYIMLANAN YAZILARDAN HANGİLERİ SİZDE DERİN BİR İZ BIRAKTI VE NİÇİN?

5. HANGİ YAZILARI BEĞENMEDİNİZ VE NİÇİN?

6. DERGİDE HANGİ KONULARDA YAZILAR OKUMAK İSTİYORSUNUZ?

7. DERGİNİN SAYFALARINDA KİMLERİN YAZILARINI OKUMAK İSTİYORSUNUZ?

8. SON OLARAK DERGİNİN HANGİ SAYISINI ALDINIZ VE NE ZAMAN?

9. YENİ YILDA DERGİMİZE NE GİBİ DİLEKLERDE BULUNUYORSUNUZ?

10. TAHSİLİNİZ VE MESLEĞİNİZ NEDİR? KAÇ YAŞINDASINIZ?

Okuyucularımızın bu sorularımıza cevaplarını bekliyor, mektuplarını aşağıdaki adrese göndermelerini rica ediyoruz.

Adresimiz: Yeni Çağ – Stredisko pro rozširovaní tisku,
Praha 6, Thakurova 3, Czechoslovakia

**„YENİ ÇAĞ” I
OKU
VE
OKUT!**

İÇİNDEKİLER

Sayfa

L. Padilla, M. Rossi

Halkların iradesi, halkların davası 943

xx: V. İ. Lenin'in son eserlerinin çağdaş önemi 949

xx: İkinci savaş cephesi 969

E. Primakov

Dördüncü Arap-İsrail harbi 992

M. Doyç, L. Şeydin

Anti-emperyalist mücadelenin yeni dönemi önünde 1002

xx: Komünist ve işçi partileri hakkında kısa bilgiler 1009

ÖZEL SAYFALAR

A. Saydan

Türkiyedeki sınıf savaşında iktidar sorunu 1012

A. S.: Dünya ve memleket devrim hareketlerinde sapık ve yıkıcı
akımlar 1018

xx: Okuyucularımızın mektuplarından 1024

«Barış ve Sosyalizm Problemleri» dergisi 26 dilde çıkıyor ve dünyanın her tarafında okunuyor.

Fiyatı 5 lira